

δελτίο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2006

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΤΕΥΧΟΥΣ

46

Διοίκηση ΕΕΤ

Διοικητικό Συμβούλιο

Πρόεδρος

Τάκης Αράπογλου
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Α' Αντιπρόεδρος

Δημήτριος Μαντζούνης
Διευθύνων Σύμβουλος Alpha Bank

Β' Αντιπρόεδρος

Νικόλαος Νανόπουλος
Διευθύνων Σύμβουλος
Eurobank

Μέλη

Δημήτρης Μηλιάκος
Διοικητής ΑΤΕbank

Μιχάλης Σάλλας

Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας Πειραιώς

Παναγιώτης Τσουπίδης

Πρόεδρος Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου

Κωνσταντίνος Βασιλακόπουλος

Γενικός Διευθυντής Τράπεζας Κύπρου

Χρήστος Σορώτος

Γενικός Διευθυντής Citibank

Τρύφων Κουταλίδης

Πρόεδρος Geniki Bank

Βασίλειος Θεοχαράκης

Πρόεδρος Εγνατίας Τράπεζας

Σπύρος Φιλάρετος

Πρόεδρος Εκτελεστικής Επιτροπής ΕΕΤ

Χρήστος Γκόρτσος

Γενικός Γραμματέας
Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Εκτελεστική Επιτροπή

Πρόεδρος

Σπύρος Φιλάρετος
Γενικός Διευθυντής
Alpha Bank

Αναπληρωτής Προέδρου ΕΕ

Βύρων Μπαλλής
Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Eurobank

Μέλη

Γιάννης Πεκλιβανίδης

Αντιπρόεδρος και Αν. Διευθύνων Σύμβουλος
Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Λεωνίδας Ζώννιος

Γενικός Διευθυντής
Emporiki Bank

Θεόδωρος Πανταλάκης

Αντιπρόεδρος και Αν. Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας Πειραιώς

Λάμπρος Δημοσθένους

Chief Financial Officer Greece
Citibank

Γιώργος Τανισκίδης

Διευθύνων Σύμβουλος
Novabank

Χρήστος Γκόρτσος

Γενικός Γραμματέας
Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Περιεχόμενα

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
Ελληνική Ένωση Τραπεζών

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Μαρία Μαγγιώρου

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Μέλη Επιστημονικού
Συμβουλίου ΕΕΤ:
Νικόλαος Καραμούζης
Γιώργος Βαφειάδης
Μιχάλης Μασουράκης
Δημήτριος Μόσχος
Πάυλος Μυλωνάς
Ιωάννης Παπαδάκης
Γκίκας Χαρδούβελης

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ
Αλεξάνδρα Μανιάτη

**ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΚΑΙ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ**
Τίνα Σταματοπούλου

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ**
Κατερίνα Ηλιοπούλου
Τίνα Σταματοπούλου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
Αναστάσιος Λάκκας

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΔΟΚΙΜΙΩΝ
Χάρις Γκότζη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ/ΕΚΤΥΠΩΣΗ
s.m. graphics adv. Ε.Π.Ε.

Τιμή Τεύχους 0,01€

ISSN 1105-9923

- Με τα λόγια του Εκδότη 2-3
- Σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα της ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος: η κυπριακή εμπειρία Χριστόδουλου Χριστοδούλου 4-10
- Πιστοποίηση επαγγελματικής επάρκειας για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών 11-13
Αναστασίου Γαβριηλίδη
- Πιστοποίηση επαγγελματικής επάρκειας των υπαλλήλων και στελεχών πιστωτικών ιδρυμάτων που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες 15-25
Επιμέλεια: Χρήστος Βλ. Γκόρτσος, Χριστίνα Κ. Λιβαδά, Ναταλία Παξινού
- Η νέα Απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και το εκπαιδευτικό σύστημα του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου της ΕΕΤ 27-30
Κώστα Γαλιάτσου
- Πιστοποιήσεις και αυτορρύθμιση στην επαγγελματική τραπεζική εκπαίδευση – Διευκρινίσεις και προοπτικές – 31-47
Μαρίας Μαγγιώρου
- Διεθνές συνέδριο για το ρόλο των κεντρικών τραπεζών στην οικονομική και χρηματοπιστωτική εκπαίδευση των πολιτών 48-49
- Χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και Βασιλεία II 50
- Νέες πολιτικές στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση 51-55
Αγγελικής Αθανασούλη
- Νέα εποχή για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο 57-59
Αλκιβιάδη Αγγελακόπουλου
- Ιστορικά αρχεία τραπεζών 61-76
Επιμέλεια: Αλέκος Λιδωρίκης
- Σωτήρια τα ασφαλιστήρια προγράμματα για τους δανειολήπτες 77-81
Επιμέλεια: Έφη Καραγεώργου
- Τραπεζικά θέματα από τη δραστηριότητα της ΕΕΤ 83-97

ΤΑ ΑΡΘΡΑ ΠΟΥ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ 21Α, 106 72 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ. 210 3386500

WWW.
HBA.

GR

Χρήστος Βλ. Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ

Περί της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και του περιθωρίου των τραπεζικών επιτοκίων

Η πρόσφατη δημοσιοποίηση της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τίτλο *“Differences in MFI interest rates across euro area countries”* ανατροφοδότησε στη χώρα μας τη συζήτηση, μεταξύ άλλων, αναφορικά με την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και το περιθώριο των τραπεζικών επιτοκίων. Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένες κρίσιμες επισημάνσεις:

(α) Από το 2001, οπότε και υπάρχουν επαρκή στατιστικά στοιχεία, ο συνολικός αριθμός των πιστωτικών ιδρυμάτων στην ΕΕ-25 μειώθηκε το 2004 στα 8.374 από 9.363 το 2001, δηλαδή κατά 10,5%. Στη χώρα μας παρατηρήθηκε κατά το ίδιο χρονικό διάστημα αντίθετη τάση με σχεδόν αμετάβλητη την κατάσταση (από 61 πιστωτικά ιδρύματα το 2001 σε 62 το 2004 και 61 το 2005). Τα τραπεζικά συστήματα πολλών κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεχίζουν να χαρακτηρίζονται από υψηλό ποσοστό συγκέντρωσης. Με βάση το μερίδιο αγοράς των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών σε κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ-25 προκύπτει για το έτος 2004 ένας μέσος όρος συγκέντρωσης 40,2% σε όρους ενεργητικού. Το αντίστοιχο ποσοστό το 2001 ήταν 37,8% υποδηλώνοντας μια τάση συγκέντρωσης την τελευταία πενταετία.

Στην περίπτωση της Ελλάδας το μερίδιο αγοράς των 5 μεγαλύτερων τραπεζών διαμορφώθηκε το 2005 σε 65,6% σε όρους ενεργητικού, 66,1% στις χορηγήσεις και 65,5% στις καταθέσεις (έναντι 66%, 68,7% και 71,3% αντίστοιχα το 2001) εμφανίζοντας, σε αντίθεση με την πανευρωπαϊκή εξέλιξη, μια ελαφρά τάση αποκέντρωσης για το ίδιο χρονικό διάστημα. Αν και ο βαθμός συγκέντρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος με βάση το ενεργητικό είναι σημαντικά υψηλότερος του μέσου όρου της ΕΕ-25, ωστόσο παραμένει αισθητά χαμηλότερος του αντίστοιχου βαθμού συγκέντρωσης των τραπεζικών συστημάτων άλλων (συγκρίσιμων) κρατών-μελών της ΕΕ-12, όπως η Ολλανδία (84%), το Βέλγιο (84,3%) και η Φινλανδία (82,7%). Αντίθετα, η συγκέντρωση του τραπεζικού συστήματος είναι αισθητά μικρότερη, κυμαινόμενη μεταξύ 22% και 34,5% βάσει του ενεργητικού των πέντε μεγαλύτερων πιστωτικών ιδρυμάτων, μόνο σε εθνικές αγορές που είτε λειτουργούν ως διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο και Λουξεμβούργο) είτε χαρακτηρίζονται από σημαντικά μερίδια αγοράς των συνεταιριστικών και αποταμιευτικών τραπεζών (π.χ. Γερμανία, Αυστρία και Ιταλία), κάτι που δεν ισχύει στη χώρα μας.

(β) Με βάση τα πρόσφατα στοιχεία από τη μελέτη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθώς η Ελληνική Ένωση Τραπεζών δεν συλλέγει στοιχεία αναφορικά με το περιθώριο των τραπεζικών επιτοκίων και το ύψος των προμηθειών, προκύπτουν τα ακόλουθα ενδιαφέροντα στοιχεία:

- Η τάση αποκλιμάκωσης των ονομαστικών τραπεζικών επιτοκίων δανεισμού, σε όλους τους επιμέρους τομείς χρηματοδότησης των νοικοκυριών (στεγαστική και καταναλωτική πίστη) ανάμεσα στην Ελλάδα (από 0,33%

έως 2,9%) και το μέσο όρο των υπόλοιπων χωρών-μελών της ευρωζώνης (από 0,45% έως 1%), είναι υψηλότερη κατά την τελευταία τριετία.

- Τα ονομαστικά επιτόκια των τραπεζικών δανείων προς ιδιώτες και επιχειρήσεις μέσα στην ευρωζώνη συνεχίζουν να διαφέρουν μεταξύ των κρατών-μελών της εξαιτίας εξωγενών και ενδογενών παραγόντων.
- Οι εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες εξακολουθούν ακόμα να είναι αυτές που προσφέρουν, ειδικά προς τους ιδιώτες, τα πρώτα ή δεύτερα υψηλότερα ονομαστικά επιτόκια τραπεζικών καταθέσεων μεταξύ όλων των κρατών-μελών της ευρωζώνης και για όλες τις χρονικές διάρκειες.

Η απόκλιση των ελληνικών επιτοκίων σε σχέση με το μέσο όρο της ευρωζώνης δικαιολογείται με βάση πολλούς παράγοντες, όπως η σχετικά χαμηλότερη πιστοληπτική ικανότητα της χώρας, το επίπεδο του πληθωρισμού (που είναι από τα υψηλότερα στην ευρωζώνη), το σχετικά πιο αυστηρό ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών στην Ελλάδα, οι συνθήκες ζήτησης και προσφοράς στην ελληνική τραπεζική αγορά που είναι διαφορετικές στους επιμέρους τομείς δανειακής δραστηριότητας, το γεγονός ότι οι ελληνικές τράπεζες έχουν χαμηλότερη πιστοληπτική ικανότητα από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές (λόγω ιδίως μικρότερου μεγέθους, και ορισμένες εξ αυτών λόγω παλαιών μη εξυπηρετούμενων δανείων), και οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες της χώρας, που υποχρεώνουν τις τράπεζες να διατηρούν δίκτυο σε απομακρυσμένα σημεία του νησιωτικού συμπλέγματος της χώρας μας, προκειμένου να στηρίζουν την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας.

Το επιχείρημα ότι οι εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες εξασφαλίζουν υπερκέρδη και σημειώνουν άλματα κερδοφορίας εξαιτίας των υψηλών επιτοκίων και προμηθειών έναντι των καταναλωτών/πελατών τους έρχεται να αμφισβητήσει πρόσφατη μελέτη της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της οποίας ο μέσος όρος της προ φόρων κερδοφορίας των τραπεζών που είναι εγκατεστημένες στην Ευρωπαϊκή Ένωση από δραστηριότητες λιανικής τραπεζικής, για το έτος 2004, κυμαινόταν στο 29% (σε σχέση με το συνολικό τζίρο από αυτού του τύπου τις δραστηριότητες), ενώ το ποσοστό αυτό στη χώρα μας ήταν μόλις 22%.

Κατά συνέπεια, η παρατηρούμενη τα τελευταία χρόνια κερδοφορία των εγκατεστημένων στη χώρα μας πιστωτικών ιδρυμάτων πρέπει να αναζητηθεί σε άλλους παράγοντες, όπως:

- η εκρηκτική αύξηση της ζήτησης δανειακών κεφαλαίων από τα νοικοκυριά,
- η δραστική μείωση του λειτουργικού κόστους,
- τα κέρδη από πωλήσεις συμμετοχών,
- τα αυξημένα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα λόγω των ευνοϊκών συνθηκών στις διεθνείς και εγχώριες αγορές, και
- η επέκταση της δραστηριότητας σε αγορές άλλων χωρών με στόχο την εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας και φάσματος.

Σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα της ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος: η κυπριακή εμπειρία

Του ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

Η Ένωση Εμπορικών Τραπεζών της Κύπρου φιλοξένησε στη Λευκωσία το 6ο Διαβαλκανικό Φόρουμ Τραπεζικών Ενώσεων (Interbalkan Forum of Banking Associations), στο οποίο συμμετείχαν οι Γενικοί Γραμματείς των Τραπεζικών Ενώσεων της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, της Βουλγαρίας, της Ελλάδας, της Κύπρου, του Μαυροβουνίου, της Ρουμανίας, της Σερβίας, της Σλοβενίας και της Τουρκίας.

Κύριοι στόχοι του Forum, η σύσταση του οποίου αποτελεί πρωτοβουλία της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, είναι η συνεργασία των τραπεζικών ενώσεων-μελών του και η ανταλλαγή απόψεων αναφορικά με τα τραπεζικά συστήματα των εκπροσωπούμενων χωρών και τις ρυθμιστικές και άλλες εξελίξεις που τις αφορούν.

Στη συνέχεια παρατίθεται η παρουσίαση του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου προς τους συμμετέχοντες στο Forum σχετικά με τις διεθνείς και κοινοτικές εξελίξεις στη ρύθμιση και εποπτεία του τραπεζικού τομέα και τις επιπτώσεις που αυτές επιφέρουν στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Η παρουσίαση αυτή αποτελεί συνοπτική αλλά εμπεριστατωμένη ενημέρωση γύρω από το κυπριακό σύστημα, έχει όμως και γενικότερη αξία, καθώς εμπεριέχει την προσέγγιση μιας ανεξάρτητης ρυθμιστικής και εποπτικής αρχής στις αλλαγές που οι εξελίξεις αυτές επιφέρουν.

Αισθάνομαι μεγάλη ευχαρίστηση που μου δίνεται αυτή η εξαιρετική ευκαιρία να σας παρουσιάσω τις απόψεις μου σε σχέση με τις σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα της ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος, με ειδική αναφορά στην κυπριακή εμπειρία.

Κατ' αρχήν θα ήθελα να σκιαγραφήσω, σε γενικές γραμμές, τις πιο πρόσφατες εξελίξεις του διεθνούς τραπεζικού τομέα, που έχουν δημιουργήσει διάφορες προκλήσεις στη διεθνή εποπτική και ρυθμιστική κοινότητα.

Μέχρι πριν τρεις δεκαετίες περίπου, οι εποπτικές και ρυθμιστικές αρχές του τραπεζικού τομέα εκτελούσαν τα καθήκοντά τους σε ένα γενικά «ήρεμο» τραπεζικό περιβάλλον. Το ρυθμιστικό καθεστώς της εποχής εκείνης χαρακτηριζόταν από «κλειστά» χρηματοπιστωτικά συστήματα, πλήρως προστατευμένα από το διεθνή ανταγωνισμό. Το γνωστό «σύστημα του Bretton Woods», όπως καθιερώθηκε να αναφέρεται η νέα τάξη πραγμάτων που συμφωνήθηκε από τη διεθνή κοινότητα αμέσως μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κατέστησε ουσιαστικά ασήμαντο το συναλλαγματικό κίνδυνο που αντιμετώπιζαν οι τράπεζες, ενώ οι διακυμάνσεις των επιτοκίων των διεθνών νομισμάτων ήταν, ως επί το πλείστον, μέτριες, και ο ανταγωνισμός των τιμών δεν διαδραμάτιζε κανένα ρόλο, αφού οι Κεντρικές Τράπεζες εφαρμόζαν αυστηρούς κανονισμούς αναφορικά με τον καθορισμό των δανειστικών και καταθετικών επιτοκίων. Παράλληλα, ο ανταγωνισμός από άλλα, μη τραπεζικά χρηματοοικονομικά ιδρύματα ήταν επουσιώδης, ενώ ο διεθνής ανταγωνισμός από ξένα τραπεζικά ιδρύματα ήταν και αυτός περιορισμένος, λόγω των διαφόρων περιορισμών στη διακίνηση συναλλάγματος και κεφαλαίων που εφαρμόζαν οι κυβερνήσεις των χωρών. Ως αποτέλεσμα της εν λόγω τάξης πραγμάτων, τα επιτοκιακά περιθώρια παρέμεναν ψηλά, ενώ ο πιστωτικός κίνδυνος ήταν σχετικά χαμηλός, παράγοντες που ενίσχυαν τη δυνατότητα και ανθεκτικότητα των τραπεζών στην ανάληψη μεγάλων κινδύνων και που, παράλληλα, ευνοούσαν τη γενική σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η πιο πάνω ευχάριστη, από σκοπιάς τραπεζικής εποπτείας, τάξη πραγμάτων άλλαξε άρδην στα μέσα της δεκαετίας του 1970. Μετά την κατάρρευση του συστήματος του Bretton Woods, με εξαίρεση κάποιες χώρες (συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου), ξεκίνησε μια διαδικασία ελευθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που άρχισε να διαδίδεται ευρέως, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση του κινδύνου διακύμανσης επιτοκίων και του συναλλαγματικού κινδύνου, ενώ παράλληλα τα τραπεζικά συστήματα των χωρών άρχισαν να γίνονται διεθνώς πιο ανταγωνιστικά. Τα επιτοκιακά περιθώρια συμπίεστηκαν, ενώ η ανθεκτικότητα των τραπεζών στην ανάληψη μεγάλων κινδύνων άρχισε να μειώνεται. Οι εποπτικές αρχές βρέθηκαν ξαφνικά αντιμέτωπες με χρηματοοικονομικές κρίσεις και προβλήματα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Ως αποτέλεσμα των διαφόρων χρηματοοικονομικών κρίσεων, πολλές χώρες αναγκάστηκαν να καταβάλουν μεγάλες προσπάθειες για ενίσχυση των τραπεζικών τους συστημάτων, ενεργώντας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο και καθοδηγούμενες κυρίως από τις αρχές και τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής της Βασι-

λείας για την Τραπεζική Εποπτεία. Πολύ πρόσφατες πρωτοβουλίες, όπως το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, γνωστό ως «Βασιλεία II», και η στροφή του ενδιαφέροντος, σε ανώτατο διεθνές πολιτικό επίπεδο, στη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, στοχεύουν στη συνεχή μελλοντική ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος και υποδηλώνουν την προοπτική ακόμη μεγαλύτερης υποστήριξης των εποπτικών αρχών.

Πέραν της ελευθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μια άλλη θεμελιώδης εξέλιξη, που έχει κυριολεκτικά αναμορφώσει το διεθνές τραπεζικό σύστημα, είναι η τεχνολογική καινοτομία και πρόοδος. Ενώ, από μόνη της, η τεχνολογική καινοτομία είναι ευπρόσδεκτη, καθιστά εντούτοις δύσκολη την προσπάθεια διατήρησης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η τεχνολογική καινοτομία και πρόοδος προάγουν την αποδοτικότητα, αλλά επαυξάνουν παράλληλα το ενδεχόμενο μιας χρηματοοικονομικής κρίσης σε περίπτωση ενός μεμονωμένου ατυχήματος ή μιας γενικότερης χρηματοοικονομικής αναστάτωσης. Ένα παράδειγμα από το χρηματοπιστωτικό τομέα είναι η εμφάνιση και η μετέπειτα ανάπτυξη των διαφόρων περίπλοκων χρηματοοικονομικών παραγώγων. Με σωστή χρήση, τα παράγωγα αυτά μπορούν να καταστούν ισχυρά μέσα στα χέρια των τραπεζών για τη διαχείριση των διαφόρων κινδύνων που αντιμετωπίζουν και να τις βοηθήσουν στην εξοικονόμηση κεφαλαιακών πόρων. Εντούτοις είναι πιθανόν μερικά από αυτά τα παράγωγα να βασίζονται σε χρηματοοικονομικά μοντέλα που δεν έχουν σχεδιασθεί σωστά ή ακόμη σε μοντέλα που δεν καταννοούνται επαρκώς ή πλήρως από τις τράπεζες ή/και τις εποπτικές αρχές, με αναπόφευκτο επακόλουθο ορισμένες τράπεζες να υφίστανται σημαντικές ζημιές σε περιόδους αυξημένης αστάθειας της αγοράς.

Αποτέλεσμα, τόσο της ελευθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος όσο και της τεχνολογικής καινοτομίας, υπήρξε η παγκοσμιοποίηση του τραπεζικού συστήματος. Ο όγκος των διασυννοριακών χρηματοοικονομικών ροών έχει αυξηθεί κατακόρυφα λόγω της γενικής μείωσης του κόστους και της κατάργησης των περιορισμών στη διακίνηση συναλλάγματος και κεφαλαίων. Η αλληλεξάρτηση, η οποία δημιουργήθηκε μεταξύ τραπεζών και μη τραπεζικών χρηματοοικονομικών οργανισμών, πάνω σε διασυννοριακή βάση, επαυξάνει, ως εκ τούτου, το ενδεχόμενο μετάδοσης ενός προβλήματος ή μιας κρίσης από ένα χρηματοοικονομικό τομέα σε άλλον ή από μια χώρα σε άλλη.

Μια άλλη εξέλιξη που είχε τεράστια επίπτωση στο τραπεζικό σύστημα είναι εκείνη της άντλησης κεφαλαίων απευθείας από την αγορά. Η εξέλιξη αυτή έχει επενεργήσει αρνητικά στον παραδοσιακό διαμεσολαβητικό ρόλο των τραπεζών μεταξύ καταθετών και επενδυτών ή δανειστών, ενώ έχει ταυτόχρονα επαυξήσει το ρόλο των κεφαλαιαγορών, από τις οποίες όλο και περισσότερο οι εταιρείες εξαρτούν τις χρηματοδοτικές τους ανάγκες. Άμεσο επακόλουθο της πιο πάνω εξέλιξης είναι ότι η σταθερότητα των αγορών έχει γίνει εξίσου σημαντική με τη σταθερότητα των ιδίων των τραπεζών και των άλλων χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών για τη γενική διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας μιας οικονομίας.

Τέλος, ο τερματισμός της χρηματοοικονομικής εξειδίκευσης και η ενοποίηση των αγορών έχουν εξασθενήσει τις παραδοσιακές διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των διαφόρων κατηγο-

ριών χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών. Σήμερα, οι διάφορες κατηγορίες χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών (τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, επενδυτικές/χρηματοπιστωτικές εταιρείες κ.λπ.) ανταγωνίζονται η μια την άλλη και η κάθε κατηγορία υπόκειται σε διαφορετικό εποπτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο. Ως επακόλουθο της πιο πάνω εξέλιξης, οι παραδοσιακές εποπτικές ρυθμίσεις, που επέβαλαν το γεωγραφικό ή κατά τομέα αγοράς καταμερισμό της εποπτικής ευθύνης, τίθενται συνεχώς υπό αμφισβήτηση από τις νέες δομές των αγορών και τα μεγάλα διασυνοριακά συγκροτήματα εταιρειών.

Όλες οι πιο πάνω εξελίξεις σαφώς καταδεικνύουν ότι είναι λάθος να εκλαμβάνει κανείς ως δεδομένο ότι μπορούν οι τράπεζες να παραμένουν φερέγγυες, αν οι αγορές που επηρεάζουν τη λειτουργία τους είναι ασταθείς. Είναι επίσης λάθος να θεωρείται δεδομένο ότι οι διάφορες αγορές μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά, αν το ευρύτερο μακροοικονομικό περιβάλλον είναι ασταθές. Οι πρόσφατες διεθνείς χρηματοοικονομικές κρίσεις (σκανδιναβικές χώρες, Ασία, Ρωσία και Λατινική Αμερική) καταδεικνύουν ότι στις περιπτώσεις όπου τα αίτια μιας χρηματοοικονομικής κρίσης είναι πολύπλευρα, πολύπλευρες πρέπει να είναι και οι προσπάθειες επίλυσης των κρίσεων αυτών. Ο σαφής και κύριος στόχος πρέπει να είναι η ενδυνάμωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Ο στόχος αυτός όμως δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την εφαρμογή μιας αυστηρής εποπτικής και ρυθμιστικής πολιτικής (παρ' όλο που ο συγκεκριμένος παράγοντας είναι πολύ σημαντικός). Εκείνο που χρειάζεται επιπλέον είναι η ενίσχυση των κανόνων και της πειθαρχίας που πρέπει να διέπουν τη λειτουργία των αγορών, μέσω της εφαρμογής μιας ενισχυμένης πολιτικής σε θέματα εσωτερικής και εταιρικής διακυβέρνησης στον τραπεζικό τομέα, της ανάπτυξης μιας «υγιούς πιστοδοτικής κουλτούρας» και της ενίσχυσης των λογιστικών κανόνων και προτύπων.

Έχοντας υπόψη όλες τις πιο πάνω εξελίξεις και τάσεις στο διεθνή τραπεζικό τομέα, θα ήθελα, στη συνέχεια, να αναφερθώ στους πρακτικούς τρόπους με τους οποίους φρονώ ότι οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να επιτελούν το έργο τους.

Σήμερα, η κύρια προϋπόθεση για μια συνετή διεξαγωγή τραπεζικών εργασιών είναι η πλήρης κατανόηση του τρόπου επιμέτρησης και αποτίμησης των διαφόρων τραπεζικών κινδύνων, καθώς επίσης και η εφαρμογή των κατάλληλων συστημάτων και ελέγχων που να επιτρέπουν την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κινδύνων αυτών. Αυτό σημαίνει ότι τα παραδοσιακά αριθμητικά εργαλεία για την εφαρμογή των διαφόρων εποπτικών απαιτήσεων δεν αρκούν από μόνα τους. Ό,τι χρειάζεται επιπλέον και κατά κύριο λόγο, εκ μέρους των εποπτικών αρχών, είναι η ικανότητα να αξιολογούν τη συνολική αποτελεσματικότητα της Διοίκησης και τα διάφορα συστήματα ελέγχων που εφαρμόζει μια εποπτευόμενη τράπεζα. Τα τελευταία δέκα χρόνια, κυρίως με την προτροπή και ενθάρρυνση της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, η εξάρτηση από αριθμητικά εργαλεία (όπως είναι ο σημερινός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με το πλαίσιο της «Βασιλείας Ι» ή οι διάφοροι δείκτες ρευστότητας) έχει μειωθεί και παράλληλα έχει δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε πιο γενικές έννοιες και αρχές, όπως είναι η σωστή εσωτερική και εταιρική διακυβέρνηση, η ενδεδειγμένη διαχείριση των κινδύνων, ο αποτελεσματικός εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος και γενικά οι εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου που

εφαρμόζει μια εποπτευόμενη τράπεζα. Η τραπεζική εποπτεία έχει εξελιχθεί, τα τελευταία χρόνια, σε μια πολύ περίπλοκη και απαιτητική εργασία που προϋποθέτει επαρκή ακαδημαϊκή και επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς επίσης και πρακτική εξάσκηση και βαθιά γνώση του αντικειμένου.

Σήμερα, η λεπτομερής και αποτελεσματική αξιολόγηση μιας εποπτευόμενης τράπεζας βασίζεται σε παράγοντες, όπως ο τρόπος επιμέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται, και η σημασία και προσοχή που προσδίδει στην ικανότητά της να αντιμετωπίζει επιτυχώς τα διάφορα αρνητικά φαινόμενα και τους κινδύνους στους οποίους είναι πιθανόν να εκτεθεί στο μέλλον.

Όσον αφορά την κυπριακή πραγματικότητα και εμπειρία, η κατάσταση έχει, βασικά, ως εξής:

Μέχρι πρόσφατα, δηλαδή μέχρι το Μάιο του 2004, όταν η Κύπρος έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι κυπριακές τράπεζες απολάμβαναν ένα μοναδικό προνόμιο, καθόσον η είσοδος και συμμετοχή νέων τραπεζών στον κυπριακό τραπεζικό τομέα υπέκειτο σε περιορισμούς. Η χορήγηση νέων αδειών άσκησης τραπεζικών εργασιών εξαρτιόταν, μεταξύ άλλων, από το «κριτήριο της οικονομικής ανάγκης», έναν απροσδιόριστο και γενικό όρο, που παρείχε ουσιαστική διακριτική ευχέρεια στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου να ρυθμίζει την είσοδο και συμμετοχή νέων τραπεζών στον κυπριακό τραπεζικό τομέα. Επίσης, μέχρι το τέλος του 2000, το κόστος αποδοχής καταθέσεων και παροχής δανείων υπέκειτο σε αυστηρή ρύθμιση, μια κατάσταση που επέτρεπε και συντηρούσε την πραγματοποίηση ενός άνετου περιθωρίου κέρδους για όλες τις τράπεζες και που, ουσιαστικά, εξάλειφε το ενδεχόμενο του κινδύνου επιτοκίων. Το ενεργητικό των τραπεζών αποτελείτο κυρίως από χορηγήσεις σε πελάτες που, κατά κανόνα, ήταν εξασφαλισμένες με εμπράγματα εξασφάλιση. Η ύπαρξη ενός καθεστώτος συναλλαγματικών περιορισμών που, παρ' όλη τη σταδιακή και διαχρονική ελευθεροποίησή του σε σχέση με τις τρέχουσες και τις κεφαλαιουχικές συναλλαγές, καταργήθηκε πλήρως μόνο με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρείχε στις τράπεζες το ειδικό καθεστώς των «εξουσιοδοτημένων συναλλασσομένων σε ξένο συνάλλαγμα». Η πιο πάνω κατάσταση, συνεπικουρούμενη από διάφορους συναλλαγματικούς περιορισμούς που ρύθμιζαν την κατοχή στοιχείων ενεργητικού σε ξένο συνάλλαγμα, καθώς και την παροχή χορηγήσεων σε «μη κατοίκους» Κύπρου ή σε ξένο συνάλλαγμα, ουσιαστικά ελαχιστοποιούσαν το συναλλαγματικό κίνδυνο και τον κίνδυνο της χώρας δραστηριοποίησης των πελατών των τραπεζών. Οι μόνες δύο εξαιρέσεις στην υπερπροστατευόμενη κατάσταση που επικρατούσε ήταν, πρώτον, οι εκτός Κύπρου εργασίες των εγχώριων τραπεζών, δηλαδή οι δραστηριότητες που διεξήγαγαν μέσω υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών τους σε χώρες όπως η Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο, που είχαν ελευθεροποιήσει τα τραπεζικά τους συστήματα πολύ πριν από την Κύπρο, και, δεύτερον, οι εργασίες εκείνων των ξένων τραπεζών που λειτουργούσαν στην Κύπρο κάτω από το ειδικό καθεστώς των «υπεράκτιων τραπεζών» ή «διεθνών τραπεζικών μονάδων», οι οποίες εντούτοις ήταν «περιχαρακωμένες» εφόσον τους απαγορευόταν να έχουν δοσοληψίες με τους μόνιμους κατοίκους της Κύπρου ή σε κυπριακές λίρες.

Η απόφαση για ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση επενέργησε ως καταλύτης στην ελευθεροποίηση του τραπεζικού μας συστήματος. Τα επιτόκια ελευθεροποιήθηκαν το 2001 και οι περιορισμοί στη διακίνηση κεφαλαίων και συναλλάγματος ήρθαν πλήρως με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004. Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως επακόλουθο την πλήρη εναρμόνιση του εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου του τραπεζικού τομέα της Κύπρου με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, εντός ενός σχετικά σύντομου χρονικού διαστήματος, η άσκηση της τραπεζικής εποπτείας στην Κύπρο προσαρμόσθηκε πλήρως με την πρακτική που επέβαλαν οι σχετικές Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι αρχές της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία.

Η πιο θεμελιώδης, ίσως, εξέλιξη στην ιστορία της τραπεζικής εποπτείας που ήδη έχει επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των τραπεζών είναι, στη μεν περίπτωση των τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης η νέα Οδηγία για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, η οποία θα εφαρμοσθεί την 1η Ιανουαρίου 2007, στη δε περίπτωση των μεγάλων διεθνών, μη ευρωπαϊκών τραπεζών το νέο Σύμφωνο για κεφαλαιακές απαιτήσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, γνωστό ως «Βασιλεία II». Η νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοχεύει στην όσο το δυνατό στενότερη ταύτιση μεταξύ του κεφαλαίου μιας τράπεζας που απαιτείται για εποπτικούς σκοπούς και εκείνου που απαιτείται για οικονομικούς σκοπούς, στην ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, καθώς και στην αύξηση του ανταγωνισμού εντός του χρηματοοικονομικού τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τράπεζες που έχουν μη προβληματικά πιστοδοτικά χαρτοφυλάκια, καθώς και εσωτερικά συστήματα για την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν, «ανταμείβονται» μέσω χαμηλών συντελεστών στάθμισης κινδύνου που προσδίδονται στις διάφορες κατηγορίες στοιχείων ενεργητικού και το πιο πάνω επενεργεί ως ένα ισχυρό κίνητρο για τις τράπεζες στην ανανέωση και αναβάθμιση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων. Σε αντίθεση με το σημερινό πλαίσιο κεφαλαιακών απαιτήσεων («Βασιλεία I»), που δεν λαμβάνει υπόψη το προφίλ κινδύνου της κάθε τράπεζας, η νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιτρέπει την εφαρμογή τριών εναλλακτικών προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση τόσο του πιστωτικού όσο και του λειτουργικού κινδύνου, που διαφοροποιούνται και κλιμακώνονται από την πλέον απλή μέχρι την πλέον προηγμένη μέθοδο.

Εντός του πλαισίου εφαρμογής της νέας Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η συγκεκριμένη απαίτηση, η οποία θα αλλάξει ριζικά τόσο τη νοοτροπία όσο και τον τρόπο λειτουργίας των τραπεζών, είναι η ανάγκη για την ύπαρξη μιας σαφούς οργανωτικής διάρθρωσης, με συνεπείς γραμμές αρμοδιότητας και ευθύνης, για τον αποτελεσματικό εντοπισμό, διαχείριση, παρακολούθηση και αναφορά όλων των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ή είναι ενδεχόμενο να εκτεθεί μια τράπεζα, καθώς επίσης και ικανοποιητικών μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νέας Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου έχει εκδώσει μια ξεχωριστή Οδηγία με τίτλο «Πλαίσιο Αρχών Λειτουργίας και Κριτηρίων Αξιολόγησης της Οργανωτικής Δομής, Εσωτερικής Διακυβέρνησης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των Τραπεζών», η οποία θα τεθεί σε εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 2007, ταυτόχρονα με τη νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των

Πιστωτικών Ιδρυμάτων, και η οποία στοχεύει, πρώτον, στην ενίσχυση του γενικού πλαισίου της οργανωτικής δομής και εσωτερικής διακυβέρνησης των τραπεζών και, δεύτερον, στην αναβάθμιση των τριών βασικών λειτουργιών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών, δηλαδή της Εσωτερικής Επιθεώρησης, της Διαχείρισης Κινδύνων και της Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Οι διατάξεις της πιο πάνω Οδηγίας αφορούν και επηρεάζουν άμεσα τη σύνθεση και τη λειτουργία των Διοικητικών Συμβουλίων, των Επιτροπών των Διοικητικών Συμβουλίων, της Ανώτατης Εκτελεστικής Διεύθυνσης και συγκεκριμένων υπηρεσιακών μονάδων των τραπεζών, όπως είναι η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης, η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων, η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, η Μονάδα Πληροφορικής και η Νομική Υπηρεσία. Πιο συγκεκριμένα, η εν λόγω Οδηγία περιγράφει τις βέλτιστες αρχές εσωτερικής διακυβέρνησης που καλούνται να εφαρμόσουν οι τράπεζες, καθορίζει τα κριτήρια προσδιορισμού της «ικανότητας και καταλληλότητας» των προσώπων που θα συμμετάσχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο μιας τράπεζας και περιγράφει το ρόλο του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς επίσης και εκείνων των μη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Επίσης οι διατάξεις της Οδηγίας αναφέρονται στο ρόλο των εξωτερικών ελεγκτών μιας τράπεζας. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι έχει ζητηθεί από τις κυπριακές τράπεζες να υποβάλουν στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, το αργότερο μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου 2006, στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι βρίσκονται σε πλήρη ετοιμότητα για την εφαρμογή της Οδηγίας την 1η Ιανουαρίου 2007.

Καταλήγοντας, θα ήθελα απλώς να επισημάνω ότι οι πρόσφατες αλλαγές στη σύνθεση των Διοικητικών Συμβουλίων των εγχώριων κυπριακών τραπεζών, καθώς και η συνεχής αναβάθμιση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων είναι σαφείς ενδείξεις ότι οι κυπριακές τράπεζες έχουν προετοιμασθεί και είναι έτοιμες να αντιμετωπίσουν ικανοποιητικά τους νέους κινδύνους, αλλά και τις νέες προκλήσεις που πηγάζουν από το νέο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Πιστοποίηση επαγγελματικής επάρκειας για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών

ΤΟΥ **ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗ**

Αντιπροέδρου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς

Το νέο πλαίσιο για την πιστοποίηση στελεχών που είναι αρμόδια για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία της κεφαλαιαγοράς και στη βελτίωση του επιπέδου των παρεχόμενων επενδυτικών υπηρεσιών, διασφαλίζοντας τα συμφέροντα των επενδυτών, χωρίς να επιβαρύνει όμως υπέρμετρα τα πιστωτικά ιδρύματα ή τις ΕΠΕΥ, που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες. Ειδικότερα:

Η παροχή επενδυτικών υπηρεσιών στην Ελλάδα είναι σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 2396/1996 μια ρυθμιζόμενη δραστηριότητα (regulated activity) με την έννοια ότι επιτρέπεται μόνο σε ορισμένα νομικά πρόσωπα να την παρέχουν. Ο περιορισμός αυτός της οικονομικής ελευθερίας δικαιολογείται από την ανάγκη να διασφαλισθεί ότι οι επενδυτικές υπηρεσίες παρέχονται μόνον από ορισμένα νομικά πρόσωπα, τα οποία έχουν αδειοδοτηθεί ειδικά, υπόκεινται σε συνεχή προληπτική εποπτεία και παρέχουν τα εχέγγυα για τη διασφάλιση των συμφερόντων των επενδυτών - πελατών τους, όπως τα πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (ΕΠΕΥ). Τα νομικά πρόσωπα που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες οφείλουν μεταξύ άλλων να τηρούν αυστηρούς κανόνες συμπεριφοράς (δεοντολογίας) κατά την παροχή των επενδυτικών υπηρεσιών και να διαθέτουν την απαραίτητη οργάνωση (διαδικασίες, στελέχωση, κανόνες για την αποφυγή καταστάσεων συγκρούσεως συμφερόντων, εσωτερικό έλεγχο κ.λπ.), χρηστή διοίκηση καθώς και τα ελάχιστα κεφάλαια που τους επιτρέπουν να παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές με τρόπο ανεξάρτητο και αξιόπιστο.

Για να συμμορφωθούν με αυτές τις υποχρεώσεις τους τα νομικά πρόσωπα που εμπλέκονται στην παροχή επενδυτικών υπηρεσιών έχουν από καιρό αναπτύξει και εφαρμόσει λεπτομερή συστήματα επιλογής, εκπαίδευσης, διαρκούς επιμόρφωσης και ελέγχου των στελεχών τους

που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες. Όμως ο βαθμός συμμόρφωσης των νομικών προσώπων που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες εξαρτάται από τις ανταγωνιστικές συνθήκες της αγοράς, από τη δυνατότητα των εταιρειών να βρουν και να προσελκύσουν καταρτισμένα στελέχη, ακόμα και από το μέγεθος της εταιρείας. Προκειμένου να διασφαλισθεί, κατά το δυνατό, ένα ελάχιστο, ομοιόμορφο επίπεδο των στελεχών που έρχονται σε επαφή με τον πελάτη - επενδυτή ο νομοθέτης, με το άρθρο 49 του ν. 2836/2000, προέβλεψε την υποχρέωση πιστοποίησης των προσώπων που είναι αρμόδια για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. Η υποχρέωση αυτή δεν αφορούσε τα στελέχη πιστωτικών ιδρυμάτων που ήταν αρμόδια για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. Η υποχρέωση επίσης δεν κατελάμβανε όλα τα στελέχη των ΕΠΕΥ, αλλά αρκούσε να είναι πιστοποιημένος ικανός αριθμός στελεχών ανάλογα με τις ανάγκες κάθε εταιρείας. Ο περιορισμός της υποχρέωσης πιστοποίησης ήταν απαραίτητος διότι αφενός δεν υπήρχαν εκείνη την εποχή αρκετά στελέχη που θα μπορούσαν να αποκτήσουν την πιστοποίηση και αφετέρου η αγορά δεν ήταν προετοιμασμένη να αφομοιώσει τέτοια αλλαγή.

Ήδη με το ν. 3371/2005 τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε η παραπάνω διάταξη και έχει επίσης εκδοθεί η, προβλεπόμενη από τη διάταξη αυτή, κοινή απόφαση από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Η κοινή απόφαση ρυθμίζει λεπτομερώς τις προϋποθέσεις απασχόλησης ενός υπαλλήλου στην παροχή των επενδυτικών υπηρεσιών που αναφέρονται στο νόμο αυτό και συγκεκριμένα στη λήψη και διαβίβαση ή εκτέλεση εντολών, στην παροχή συμβουλών, στη διαχείριση χαρτοφυλακίων και στην εκπόνηση αναλύσεων. Η παροχή αυτών των επενδυτικών υπηρεσιών επιτρέπεται να γίνεται μόνο μέσω προσώπων που διαθέτουν πιστοποίηση επαγγελματικής επάρκειας από την Τράπεζα της Ελλάδος ή την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (approved persons).

Η πιστοποίηση επαγγελματικής επάρκειας αποτελεί πλέον απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να απασχολείται ένα στέλεχος στην παροχή επενδυτικών υπηρεσιών ανεξάρτητα αν το νομικό πρόσωπο στο οποίο απασχολείται είναι πιστωτικό ίδρυμα, ΕΠΕΥ, Ανώνυμη Εταιρεία Επενδυτικής Διαμεσολάβησης ή ακόμη Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων που παρέχει επενδυτικές συμβουλές ή διαχειρίζεται ατομικά χαρτοφυλάκια πελατών. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται ελάχιστη ομοιόμορφη προστασία των επενδυτών ανεξάρτητα από τον πάροχο των επενδυτικών υπηρεσιών. Ταυτόχρονα διασφαλίζεται και η ομαλή λειτουργία της αγοράς διότι ένα πρόσωπο που έχει υποπέσει σε σοβαρή παράβαση της νομοθεσίας για την κεφαλαιαγορά και για το λόγο αυτό του έχει ανακληθεί το πιστοποιητικό επαγγελματικής επάρκειας δεν θα μπορεί πλέον να θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των επενδυτών απασχολούμενος σε άλλη επιχείρηση, διότι δεν θα διαθέτει το απαραίτητο πιστοποιητικό.

Το νέο πλαίσιο πιστοποίησης επαγγελματικής επάρκειας ταυτόχρονα με τη διεύρυνση της εφαρμογής του πιστοποιητικού, επαναπροσδιορίζει τις προϋποθέσεις για τη χορήγησή του.

Συγκεκριμένα, το πιστοποιητικό χορηγείται σε πρόσωπα που (α) διαθέτουν ελάχιστα εχέγγυα προσωπικής αξιοπιστίας, δηλαδή, για παράδειγμα, δεν έχουν καταδικαστεί για ορισμένα οικονομικά εγκλήματα, (β) έχουν τις τυπικές προϋποθέσεις, όπως ορισμένη προϋπηρεσία και (γ) έχουν τις εξειδικευμένες γνώσεις, που απαιτούνται για την παροχή της συγκεκριμένης κάθε φορά υπηρεσίας. Ειδικά όσον αφορά τις εξειδικευμένες γνώσεις της περίπτωσης (γ) επιχειρείται η προσαρμογή των απαιτήσεων για τη χορήγηση του πιστοποιητικού στις πραγματικές ανάγκες διασφάλισης των συμφερόντων των επενδυτών.

Η κοινή απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς διασφαλίζει ότι τα αρμόδια στελέχη για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών διαθέτουν απλώς ελάχιστες γνώσεις που αφορούν την προστασία των συμφερόντων του επενδυτή (κώδικα δεοντολογίας ΕΠΕΥ), την προστασία της ομαλής λειτουργίας της αγοράς (προστασία της αγοράς από πράξεις χειραγώγησης και κατάχρησης προνομιακών πληροφοριών), καθώς και ορισμένα γενικά στοιχεία για τη λειτουργία της κεφαλαιαγοράς. Η πιστοποίηση της επαγγελματικής επάρκειας δεν απαιτεί την πλήρη γνώση του συνόλου του δικαίου για την κεφαλαιαγορά ούτε φυσικά μπορεί να υποκαταστήσει τις υποχρεώσεις των εταιρειών που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες όσον αφορά την επιλογή και την εκπαίδευση του προσωπικού τους.

Επιπροσθέτως, η κοινή απόφαση προσαρμόζει τις γνωστικές απαιτήσεις και άρα τη δυσκολία λήψης του πιστοποιητικού ανάλογα με τις υπηρεσίες που παρέχονται κάθε φορά. Ήδη η κοινή απόφαση προβλέπει ότι το πιστοποιητικό της υπηρεσίας λήψης και διαβίβασης εντολών μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να χορηγηθεί μετά από επιτυχή συμμετοχή σε σεμινάριο πιστοποίησης.

Συμπερασματικά το νέο πλαίσιο για την πιστοποίηση στελεχών επιβάλλει την απόκτηση πιστοποιητικού επαγγελματικής επάρκειας ως προϋπόθεση για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών για λογαριασμό πιστωτικών ιδρυμάτων και ΕΠΕΥ, ενώ ταυτόχρονα εξορθολογικοποιεί τις προϋποθέσεις χορήγησής του. Με τον τρόπο αυτό συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία της κεφαλαιαγοράς και τη βελτίωση του επιπέδου των παρεχόμενων επενδυτικών υπηρεσιών, διασφαλίζοντας τα συμφέροντα των επενδυτών, χωρίς να επιβαρύνει όμως υπέρμετρα τα πιστωτικά ιδρύματα ή τις ΕΠΕΥ που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1114

16 Αυγούστου 2006

Πιστοποίηση επαγγελματικής επάρκειας των υπαλλήλων και στελεχών πιστωτικών ιδρυμάτων.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ
(απόφαση 2/387/19.6.2006)
ΚΑΙ Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αφού έλαβαν υπόψη τις διατάξεις:

- (α) του άρθρου 4 του ν. 2836/2000 (ΦΕΚ Α' 168),
- (β) του σημείου (ε) του άρθρου 19 του ν. 3340/2005 (ΦΕΚ Α' 112),
- (γ) της παραγράφου 2 του άρθρου 49 του ν. 3371/2005 (ΦΕΚ Α' 178),
- (δ) του άρθρου 90 του προεδρικού διατάγματος 63/2005 (ΦΕΚ Α' 98), αποφασίζουμε:

Άρθρο 2

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να απασχολούν, κατά την παροχή των υπηρεσιών

- (α) της λήψης και διαβίβασης εντολών,
- (β) της εκτέλεσης εντολών για λογαριασμό τρίτων,
- (γ) της παροχής επενδυτικών συμβουλών,
- (δ) της διαχείρισης χαρτοφυλακίων και
- (ε) της εκπόνησης αναλύσεων, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 2 της υπ' αριθμ. 4/347/2005 απόφασης της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (ΦΕΚ Β' 983), μόνον πρόσωπα τα οποία διαθέτουν Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Επάρκειας (στο εξής: «Πιστοποιητικό»), με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο άρθρο 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

Εξετάσεις και Σεμινάρια Πιστοποίησης

Άρθρο 11

1. Οι Εξετάσεις για τη χορήγηση Πιστοποιητικών (α1), (α2), (β), (β1), (γ) και (δ) διενεργούνται τουλάχιστον μια φορά κατ' έτος από την Ελληνικά Χρηματιστήρια Ανώνυμη Εταιρία Συμμετοχών (ΕΧΑΕ) και το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο (ΕΤΙ) της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών.

Άρθρο 16

1. Ανατίθεται στην Ελληνικά Χρηματιστήρια Ανώνυμη Εταιρία Συμμετοχών (ΕΧΑΕ) και το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο (ΕΤΙ) της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, η διοργάνωση, τουλάχιστον δύο φορές κατ' έτος, Σεμιναρίων Πιστοποίησης, τα οποία απευθύνονται σε υποψηφίους προς Πιστοποίηση του τύπου (α1), που πληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 4. Τα Σεμινάρια καλύπτουν, διαφοροποιούμενα, ανάλογα με τη δραστηριότητα, ενδεικτικά, τα εξής θέματα:

(α) «Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιαγοράς» σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου 13 και

(β) «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς», ενότητα ύλης που αφορά το Πιστοποιητικό (α1).

Πιστοποίηση επαγγελματικής επάρκειας των υπαλλήλων και στελεχών πιστωτικών ιδρυμάτων που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες

Επιμέλεια: **ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ**, Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ Κ. ΛΙΒΑΔΑ, Ειδική Νομική Σύμβουλος ΕΕΤ

ΝΑΤΑΛΙΑ ΠΑΞΙΝΟΥ, Δικηγόρος ΕΕΤ

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Με την κοινή Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Β' 1114/16.8.2006 (εφεξής η Απόφαση), καθιερώθηκε η υποχρέωση πιστοποίησης της επαγγελματικής επάρκειας των υπαλλήλων και των στελεχών πιστωτικών ιδρυμάτων που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες.

Στόχος της εν λόγω Απόφασης είναι η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων επενδυτικών υπηρεσιών μέσω της διασφάλισης ενός ομοιόμορφου επιπέδου γνώσεων των προσώπων που τις παρέχουν.

Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 να διασφαλίζουν ότι το απασχολούμενο προσωπικό διαθέτει σε διαρκή βάση την απαραίτητη επαγγελματική επάρκεια και αξιοπιστία για το σύνολο των παρεχομένων από αυτά υπηρεσιών, καθώς επίσης και ότι υπάρχει δυνατότητα ευχερούς ταυτοποίησης των απασχολούμενων προσώπων και ελέγχου της καταλληλότητάς τους. Η ως άνω Απόφαση εντάσσεται συνεπώς στο γενικότερο σύνολο των υποχρεώσεων που έχουν τα πιστωτικά ιδρύματα για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων που τίθενται με την εν λόγω Πράξη. Οι υποχρεώσεις στις οποίες υπόκεινται τα πιστωτικά ιδρύματα με το πλαίσιο αυτό, συνεπάγονται σημαντικές επενδύσεις σε διαρκή συμμόρφωση, ενώ θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι τα πιστωτικά ιδρύματα, ανεξάρτητα από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη νομοθεσία, αναλαμβάνουν παράλληλα και σημαντικές πρωτοβουλίες με στόχο την κατά το δυνατό άρτια εκπαίδευση του απασχολούμενου σε αυτά προσωπικού.

Με την κοινή Απόφαση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς καταβάλλεται προσπάθεια εξισορρόπησης των υποχρεώσεων ανάλογα με τους κινδύνους που εμπεριέχουν οι επιμέρους επενδυτικές υπηρεσίες, ώστε να αποφεύγονται τυχόν επικαλύψεις ή η επιβολή δυσανάλογα αυστηρών απαιτήσεων.

Σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο της και τις υποχρεώσεις που καθιερώνονται μέσω αυτής, σημειώνονται τα εξής:

- καθιερώνεται η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να απασχολούν κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών μόνο πρόσωπα τα οποία διαθέτουν επαγγελματική πιστοποίηση (υπό 2),
- καθορίζονται οι κατηγορίες πιστοποιητικών που πρέπει να διαθέτουν τα απασχολούμενα πρόσωπα ανάλογα με την παρεχόμενη επενδυτική υπηρεσία (υπό 3),
- προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την παροχή της πιστοποίησης (υπό 4),
- προβλέπεται ειδικά για τη λήψη και διαβίβαση εντολών η δυνατότητα παρακολούθησης Σεμιναρίου Πιστοποίησης εναλλακτικά της συμμετοχής σε εξετάσεις πιστοποίησης (υπό 5),
- καθιερώνονται εξαιρέσεις για κατηγορίες προσώπων που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, βάσει των οποίων είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι διαθέτουν ήδη την αναγκαία επαγγελματική επάρκεια (υπό 6).

2. Καθιέρωση υποχρέωσης πιστοποίησης

2.1. Ο κανόνας

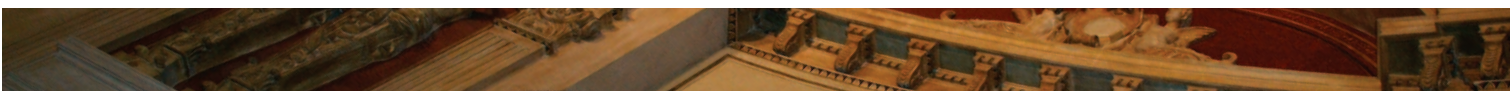
Σύμφωνα με την Απόφαση, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να απασχολούν, κατά την παροχή των υπηρεσιών:

- (α) της λήψης και διαβίβασης εντολών,
 - (β) της εκτέλεσης εντολών για λογαριασμό τρίτων,
 - (γ) της παροχής επενδυτικών συμβουλών,
 - (δ) της διαχείρισης χαρτοφυλακίων και
 - (ε) της εκπόνησης αναλύσεων,
- μόνον πρόσωπα τα οποία διαθέτουν Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Επάρκειας (εφεξής Πιστοποιητικό).

2.2. Η εξαίρεση

Σύμφωνα με το άρθρο 17 της Απόφασης, τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να επιτρέπουν την παροχή των ως άνω υπηρεσιών εκτός από την εκτέλεση εντολών για λογαριασμό τρίτων και από απασχολούμενα σε αυτά ενήλικα πρόσωπα, τα οποία δεν διαθέτουν το σχετικό Πιστοποιητικό αλλά ενεργούν ως ασκούμενοι υπό την εποπτεία και την ευθύνη άλλων προσώπων που απασχολούν τα πιστωτικά ιδρύματα και τα οποία διαθέτουν το σχετικό Πιστοποιητικό. Ο αριθμός των ασκούμενων προσώπων που απασχολεί κάθε πιστωτικό ίδρυμα δεν μπορεί να υπερβαίνει το τετραπλάσιο του συνολικού αριθμού των πιστοποιημένων προσώπων που απασχολούνται σε αυτό, ανά τύπο πιστοποίησης και ανά υπηρεσιακή μονάδα (και το οκταπλάσιο αντίστοιχα εφόσον πρόκειται για λήψη και διαβίβαση εντολών σε κινητές αξίες), ενώ κάθε πιστοποιημένο πρόσωπο δεν μπορεί να εποπτεύει περισσότερα από τέσσερα ασκούμενα πρόσωπα.

Η Τράπεζα της Ελλάδος διατηρεί σε κάθε περίπτωση την ευχέρεια να προσδιορίζει την αναλογία των ασκούμενων προσώπων προς τους πιστοποιημένους υπαλλήλους, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος του πιστωτικού ιδρύματος, την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του συστήματος εκπαίδευσης του προσωπικού του και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

3. Κατηγορίες Πιστοποιητικών

Σύμφωνα με την Απόφαση, τα Πιστοποιητικά διακρίνονται, ανάλογα με τον τύπο τους, στα εξής:

■ Πιστοποιητικό (α1) για τη λήψη και διαβίβαση της λήψης εντολών σε κινητές αξίες

Το συγκεκριμένο Πιστοποιητικό αφορά στην υπηρεσία της λήψης και διαβίβασης εντολών και της εκτέλεσης εντολών για λογαριασμό τρίτων σε:

- (i) κινητές αξίες,
- (ii) μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, και
- (iii) τίτλους της χρηματαγοράς.

■ Πιστοποιητικό (α2) για τη λήψη και διαβίβαση εντολών σε παράγωγα προϊόντα

Το Πιστοποιητικό (α2) αφορά στην υπηρεσία της λήψης και διαβίβασης εντολών και της εκτέλεσης εντολών για λογαριασμό τρίτων σε:

- (i) τίτλους προθεσμιακών χρηματοπιστωτικών συμβάσεων (futures), συμπεριλαμβανομένων των ισοδύναμων τίτλων που παρέχουν δικαίωμα εκκαθάρισης τοις μετρητοίς,
- (ii) προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίου (FRA),
- (iii) συμβάσεις ανταλλαγής (swaps) υποχρεώσεων με αντικείμενο επιτόκιο ή συνάλλαγμα ή συμβάσεις ανταλλαγής συνδεόμενες με μετοχές ή με δείκτη μετοχών (equity swaps), και
- (iv) δικαιώματα προαίρεσας (options) για την αγορά ή πώληση οποιουδήποτε από τους ανωτέρω τίτλους, περιλαμβανομένων των ισοδύναμων τίτλων που παρέχουν δικαίωμα εκκαθάρισης τοις μετρητοίς, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων προαίρεσας (options) επί συναλλάγματος και επιτοκίων.

■ Πιστοποιητικό (β) παροχής επενδυτικών συμβουλών

Το Πιστοποιητικό (β) αφορά στην υπηρεσία της παροχής συμβουλών σε:

- (i) κινητές αξίες και μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων,
- (ii) τίτλους της χρηματαγοράς,
- (iii) τίτλους προθεσμιακών χρηματοπιστωτικών συμβάσεων (futures), συμπεριλαμβανομένων των ισοδύναμων τίτλων που παρέχουν δικαίωμα εκκαθάρισης τοις μετρητοίς,
- (iv) προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίου (FRA),
- (v) συμβάσεις ανταλλαγής (swaps) υποχρεώσεων με αντικείμενο επιτόκιο ή συνάλλαγμα ή συμβάσεις ανταλλαγής συνδεόμενες με μετοχές ή με δείκτη μετοχών (equity swaps),
- (vi) δικαιώματα προαίρεσας (options) για την αγορά ή πώληση οποιουδήποτε από τους ανωτέρω τίτλους, περιλαμβανομένων των ισοδύναμων τίτλων που παρέχουν δικαίωμα εκκαθάρισης τοις μετρητοίς (στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως δικαιώματα προαίρεσας (options) επί συναλλάγματος και επιτοκίων), και
- (vii) παράγωγα προϊόντα που καλύπτει το Πιστοποιητικό (α2) ή
- (viii) σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα (structured products).

Ο κάτοχος του Πιστοποιητικού (β) μπορεί να παρέχει υπηρεσίες που καλύπτουν τα Πιστοποιητικά (α1), (α2) και (β1).

■ Πιστοποιητικό (β1) παροχής επενδυτικών συμβουλών σε κινητές αξίες

Το εν λόγω Πιστοποιητικό αφορά στην υπηρεσία της παροχής συμβουλών σε:

- (i) κινητές αξίες και μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, και
- (ii) τίτλους της χρηματαγοράς.

Ο κάτοχος του Πιστοποιητικού (β1) μπορεί να παρέχει υπηρεσίες που καλύπτει το Πιστοποιητικό (α1).

■ Πιστοποιητικό (γ) διαχείρισης χαρτοφυλακίου πελατών

Το συγκεκριμένο πιστοποιητικό αφορά στην υπηρεσία της διαχείρισης επενδυτικών χαρτοφυλακίων πελατών, στα πλαίσια εντολής τους, εφόσον τα χαρτοφυλάκια συμπεριλαμβάνουν έναν ή περισσότερους από τους εξής τίτλους:

- (i) κινητές αξίες και μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων,
- (ii) τίτλους της χρηματαγοράς,
- (iii) τίτλους προθεσμιακών χρηματοπιστωτικών συμβάσεων (futures), συμπεριλαμβανομένων των ισοδύναμων τίτλων που παρέχουν δικαίωμα εκκαθάρισης τοις μετρητοίς,
- (iv) προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίου (FRA),
- (v) συμβάσεις ανταλλαγής (swaps) υποχρεώσεων με αντικείμενο επιτόκιο ή συνάλλαγμα ή συμβάσεις ανταλλαγής συνδεδεμένες με μετοχές ή με δείκτη μετοχών (equity swaps),
- (vi) δικαιώματα προαίρεσας (options) για την αγορά ή πώληση οποιουδήποτε από τους ανωτέρω τίτλους, περιλαμβανομένων των ισοδύναμων τίτλων που παρέχουν δικαίωμα εκκαθάρισης τοις μετρητοίς. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως δικαιώματα προαίρεσας (options) επί συναλλάγματος και επιτοκίων.

Ο κάτοχος του Πιστοποιητικού (γ) μπορεί να παρέχει υπηρεσίες που καλύπτουν τα Πιστοποιητικά (α1), (α2), (β) και (β1).

■ Πιστοποιητικό (δ) εκπόνησης αναλύσεων σχετικά με χρηματοπιστωτικά μέσα ή εκδότες

Το Πιστοποιητικό αυτό αφορά στην εκπόνηση αναλύσεων, όπου ως ανάλυση νοείται η σύσταση ή πρόταση επενδυτικής στρατηγικής ή άλλη μελέτη ή πληροφορία με την οποία συστήνεται ή υποδεικνύεται, άμεσα ή έμμεσα, μία επενδυτική στρατηγική σχετικά με ένα ή περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα ή με εκδότες χρηματοπιστωτικών μέσων, περιλαμβανομένης κάθε γνώμης σχετικά με την παρούσα ή τη μελλοντική αξία ή τιμή αυτών των μέσων, η οποία προορίζεται για δημοσιοποίηση είτε μέσω των διαύλων επικοινωνίας είτε απευθείας προς το κοινό.

Ο κάτοχος Πιστοποιητικού (δ) μπορεί να παρέχει υπηρεσίες που καλύπτουν τα Πιστοποιητικά (α1), (α2), (β), (β1) και (γ).

4. Προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την παροχή πιστοποίησης

4.1. Οι προϋποθέσεις γενικά

Το Πιστοποιητικό χορηγείται από την Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον το υποψήφιο πρόσωπο:

- έχει επιτύχει στις Εξετάσεις Πιστοποίησης ή
- είναι κάτοχος ισοδύναμων πιστοποιητικών επαγγελματικής επάρκειας που έχουν χορηγηθεί από αρμόδιες αρχές ή από φορείς που είναι αναγνωρισμένοι από τις αρμόδιες αρχές, κρατών-μελών του ΕΟΧ, των ΗΠΑ, του Καναδά και της Αυστραλίας ή
- ειδικά σε ό,τι αφορά το Πιστοποιητικό για τη λήψη και διαβίβαση εντολών (Πιστοποιητικό α1), έχει συμμετάσχει με επιτυχία σε Σεμινάρια Πιστοποίησης, μετά από δωδεκάμηνη τουλάχιστον θητεία ως ασκούμενος στην υπηρεσία της λήψης και διαβίβασης εντολών σε κινητές αξίες ή
- ειδικά σε ό,τι αφορά τα Πιστοποιητικά διαχείρισης χαρτοφυλακίου πελατών και εκπόνησης αναλύσεων σχετικά με χρηματοπιστωτικά μέσα ή εκδότες, (Πιστοποιητικά (γ) και (δ)), είναι κάτοχος των τίτλων Chartered Financial Analyst (CFA, Series 3) του CFA Institute ή Certified International Financial Analyst (CIFA, Final) της ACIFA.

4.2. Ειδικά οι Εξετάσεις Πιστοποίησης

4.2.1. Προϋποθέσεις συμμετοχής στις εξετάσεις

Η συμμετοχή στις εξετάσεις επιτρέπεται εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (i) το υποψήφιο πρόσωπο πληροί τις ελάχιστες προβλεπόμενες προϋποθέσεις προσωπικής αξιοπιστίας,
- (ii) το υποψήφιο πρόσωπο πληροί τις κατά περίπτωση απαιτούμενες ελάχιστες τυπικές προϋποθέσεις καταλληλότητας (τυπικά προσόντα), και
- (iii) έχει καταβληθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος τέλος Πιστοποίησης που ανέρχεται σε 100 €.

Τα ως άνω δικαιολογητικά, καθώς και η αίτηση και το τέλος υποβάλλονται στην Τράπεζα της Ελλάδος από τα πιστωτικά ιδρύματα.

4.2.2. Εξεταστέα ύλη

Οι εξετάσεις περιλαμβάνουν για κάθε Πιστοποιητικό δύο αυτοτελή τμήματα, και ειδικότερα:

- (α) Το Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιαγοράς εν γένει, και
- (β) Ειδικά θέματα Κεφαλαιαγοράς, ανάλογα με το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών ή δραστηριοτήτων ως προς τις οποίες χορηγείται το Πιστοποιητικό (η συμμετοχή σε αυτό το τμήμα των εξετάσεων επιτρέπεται μόνο μετά από επιτυχή εξέταση στο πρώτο τμήμα).

Η εξεταστέα ύλη για το τμήμα με τίτλο «Το Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιαγοράς» περιλαμβάνει ενδεικτικά τις εξής θεματικές ενότητες:

- (α) γενικές αρχές λειτουργίας της κεφαλαιαγοράς και των χρηματιστηρίων,
- (β) θέματα προστασίας των επενδυτών και τον κανονισμό συμπεριφοράς κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών,
- (γ) θέματα προστασίας της κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης της αγοράς και πρόληψη χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,
- (δ) εισαγωγή και διαπραγμάτευση κινητών αξιών και παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων και πληροφόρηση επενδυτών.

Η εξεταστέα ύλη για το τμήμα με τίτλο «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς» διαφοροποιείται ανάλογα με τις παρεχόμενες υπηρεσίες ως προς τις οποίες χορηγείται το Πιστοποιητικό. Ειδικότερα, προκειμένου για την ειδικότητα «Εκπόνηση αναλύσεων» στην εξεταστέα ύλη του τμήματος «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς» περιλαμβάνονται θέματα μακροοικονομικής ανάλυσης σε σχέση με τις αγορές κεφαλαίων, χρήματος και συναλλάγματος.

Οι εξετάσεις είναι γραπτές και μπορεί να έχουν τη μορφή ερωτήσεων με πολλαπλές απαντήσεις (multiple choice). Οι ερωτήσεις επιλέγονται κάθε φορά με κλήρωση από βάση δεδομένων που περιλαμβάνει τουλάχιστον πενταπλάσιο αριθμό ερωτήσεων από αυτόν που αφορούν την εξέταση για το «Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιαγοράς» και τις επιμέρους ομάδες εξέτασης για τα «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς». Οι ερωτήσεις καλύπτουν όλη την εξεταστέα ύλη και ορίζονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και την Τράπεζα της Ελλάδος υπό την εποπτεία της Επιτροπής Εξετάσεων.

4.2.3. Διενέργεια εξετάσεων

Οι εξετάσεις για τη χορήγηση των Πιστοποιητικών ανά υπηρεσία διενεργούνται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο από τα Ελληνικά Χρηματιστήρια Ανώνυμη Εταιρία Συμμετοχών (ΕΧΑΕ) και το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών (ΕΤΙ). Εξαιρετικά, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και η Τράπεζα της Ελλάδος μπορούν, με κοινή τους απόφαση, να αναθέσουν τη διενέργεια των εξετάσεων και σε τμήμα χρηματοοικονομικής κατεύθυνσης ελληνικού ΑΕΙ ή σε άλλο εκπαιδευτικό φορέα αντίστοιχης κατεύθυνσης, εφόσον κριθεί από τις δύο αρχές ότι παρέχει ισοδύναμα, τουλάχιστον, εχέγγυα για τη διεξαγωγή των σχετικών Εξετάσεων Πιστοποίησης.

Η διενέργεια των εξετάσεων εποπτεύεται από διαρκή τριμελή Επιτροπή Εξετάσεων, η οποία συγκροτείται με κοινή Απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος και αποτελείται από ένα μέλος από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, ένα μέλος από την Τράπεζα της Ελλάδος και έναν καθηγητή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με ειδίκευση στη χρηματοοικονομική επιστήμη, ως Πρόεδρο.

5. Σεμινάρια Πιστοποίησης

Ειδικά σε ό,τι αφορά την υπηρεσία της λήψης και διαβίβασης εντολών, το υποψήφιο πρόσωπο εναλλακτικά της συμμετοχής σε Εξετάσεις Πιστοποίησης, μπορεί να παρακολουθήσει Σεμινάριο Πιστοποίησης και, κατόπιν επιτυχούς παρακολούθησής του, να του χορηγηθεί Πιστοποιητικό. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή σε Σεμινάριο Πιστοποίησης είναι, εκτός των προαναφερθέντων υπό 4.2.1, η δωδεκάμηνη τουλάχιστον προϋπηρεσία του υποψηφίου ως ασκούμενου στην υπηρεσία της «Λήψης και διαβίβασης εντολών σε κινητές αξίες».

Η διοργάνωση των Σεμιναρίων Πιστοποίησης, η οποία ανατίθεται στην ΕΧΑΕ και το ΕΤΙ της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, θα λαμβάνει χώρα τουλάχιστον δύο φορές κατ' έτος.

Εξαιρετικά, η διεξαγωγή των Σεμιναρίων Πιστοποίησης μπορεί να διενεργείται, με κοινή απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος, απευθείας από αυτές ή να ανατίθεται σε τμήμα χρηματοοικονομικής κατεύθυνσης ή στην ΕΧΑΕ ή σε πιστωτικά ιδρύματα που διαθέτουν ξεχωριστή Διεύθυνση Εκπαίδευσης, εφόσον κριθεί από τις εν λόγω αρχές ότι παρέχονται ισοδύναμα, τουλάχιστον, εχέγγυα για τη διεξαγωγή των σχετικών σεμιναρίων.

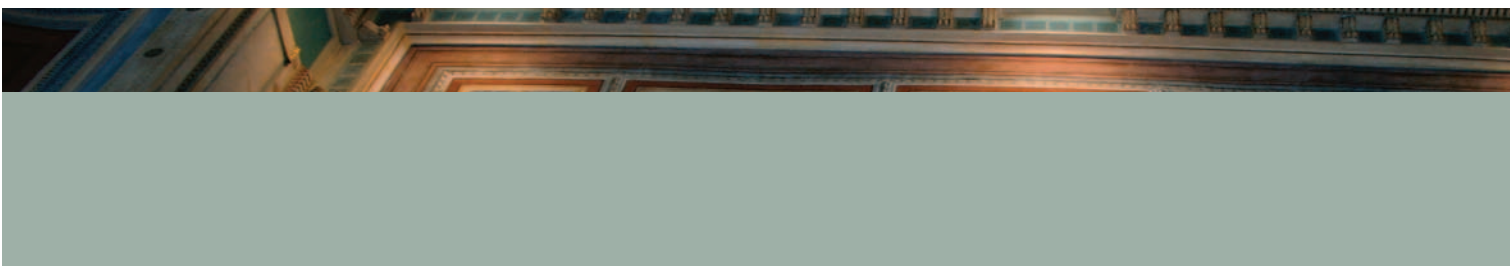
Με απόφασή του κάθε φορέας που διοργανώνει τα σεμινάρια καθορίζει τις λεπτομέρειες διεξαγωγής τους. Η απόφαση αναρτάται στις ιστοσελίδες και στις έδρες των εν λόγω φορέων, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η ύλη των Σεμιναρίων καλύπτει, ανάλογα με τη δραστηριότητα, την ενότητα «Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιαγοράς» και από την ενότητα «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς» το τμήμα που αφορά το Πιστοποιητικό (α1).

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης, η διδακτέα ύλη και οι εισηγητές των Σεμιναρίων Πιστοποίησης, που διοργανώνει η ΕΧΑΕ ή το ΕΤΙ ή άλλος φορέας στον οποίο έχει ανατεθεί η διεξαγωγή των σεμιναρίων, εγκρίνονται πριν τη διεξαγωγή κάθε σεμιναρίου από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και την Τράπεζα της Ελλάδος.

Στη λήξη του Σεμιναρίου Πιστοποίησης, οι υποψήφιοι λαμβάνουν μέρος σε γραπτή εξέταση που καλύπτει το περιεχόμενο του Σεμιναρίου.

Κατ' εξαίρεση, κατά την πρώτη εφαρμογή της Απόφασης, τα Σεμινάρια Πιστοποίησης μπορεί να διενεργηθούν οποιαδήποτε χρονική στιγμή μετά την 1η Ιανουαρίου 2007.

6. Μεταβατικές και τελικές διατάξεις

Εξαιρούνται από την υποχρέωση συμμετοχής σε Εξετάσεις Πιστοποίησης:

- (α) Οι κάτοχοι πιστοποιητικών σύμφωνα με το ισχύον πριν την έκδοση της ως άνω Απόφασης καθεστώ (βλ. Απόφαση 1/294/19.2.2004 του ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και Απόφαση 5/24.11.2005 του ΔΣ του Χρηματιστηρίου Αθηνών), οι οποίοι θεωρείται ότι κατέχουν τις αντίστοιχες πιστοποιήσεις ανάλογα με την παρεχόμενη επενδυτική υπηρεσία. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι:
- η ειδικότητα υπεύθυνου λήψης και διαβίβασης εντολών αντιστοιχεί στο Πιστοποιητικό (α1),
 - η ειδικότητα υπεύθυνου εκτέλεσης εντολών αντιστοιχεί στο Πιστοποιητικό (α1),

- η ειδικότητα υπεύθυνου παροχής επενδυτικών συμβουλών αντιστοιχεί στο Πιστοποιητικό (β1) ή, εφόσον η ειδικότητα αυτή συνδυάζεται και με το Πιστοποιητικό Γνώσεων Παραγώγων ή το Πιστοποιητικό Συμβούλου Πελατών της Αγοράς Παραγώγων ή το Πιστοποιητικό Διαπραγματευτή/Ειδικού Διαπραγματευτή της Αγοράς Παραγώγων, αντιστοιχεί στο Πιστοποιητικό (β),
 - η ειδικότητα υπεύθυνου διαχείρισης χαρτοφυλακίου πελατών αντιστοιχεί στο Πιστοποιητικό (γ),
 - η ειδικότητα του αναλυτή μετοχών αντιστοιχεί στο Πιστοποιητικό (δ),
 - το Πιστοποιητικό Γνώσεων Παραγώγων και το Πιστοποιητικό Συμβούλου Πελατών της Αγοράς Παραγώγων αντιστοιχούν στο Πιστοποιητικό (α2), και
 - το πιστοποιητικό Διαπραγματευτή/Ειδικού Διαπραγματευτή της Αγοράς Παραγώγων αντιστοιχεί στο Πιστοποιητικό (α2).
- (β) Χρηματιστηριακοί εκπρόσωποι που είναι διορισμένοι με βάση τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 1806/1986 θεωρείται ότι κατέχουν Πιστοποιητικό για την παροχή επενδυτικών συμβουλών σε κινητές αξίες (β1), το οποίο λαμβάνουν μετά από σχετική αίτηση προς την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.
- (γ) Κατά την πρώτη εφαρμογή της Απόφασης χορηγείται Πιστοποιητικό από την Τράπεζα της Ελλάδος χωρίς συμμετοχή στις Εξετάσεις Πιστοποίησης, εφόσον οι υποψήφιοι συγκεντρώνουν σωρευτικά τις κάτωθι προϋποθέσεις:
- πληρούν τα ελάχιστα εχέγγυα προσωπικής αξιοπιστίας σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Απόφαση,
 - διαθέτουν τους αντίστοιχους ανά επενδυτική υπηρεσία τίτλους σπουδών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Απόφαση, και
 - έχουν αποδεδειγμένα τριετή τουλάχιστον εμπειρία στη συγκεκριμένη υπό πιστοποίηση υπηρεσία, αποκτιθείσα κατά την τελευταία πενταετία. Κατ' εξαίρεση και μόνο για την υπηρεσία της «Λήψης και διαβίβασης εντολών σε κινητές αξίες» θα προσμετράται για τον υπολογισμό της τριετίας και η προϋπηρεσία σε χρηματιστηριακές δραστηριότητες.

Τα πιστωτικά ιδρύματα υποβάλλουν, εντός αποκλειστικής προθεσμίας 6 μηνών από τη δημοσίευση της Απόφασης:

- αίτηση πιστοποίησης, και
- συγκεντρωτική κατάσταση, σε έγχαρτη ή ηλεκτρονική μορφή, με τα ενδιαφερόμενα να λάβουν πιστοποίηση πρόσωπα τα οποία απασχολούν, βεβαιώνοντας ότι πληρούν τις προϋποθέσεις και καταβάλλοντας το σχετικό τέλος. Η συγκεντρωτική κατάσταση συνοδεύεται από τα σχετικά δικαιολογητικά για κάθε ενδιαφερόμενο.

Κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της κατάθεσης της αίτησης και τη λήψη του Πιστοποιητικού από την Τράπεζα της Ελλάδος, τα πρόσωπα που πληρούν τις ως άνω προϋποθέσεις μπορούν να παρέχουν τις υπηρεσίες για τις οποίες ζητείται η λήψη Πιστοποιητικού.

- (δ) Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, που έχουν ολοκληρωθεί από τη διεύθυνση εκπαίδευσης πιστωτικών ιδρυμάτων πριν την έναρξη ισχύος της Απόφασης, παρέχουν τη δυνατότητα χορήγησης αντίστοιχου πιστοποιητικού, χωρίς τη συμμετοχή στις εξετάσεις, εφόσον αξιολογηθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ότι προσφέρουν ισοδύναμες γνώσεις και εφόσον πληρούνται από τους υποψήφιους τα ελάχιστα εχέγγυα προσωπικής αξιοπιστίας και τα ελάχιστα τυπικά προσόντα που προβλέπονται στην Απόφαση. Τα πιστωτικά ιδρύματα υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος εντός έξι μηνών από την έναρξη ισχύος της Απόφασης, δηλαδή την 16η Αυγούστου 2006, σχετική αίτηση με τα αναγκαία δικαιολογητικά και το προβλεπόμενο τέλος.
- (ε) Εφόσον οι υποψήφιοι κατέχουν απολυτήριο Λυκείου και αποδεδειγμένη εργασιακή εμπειρία 7 τουλάχιστον ετών, σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης στο χρηματοπιστωτικό τομέα, δεν απαιτείται η κατοχή πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ ή ισότιμου, κατά την κρίση της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, μεταλυκειακού φορέα εκπαίδευσης τριετούς τουλάχιστον διάρκειας του εσωτερικού ή του εξωτερικού.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1114

16 Αυγούστου 2006

Πιστοποίηση επαγγελματικής επάρκειας των υπαλλήλων και στελεχών πιστωτικών ιδρυμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

Εξετάσεις και Σεμινάρια Πιστοποίησης

Άρθρο 12

1. Οι Εξετάσεις για τη χορήγηση του Πιστοποιητικού περιλαμβάνουν δύο αυτοτελή και διακριτά τμήματα. Το ένα τμήμα καλύπτει εξεταστέα ύλη που αφορά εν γένει στο θεσμικό πλαίσιο της κεφαλαιαγοράς και φέρει τον τίτλο «Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιαγοράς». Το άλλο τμήμα καλύπτει εξεταστέα ύλη που περιλαμβάνει ειδικά θέματα ανάλογα με το είδος των υπηρεσιών ή δραστηριοτήτων ως προς τις οποίες χορηγείται το Πιστοποιητικό και φέρει τον τίτλο «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς».

2. Το τμήμα με τίτλο «Το Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιαγοράς» και το τμήμα με τίτλο «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς» αποτελούν αντικείμενο αυτοτελούς Εξέτασης.

3. Το ενδιαφερόμενο να αποκτήσει το Πιστοποιητικό πρόσωπο, πρέπει να συμμετάσχει με επιτυχία σε Εξετάσεις: (α) στο τμήμα με τίτλο «Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιαγοράς», και (β) στο τμήμα με τίτλο «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς», ανάλογα με τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

4. Η συμμετοχή στο τμήμα με τίτλο «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς» επιτρέπεται μόνον εφόσον ο υποψήφιος έχει επιτύχει στις εξετάσεις του τμήματος «Θεσμικό Πλαίσιο Κεφαλαιαγοράς».

5. Το τμήμα με τίτλο «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς» περιλαμβάνει αυτοτελείς ενότητες ύλης για κάθε ένα από τα Πιστοποιητικά του άρθρου 3.

6. Το πρόσωπο που συμμετέχει στις Εξετάσεις του τμήματος με τίτλο «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς» μπορεί να εξετασθεί σε μία ή περισσότερες ενότητες ύλης ως εξής:

(α) για να εξετασθεί στην ύλη που αφορά το Πιστοποιητικό (β) πρέπει να έχει ήδη λάβει τα Πιστοποιητικά (α1) και (α2) ή να εξετάζεται ταυτόχρονα και στην ύλη που αφορά τα Πιστοποιητικά (α1) και (α2),

(β) για να εξετασθεί στην ύλη που αφορά το Πιστοποιητικό (β1) πρέπει να έχει ήδη λάβει το Πιστοποιητικό (α1) ή να εξετάζεται ταυτόχρονα και στην ύλη που αφορά το Πιστοποιητικό (α1),

(γ) για να εξετασθεί στην ύλη που αφορά το Πιστοποιητικό (γ) πρέπει να έχει ήδη λάβει τα Πιστοποιητικά (α1), (α2) και (β) ή να εξετάζεται ταυτόχρονα και στην ύλη που αφορά τα Πιστοποιητικά (α1), (α2) και (β),

(δ) για να εξετασθεί στην ομάδα που αφορά το Πιστοποιητικό (δ) πρέπει να έχει ήδη λάβει τα Πιστοποιητικά (α1), (α2), (β) και (γ) ή να εξετάζεται ταυτόχρονα και στην ύλη που αφορά τα Πιστοποιητικά (α1), (α2), (β) και (γ).

Άρθρο 13

1. Η εξεταστέα ύλη για το τμήμα με τίτλο «Το Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιαγοράς» περιλαμβάνει ενδεικτικά τα εξής:

(α) γενικές αρχές λειτουργίας της κεφαλαιαγοράς και των χρηματιστηρίων,

(β) θέματα προστασίας των επενδυτών και κανονισμό συμπεριφοράς κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών,

(γ) θέματα προστασίας της κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης της αγοράς και πρόληψη χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος με σκοπό την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,

(δ) εισαγωγή και διαπραγμάτευση κινητών αξιών και παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων και πληροφόρηση επενδυτών.

2. Η εξεταστέα ύλη του τμήματος «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς» διαφοροποιείται ανάλογα με τις παρεχόμενες υπηρεσίες ως προς τις οποίες χορηγείται το Πιστοποιητικό, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου 2. Ειδικότερα προκειμένου για την ειδικότητα «Εκπόνηση αναλύσεων» στην εξεταστέα ύλη του τμήματος «Ειδικά Θέματα Κεφαλαιαγοράς» περιλαμβάνονται θέματα μακροοικονομικής ανάλυσης σε σχέση με τις αγορές κεφαλαίων, χρήματος και συναλλάγματος.

3. Κατά τα λοιπά, η εξεταστέα ύλη καθορίζεται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και την Τράπεζα της Ελλάδος κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Εξετάσεων του άρθρου 14. Η εξεταστέα ύλη, καθώς και παραδείγματα ερωτήσεων αναρτώνται στις ιστοσελίδες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος, τουλάχιστον τριάντα εργάσιμες ημέρες πριν την ημερομηνία διεξαγωγής των Εξετάσεων.

Η νέα Απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και το εκπαιδευτικό σύστημα του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου της ΕΕΤ

του **ΚΩΣΤΑ ΓΑΛΙΑΤΣΟΥ**

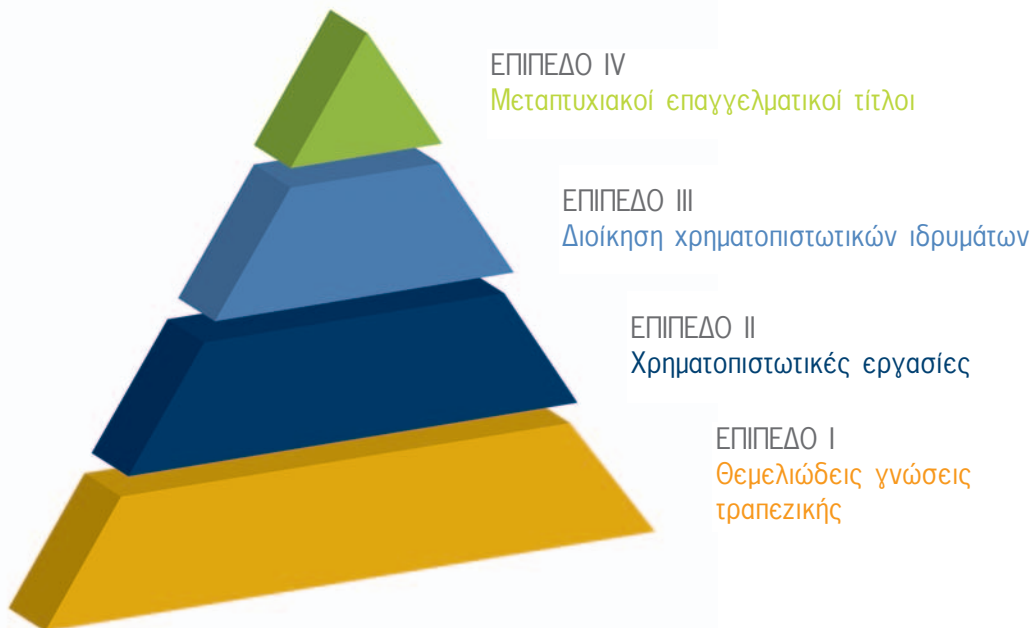
Υπεύθυνου Εκπαιδευτικού Προγράμματος ΕΤΙ

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο πριν δύο χρόνια ταξινόμησε και εμπλούτισε τα εκπαιδευτικά του προγράμματα στον τομέα της εμπορικής τραπεζικής. Παράλληλα δημιούργησε ένα σύστημα εκπαίδευσης με ιεραρχική δόμηση, που σχηματοποιήθηκε με τη μορφή της πυραμίδας, σε τέσσερα επίπεδα. Τα επίπεδα αυτά αφορούν τη βασική τραπεζική εκπαίδευση, τις τραπεζικές εργασίες, την τραπεζική διοίκηση και τα προγράμματα που οδηγούν σε μεταπτυχιακούς επαγγελματικούς τίτλους.

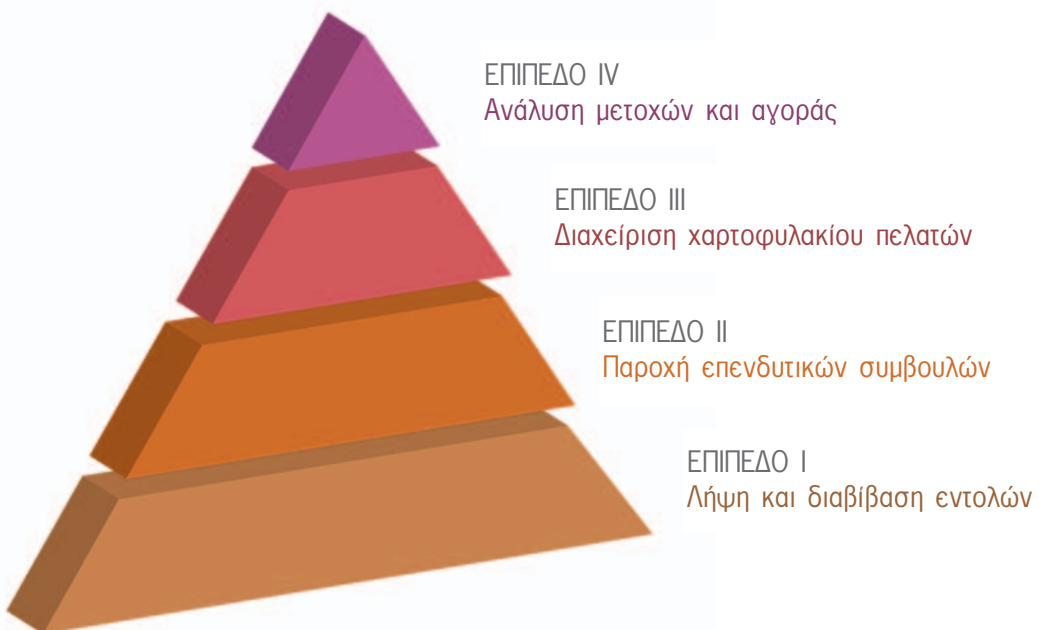
Τον προηγούμενο χρόνο η έμφαση δόθηκε στην ανάπτυξη ενός αντίστοιχου συστήματος εκπαίδευσης για τον τομέα της επενδυτικής τραπεζικής. Ο λόγος για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε αυτήν την κατεύθυνση υπαγορεύτηκε από τις εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα διεθνώς και στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα η δημιουργία τραπεζών γενικών συναλλαγών στη θέση των εμπορικών τραπεζών. Έτσι κατά τον προηγούμενο χρόνο αναπτύχθηκαν προγράμματα που αφορούσαν όλα τα προϊόντα της κεφαλαιαγοράς, όπως τις μετοχές, τα ομόλογα, τα παράγωγα προϊόντα και τα αμοιβαία κεφάλαια. Επίσης αναπτύχθηκαν προγράμματα που αφορούσαν το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιαγοράς. Στην τελευταία αυτή ομάδα προγραμμάτων αποφασιστική ήταν η συμβολή της εργασίας που γίνεται από τα εξειδικευμένα στελέχη της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών και αφορά τη διαμόρφωση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού τομέα. Ειδικά κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα μεγάλο μέρος της εργασίας για την εκπόνηση αυτών των προγραμμάτων προήλθε από τις αντίστοιχες επεξεργασίες που έγιναν κατά τη δημιουργία του πιστοποιημένου προγράμματος για τα στελέχη της Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Έτσι όλη αυτή η δραστηριότητα του προηγούμενου χρόνου συνέβαλε στη δημιουργία μιας δεύτερης «εκπαιδευτικής πυραμίδας» στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος του ΕΤΙ – του συστήματος εκπαίδευσης για τα στελέχη της επενδυτικής τραπεζικής.

Το εκπαιδευτικό σύστημα του ΕΤΙ

Εμπορική τραπεζική

Επενδυτική τραπεζική

Κατά ευτυχία (όχι όμως και τυχαία) συγκυρία, η προηγούμενη εργασία συνέπεσε με την Απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος για τις νέες, ποιοτικά αναβαθμισμένες και εκσυγχρονισμένες πιστοποιήσεις για τα στελέχη της κεφαλαιαγοράς. Οι νέες πιστοποιήσεις αντικαθιστούν και εκσυγχρονίζουν αυτές που υπήρχαν μέχρι σήμερα, ενώ παράλληλα δημιουργούν καλύτερη ομαδοποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όπως στην περίπτωση του προγράμματος για τα αμοιβαία κεφάλαια, που εντάσσεται πλέον στο πιστοποιημένο πρόγραμμα για τα στελέχη της λήψης και διαβίβασης εντολών.

Οι νέες πιστοποιήσεις απαντούν στην ανάγκη εκπαίδευσης των νέων στελεχών που θα εργαστούν σε μια αγορά ποιοτικά αναβαθμισμένη και για το λόγο αυτό με πολύ υψηλότερες απαιτήσεις από αυτήν του παρελθόντος. Η φιλοδοξία δηλαδή είναι κατά την περίοδο αυτή, που συμπίπτει με τη συμπλήρωση 130 χρόνων από την ίδρυση του Χρηματιστηρίου Αθηνών, να δημιουργηθεί μία κεφαλαιαγορά που, τόσο από την άποψη της θεσμικής θωράκισης και της τεχνικής της επάρκειας όσο και από την άποψη του επιπέδου των γνώσεων των στελεχών της, να εκπληρώνει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το ρόλο της, δηλαδή την αποτελεσματική κατανομή των πόρων στην ελληνική οικονομία.

Το ΕΤΙ, έχοντας συνεισφέρει αποφασιστικά στη διαμόρφωση αυτών των πιστοποιημένων προγραμμάτων, θα προσφέρει εκπαιδευτικά προγράμματα προετοιμασίας για όλες τις πιστοποιήσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος. Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζονται οι εκπαιδευτικές ενότητες που αναφέρονται σε αυτές τις πιστοποιήσεις και επεξηγείται λεπτομερώς η εκπαιδευτική πυραμίδα για την επενδυτική τραπεζική. Τέλος ο πίνακας αυτός αντικατοπτρίζει και τη νέα εποχή στην οποία εισέρχεται το ΕΤΙ, αναπτύσσοντας για πρώτη φορά με ολοκληρωμένο τρόπο όλα τα προγράμματα εκπαίδευσης που είναι αναγκαία για την εκπαίδευση των στελεχών της επενδυτικής τραπεζικής.

**ΤΑ ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ**

ΕΝΟΤΗΤΑ (MODULE)	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ			
	Υπεύθυνος Λήψης και Διαβίβασης Εντολών	Υπεύθυνος Παροχής Επενδυτικών Συμβουλών	Υπεύθυνος Διαχείρισης Χαρτοφυλακίου Πελατών	Υπεύθυνος Ανάλυσης Μετοχών και Αγοράς
Οργανωμένη Αγορά-Αγορά αξιών	•	•	•	•
Μέλη Χρηματιστηρίου Αθηνών	•	•	•	•
Διαφάνεια και Ενημέρωση των Επενδυτών	•	•	•	•
Αρμοδιότητες Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και ΧΑ	•	•	•	•
Εταιρική Χρηματοδότηση (Corporate Finance)	•	•	•	•
Ομόλογα	•	•	•	•
Δανεισμός μετοχών και Ανοιχτές Πωλήσεις	•	•	•	•
Αμοιβαία Κεφάλαια	•	•	•	•
Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης (ΣΜΕ)	•	•	•	•
Δικαιώματα προαίρεσης	•	•	•	•
Χρήσεις και Στρατηγικές ΣΜΕ		•	•	•
Χρήση και Στρατηγικές Δικαιωμάτων		•	•	•
Χαρακτηριστικά Κινδύνου/Απόδοσης των Δικαιωμάτων		•	•	•
Άντληση Κεφαλαίων μέσω ΧΑ		•	•	•
Στατιστική Ανάλυση		•	•	•
Αποτίμηση Εταιρείας και Σχηματισμός Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου - Οικονομικές καταστάσεις στο πλαίσιο των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ		•	•	•
Αποτίμηση των ΣΜΕ και Arbitrage			•	•
Αποτίμηση των Δικαιωμάτων και Arbitrage			•	•
Ειδικά Θέματα: Εταιρική Διακυβέρνηση, Εξαγορές και Συγχωνεύσεις, Leasing, Factoring, Venture Capital			•	•
Οικονομική Ανάλυση (Micro, Macro)				•

Επεξήγηση χρωμάτων:

- Οι θεματικές ενότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό το χρώμα, συνιστούν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το πρώτο πιστοποιητικό (Υπεύθυνος Λήψης και Διαβίβασης Εντολών).
- Οι θεματικές ενότητες που εμπεριέχονται σε αυτό το χρώμα, προστιθέμενες στις προηγούμενες συναπαρτίζουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το πιστοποιητικό του Υπευθύνου Παροχής Επενδυτικών Συμβουλών.
- Οι θεματικές ενότητες που εμπεριέχονται σε αυτό το χρώμα, προστιθέμενες στις προηγούμενες συναπαρτίζουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το πιστοποιητικό του Υπευθύνου Διαχείρισης Χαρτοφυλακίου Πελατών.
- Οι θεματικές ενότητες που εμπεριέχονται σε αυτό το χρώμα, προστιθέμενες στις προηγούμενες συναπαρτίζουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το ανώτερο πιστοποιητικό, του Υπευθύνου Ανάλυσης Μετοχών και Αγοράς.

Πιστοποιήσεις και αυτορρύθμιση στην επαγγελματική τραπεζική εκπαίδευση – Διευκρινίσεις και προοπτικές –

της **ΜΑΡΙΑΣ ΜΑΓΓΙΩΡΟΥ**

Διευθύντριας του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου της ΕΕΤ

Αποτύπωση νέων τάσεων και εννοιολογικοί προσδιορισμοί

Η ανάγκη για αποτελεσματικότητα της διά βίου επαγγελματικής μάθησης δημιούργησε δύο νέες τάσεις:

- Την πιστοποίηση της γνωστικής επάρκειας για το αντικείμενο ενός εκπαιδευτικού προγράμματος (certification)
- Τη διαπίστευση της ποιότητας και καταλληλότητας των ίδιων των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (accreditation)

Στην πρώτη περίπτωση, μετά από αξιολόγηση των εκπαιδευθέντων, χορηγείται πιστοποιητικό της μορφής των «τίτλων εκπαίδευσης»*. Στη δεύτερη, θεωρούνται «πιστοποιημένα» τα προγράμματα εκείνα που πληρούν προδιαγεγραμμένα κριτήρια ποιότητας και μαθησιακών στόχων, από τη φάση του σχεδιασμού μέχρι την υλοποίηση.

Στην ελληνική γλώσσα ο όρος πιστοποίηση χρησιμοποιείται αδιακρίτως για να περιγράψει και τις δύο περιπτώσεις, γεγονός που προκαλεί συγχύσεις. Το λεκτικό όμως πρόβλημα δημιουργεί και συγχύσεις επί της ουσίας, ακόμα και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εφόσον με το ίδιο όνομα περιγράφονται τόσο οι νεότερες όσο και οι παλαιότερες μορφές πιστοποίησης και διαπίστευσης. Έτσι, συγχέεται η πιστοποίηση της γνωστικής επάρκειας με την πιστοποίηση της επαγγελματικής επάρκειας, και η διαπίστευση της ποιότητας των προγραμμάτων με τη διαπίστευση της ποιότητας των εκπαιδευτικών φορέων.

*Η μορφή αυτή πιστοποιητικών σχετίζεται με τη μεταφορά των «μορίων» εκπαίδευσης από έναν οργανισμό σε άλλον (credit transfer system) που καθιέρωσε η «Διαδικασία της Μπολόνια».

Με άλλα λόγια, ο όρος «πιστοποιημένη» εκπαίδευση χρησιμοποιείται συλλήβδην για να περιγράψει τις ακόλουθες πέντε διαφορετικές περιπτώσεις:

1. Προετοιμασία για τις εξετάσεις που οδηγούν σε αναγνωρισμένο επαγγελματικό τίτλο (δηλαδή, υποχρεωτικό για την απασχόληση σε συγκεκριμένη δραστηριότητα)
2. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που οδηγεί σε δίπλωμα γνωστικής επάρκειας (το οποίο ενδέχεται να είναι αναγνωρισμένο από την αγορά του κλάδου, αλλά χωρίς υποχρέωση αναγνώρισης από τον εργοδότη)
3. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο έχει διαπιστευτεί ως κατάλληλο, αλλά δεν συνοδεύεται από εξεταστικές διαδικασίες
4. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο δεν είναι διαπιστευμένο, αλλά προβλέπει εξετάσεις για χορήγηση πιστοποιητικού γνώσεων
5. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο ούτε έχει αξιολογηθεί ούτε προβλέπει εξετάσεις, αλλά προσφέρεται από ένα διαπιστευμένο για την ποιότητά του εκπαιδευτικό φορέα.

Το αίτημα για πραγματικά εκπαιδευτικά αποτελέσματα, εκτός του ότι δημιουργεί τις νέες αυτές μορφές πιστοποίησης, οδηγεί τον εθνικό και κοινοτικό Νομοθέτη στη ρύθμιση τόσο της χορήγησης πιστοποιητικών όσο και της διαπίστευσης της εκπαιδευτικής ποιότητας. Οι νομοθετικές αυτές πρωτοβουλίες στοχεύουν στην εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα είτε για λόγους προστασίας του καταναλωτή είτε για λόγους προστασίας της απασχόλησης.

Με τη σειρά τους, οι νομοθετικές πρωτοβουλίες προκαλούν αφενός μεν ένταση της αυτορρύθμισης από επαγγελματικές οργανώσεις για τη χορήγηση πιστοποιητικών επαγγελματικής επάρκειας, αφετέρου δε ανάγκη για αυτορρύθμιση σε ευρωπαϊκό κλαδικό επίπεδο τόσο της πιστοποίησης των εκπαιδευομένων όσο και της διαπίστευσης της ποιότητας των εκπαιδευτικών προϊόντων.

Στόχος και δομή του κειμένου

Στόχος του παρόντος κειμένου είναι να συμβάλει στην οριοθέτηση των τάσεων πιστοποίησης/διαπίστευσης στην επαγγελματική εκπαίδευση και την αποσαφήνιση των σχετικών νοημάτων. Οι διευκρινίσεις αυτές κρίνονται απαραίτητες, προκειμένου να αναδειχθεί η σημαντικότητα των μέσων επίτευξης της αποτελεσματικότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και η ανάγκη για κλαδικές πρωτοβουλίες αυτορρύθμισης.

Αφορμή για τη συγγραφή του στάθηκαν, από τη μια μεριά, οι προβληματισμοί αναφορικά με τις συγχύσεις που αναφέρθηκαν και απασχολούν ευρωπαϊκούς οργανισμούς και από την

άλλη, οι πρόσφατες αποφάσεις για πιστοποίηση και διαπίστευση από τις εθνικές μας εποπτικές και κυβερνητικές αρχές.

Το κείμενο διαρθρώνεται σε τρεις άξονες:

- Στον πρώτο καταγράφονται οι νέες κανονιστικές ρυθμίσεις και οι νέες τάσεις στην πιστοποίηση και διαπίστευση
- Στο δεύτερο σκιαγραφούνται οι ρυθμίσεις των επαγγελματικών ενώσεων για τη χορήγηση πιστοποιητικών επαγγελματικής επάρκειας
- Στον τρίτο αναδεικνύονται τα οφέλη από την κατανόηση των νέων τάσεων για τα πιστωτικά ιδρύματα, ατομικά και συλλογικά

I. Οι δικαιολογητικές βάσεις των κανονιστικών ρυθμίσεων που διέπουν την πιστοποίηση και τη διαπίστευση στην επαγγελματική εκπαίδευση

Προστασία του καταναλωτή

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγική ενότητα, η τάση για κανονιστικές ρυθμίσεις στην επαγγελματική εκπαίδευση δεν περιορίζεται στην πιστοποίηση (certification), αλλά περιλαμβάνει τη διαπίστευση της ποιότητας και της καταλληλότητας των εκπαιδευτικών προϊόντων (accreditation). Σημειώθηκε επίσης ότι, στοχεύοντας στην αποτελεσματικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης, έχουν ως τελικό σκοπό άλλοτε την προστασία του καταναλωτή άλλοτε την προστασία της απασχόλησης.

Ως προς το αίτημα για προστασία των καταναλωτών, οι ρυθμίσεις αυτές για το χρηματοπιστωτικό τομέα εμφανίζονται ως συμπληρωματικές των κανονιστικών ρυθμίσεων που αφορούν τη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Απαιτούνται δηλαδή παρεμβάσεις στην αγορά και στο πεδίο της επαγγελματικής εκπαίδευσης, προκειμένου να προστατεύονται οι πελάτες από εργαζομένους που τους προσφέρουν υπηρεσίες χωρίς να διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες. Ειδικότερα μάλιστα αυτό αφορά τους τομείς δραστηριότητας των τραπεζών, όπως η κεφαλαιαγορά και η αγορά ασφαλιστικών προϊόντων, που ενέχουν διάφορους κινδύνους. Για το λόγο λοιπόν αυτόν, οι πρωτοβουλίες για ρυθμίσεις της πιστοποίησης αφορούν κυρίως τη χορήγηση επαγγελματικών τίτλων στους εν λόγω τομείς δραστηριοτήτων.

Πρόσφατο παράδειγμα στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί η Απόφαση 2/387/19.6.2006 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος αναφορικά με την πιστοποίηση της επαγγελματικής επάρκειας των υπαλλήλων και στελεχών πιστωτικών ιδρυμάτων για την προσφορά επενδυτικών συμβουλών (η έκδοση της οποίας προβλεπόταν από το ν. 2836/2000, όπως τροποποιήθηκε από το ν. 3371/2005).

Στην εν λόγω Απόφαση προβλέπονται ως διαπιστευμένα εξεταστικά κέντρα η «Ελληνικά Χρηματιστήρια Ανώνυμη Εταιρία Συμμετοχών» (ΕΧΑΕ) και το «Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο» (ΕΤΙ) της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών. Επιπλέον επισημαίνεται ότι τίθενται προδιαγραφές διαπίστευσης και του εκπαιδευτικού προγράμματος με θέμα «Λήψη και διαβίβαση εντολών σε κινητές αξίες».

Άλλο παράδειγμα κανονιστικής ρύθμισης για την πιστοποίηση της επαγγελματικής επάρκειας είναι η Υπουργική Απόφαση για τη «Ρύθμιση εκπαίδευσης και εξετάσεων διαμεσολαβούντων στην Ιδιωτική Ασφάλιση» (Κ3-11087/27.11.2000). Η Απόφαση αυτή σχετίζεται με την Οδηγία 2002/92/ΕΚ, της 9ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση (L 9/15.1.2003), η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το πρόσφατο Προεδρικό Διάταγμα (υπ' αρ. 190), είναι δε συμπληρωματική του ν. 1589/85.

Με την Απόφαση, συστάθηκε «Τεχνική Επιτροπή Εκπαίδευσης και Εξετάσεων Διαμεσολαβούντων» στη Γενική Γραμματεία του Υπουργείου Ανάπτυξης, η οποία είναι αρμόδια για την αναγνώριση (accreditation) των φορέων εκπαίδευσης και την ανάθεση των εξετάσεων (certification). Η Επιτροπή ορίζει τη διάρκεια και την ύλη του επιβεβλημένου προγράμματος εκπαίδευσης και αναθέτει τη διενέργεια των εξετάσεων και τη βαθμολόγηση των γραπτών κειμένων σε αρμόδιους εκπαιδευτικούς φορείς.

Και στις δύο περιπτώσεις επαγγελματικής δραστηριότητας, είναι χαρακτηριστικό ότι προβλέπονται ρυθμίσεις, τόσο για αξιολόγηση της επαγγελματικής επάρκειας των ατόμων (certification), όσο και για την αναγνώριση των κατάλληλων εξεταστικών κέντρων, εκπαιδευτικών φορέων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων (accreditation).

Από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με το οποίο έχουν διαμορφωθεί προδιαγραφές εξετάσεων και προσφέρονται τίτλοι επαγγελματικής επάρκειας που αφορούν το χρηματοπιστωτικό τομέα, αναφέρεται η Οδηγία 2004/39/ΕΚ, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων. Σημειώνονται επίσης οι ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ρυθμιστικών Αρχών των Κεφαλαιαγορών (European Securities Regulators): CERS/01-014d, του Απριλίου 2002 και CERS/02-098d, του Ιουλίου 2004.

Οι τίτλοι που προσφέρονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενδεικτικά, είναι:

■ Chartered Alternative Investment Analyst (CAIA)

Πιστοποιητικό (που προσφέρεται κυρίως στη Γαλλία από το EDHEC Business School) χρηματοδοτούμενο από την αυτόνομη, μη κερδοσκοπική διεθνή ένωση, την CAIA Association, η οποία έχει ως σκοπό την καθιέρωση του επαγγελματισμού στον τομέα των εναλλακτικών επενδύσεων.

■ Certified European Financial Analyst (CEFA)

■ Certified International Wealth Manager (CIWM)

Τα πιστοποιητικά αυτά προσφέρονται μόνο στα μέλη της European Federation of Financial Analysts Societies (EFFAS), τη μόνη οργάνωση που εκπροσωπεί επενδυτικούς συμβούλους στην Ευρώπη, η οποία και στηρίζει δραστήρια όλες τις κοινοτικές ρυθμιστικές πρωτοβουλίες στον εν λόγω τομέα και ιδιαίτερα την Οδηγία για τις Επενδυτικές Υπηρεσίες.

■ Chartered Financial Analyst (CFA)

Οι εξετάσεις για το πιστοποιητικό τελούν υπό το διοικητικό έλεγχο του αρμόδιου διεθνούς μη κερδοσκοπικού Ινστιτούτου, με πάνω από 83.000 μέλη σε 55 χώρες.

■ Certified Financial Planner (CFP)

Προσφέρεται από το Certified Financial Planner Board of Standards, το οποίο ιδρύθηκε το 1985 και έχει την ευθύνη της αξιολόγησης των εξετάσεων.

■ Certified Financial Technician (CFT)

Προσφέρεται από την International Federation of Technical Analysts (IFTA), τη διεθνή μη κερδοσκοπική οργάνωση που εδρεύει στις ΗΠΑ και λειτουργεί από το 1986 με μέλη σε 26 περίπου χώρες.

■ Certified International Investment Analyst (CIIA)

Για την παροχή των τίτλων και την εποπτεία των εξετάσεων είναι υπεύθυνη η διεθνής μη κερδοσκοπική ένωση, με έδρα την Ελβετία, Association of Certified International Investment Analysts, στο ΔΣ της οποίας συμμετέχει τουλάχιστον ένα μέλος από τις εθνικές ενώσεις ή συνομοσπονδίες.

■ European Financial Advisor (EFA) και

■ European Financial Planner (EFP)

Προσφέρεται από την European Financial Planning Association (EFPA), με έδρα την Ολλανδία, η οποία είναι η ευρωπαϊκή επαγγελματική οργάνωση που δημιουργήθηκε αποκλειστικά για τους ευρωπαίους επαγγελματίες και καταναλωτές.

Σε εθνικό επίπεδο προσφέρονται επίσης πιστοποιητικά επαγγελματικής επάρκειας, στη βάση της κοινοτικής νομοθεσίας, από εθνικούς επαγγελματικούς φορείς.

Ως παραδείγματα δραστηριότητας χορήγησης επαγγελματικών τίτλων σε εθνικό επίπεδο αναφέρονται τα εξής:

- Η εθνική ένωση για τους χρηματοπιστωτικούς συμβούλους της Ισπανίας (ANAF) προσφέρει το πιστοποιητικό Financial Agents, με στόχο την εξασφάλιση της εμπιστοσύνης του επενδυτικού κοινού.

- Η βρετανική επαγγελματική οργάνωση Chartered Insurance Institute προσφέρει το Advanced Financial Planning Certificate, το οποίο απευθύνεται σε όλα τα επίπεδα εργαζομένων και σε όλους τους τομείς δραστηριότητας του κλάδου, με στόχο το υψηλό επίπεδο ικανοτήτων.

- Στο Ηνωμένο Βασίλειο προσφέρονται επίσης πιστοποιητικό 3ου επιπέδου για επενδυτικούς συμβούλους από το London's Securities and Investment Institute, καθώς και ο διεθνής τίτλος Financial Advisors International Qualification από το Chartered Insurance Institute.

- Στην Ελβετία, το International Center for Financial Asset Management and Engineering προσφέρει σχετικό πιστοποιητικό στους επιτυγχόντες των εξετάσεων μετά από εκπαιδευτικό πρόγραμμα 5 εβδομάδων.

- Στην Ιταλία, η National Association of Financial Agents, ιδρυθείσα το 1977 από χρηματοπιστωτικούς συμβούλους της χώρας που επιθυμούσαν εθνική αναγνώριση, προσφέρει εκπαίδευση 80 ωρών για την προετοιμασία των υποψηφίων για τον τίτλο του Financial Agent.

- Στη Σκωτία, το Chartered Institute of Bankers of Scotland (το παλαιότερο τραπεζικό ινστιτούτο στον κόσμο) προσφέρει το Certificate in Financial Services, μετά από εξετάσεις επί 100 ερωτήσεων που ολοκληρώνουν ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως μάθησης.

- Στην Πορτογαλία, η Portuguese Association of Financial Analysts προσφέρει εκπαίδευση 75 ωρών για προετοιμασία στις εξετάσεις που οδηγούν στον τίτλο «Αυτόνομοι Σύμβουλοι».

- Στην Ιρλανδία, το Institute of Bankers in Ireland προσφέρει τον τίτλο του Certified Banker και το δικαίωμα αναγραφής μετά το όνομα του κατόχου των αρχικών CeB.

Προστασία της απασχόλησης

Με δεδομένο ότι ο ευρωπαϊκός στόχος για ανάπτυξη είναι συνυφασμένος με την προστασία της απασχόλησης, οι αρμόδιες εθνικές αρχές καλούνται να αναλάβουν νομοθετικές πρωτοβουλίες σύμφωνα με τα οριζόμενα στις ευρωπαϊκές ρυθμίσεις για τη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση (ΣΕΚ). Χαρακτηριστικά αναφέρονται:

- Η απόφαση της συνόδου κορυφής της Λισσαβώνας (2002) για την εκπαίδευση και κατάρτιση
- Το ψήφισμα του Συμβουλίου (12.11.2002) για μια «ανοικτή περιοχή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης»
- Η Διακήρυξη της Κοπεγχάγης (2-30 Νοεμβρίου 2002) για «ενισχυμένη συνεργασία στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση»

Σημειώνεται ότι η δεκαετής προσπάθεια για μια ευρωπαϊκή στρατηγική σε θέματα εκπαίδευσης αναμένεται ότι θα ολοκληρωθεί με Ανακοίνωση του Ελσίνκι αναφορικά με τους τρόπους υλοποίησής της.

Στην Ελλάδα αρμόδια αρχή είναι το Υπουργείο Απασχόλησης, το οποίο πρόσφατα διαμόρφωσε ένα σύστημα νομοθετημάτων, προκειμένου να εξασφαλίσει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της ΣΕΚ σε όλους τους κλάδους και σε όλους τους φορείς που την παρέχουν, συμπεριλαμβανομένων και των πανεπιστημίων.

Αξιοσημείωτη είναι η καθιέρωση της εμπλοκής των κοινωνικών εταίρων, με στόχο την αναβάθμιση του κύρους της ΣΕΚ υπό το πρίσμα της προστασίας της απασχόλησης. Η ΚΥΑ 10998/8.5.06 για τα «επαγγελματικά περιγράμματα» ζητά την τοποθέτηση των κοινωνικών εταίρων ως προς τα κριτήρια αξιολόγησης ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ανταπόκρισή του στις πραγματικά απαιτούμενες γνώσεις και ικανότητες μιας ειδικότητας. Να εξασφαλίζεται επίσης η σύνδεση του περιεχομένου του με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς, έτσι ώστε να το καθιστά αξιόπιστο.

Ο συσχετισμός αυτής της ΚΥΑ με την προστασία της απασχόλησης έγκειται στο ότι προστατεύεται ο εκπαιδευόμενος από τυχόν συμμετοχή του σε ακατάλληλο πρόγραμμα. Ή αλλιώς ότι του εξασφαλίζεται η απόκτηση των απαιτούμενων εφοδίων με συμμετοχή στο καταλληλότερο. Η ανάγκη δε για μια τέτοια εξασφάλιση σχετίζεται με την πληθώρα των προσφερόμενων προγραμμάτων ΣΕΚ, η οποία καθιστά αδύνατο τον εντοπισμό του πραγματικά χρήσιμου για την περίπτωση του κάθε ενδιαφερομένου (βλ. Δ. Μαυρή, «Δεξιότητες, κατάρτιση και οι προκλήσεις για την πιστοποίηση», Δελτίο ΕΕΤ τ. 40, σ. 83).

Για να το πετύχει αυτό, η εν λόγω ΚΥΑ θέτει ως προϋπόθεση για την «πιστοποίηση» (διαπίστευση) των προγραμμάτων της ΣΕΚ τη σύνδεση του περιεχομένου τους με το «επαγγελματικό περίγραμμα» της ειδικότητας στην οποία απευθύνεται, σύμφωνα με τις λεγόμενες «επαγγελματικές προδιαγραφές» (occupational standards). Δηλαδή δείκτες επαγγελματικής απόδοσης, με τους οποίους κρίνεται αποτελεσματική η επίδοση ενός εργαζομένου, έτσι όπως έχουν προσδιοριστεί από τους κοινωνικούς εταίρους από κοινού. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνεπώς που ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές αυτές με τη μορφή μαθησιακών στόχων, θα καταλήγει στη χορήγηση «τίτλου σπουδών» από το αρμόδιο όργανο του Υπουργείου Απασχόλησης, το ΕΚΕΠΙΣ (Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης).

Χαρακτηριστικό λοιπόν του νέου αυτού πλαισίου για τη ΣΕΚ είναι το γεγονός ότι πρόκειται για μια σειρά δραστηριοτήτων “accreditation”, δηλαδή πιστοποιήσεων της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας μέσω διαπίστευσης φορέων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εκπαιδευτών και εξεταστικών διαδικασιών. Άξιο προσοχής είναι όμως το γεγονός ότι, εκτός από το ρόλο της διαπίστευσης, έχει ανατεθεί στο ΕΚΕΠΙΣ και ο ρόλος της πιστοποίησης, με διενέργεια εξετάσεων και χορήγησης πιστοποιητικού επάρκειας ικανοτήτων. Θα πιστοποιούνται δηλαδή οι γνώσεις και οι ικανότητες που απαιτούνται ως προς την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα στην εργασία του εκπαιδευομένου σε μια συγκεκριμένη ειδικότητα.

Σύμφωνα με την ανάλυση των νέων αυτών πολιτικών, «η μεταστροφή, σε ένα σύστημα που καθορίζεται από τα αποτελέσματα-‘εκροές’ έχει, όπως γίνεται αντιληπτό, θεμελιώδεις επιπτώσεις στο σχεδιασμό του περιεχομένου της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Όπως χαρακτηριστικά διατυπώνεται ‘οι προδιαγραφές του αποτελέσματος ανοίγουν το κλειδί της εκπαίδευσης’» (Α. Αθανασούλη, Έκδοση του ΕΚΕΠΙΣ «καταρτίζειν», τ. 11, 2006).

Έχει υπογραμμιστεί ξανά σε άρθρο του Δελτίου της ΕΕΤ ότι «η λέξη-κλειδί στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον και ταυτόχρονα στα εκπαιδευτικά προγράμματα που υποβοηθούν και στηρίζουν τη λειτουργία του είναι η λέξη ‘αποτέλεσμα’» (Μ. Σαριδάκη, «Η επαγγελματική εκπαίδευση στις τράπεζες ως επένδυση και ο ρόλος της αξιολόγησης», τ. 36, 2004, σ. 83). Τα εθνικά νομοθετήματα ανταποκρίνονται συνεπώς στην αναπτυξιακή απαίτηση για πραγματικά αποτελέσματα σε συνδυασμό με το γεγονός ότι «η αποτελεσματική εκπαίδευση προϋποθέτει εφαρμογή συστήματος αντικειμενικής και αξιόπιστης αξιολόγησης» (στο ίδιο, σ. 86).

Ένα τέτοιο σύστημα, το οποίο δεν προστατεύει μόνο την απασχόληση, αλλά και τις επιχειρήσεις, είναι προφανές ότι δεν μπορεί να αναπτυχθεί παρά με ρυθμιστικές παρεμβάσεις ή με τη μορφή αυτορρύθμισης. Επειδή δεν περιλαμβάνει μόνο γενικά κριτήρια ποιότητας που θα καθιέρωνε σταδιακά ο αυξανόμενος στο χώρο αυτόν ανταγωνισμός, αλλά και επαγγελματικά

κριτήρια που μόνο οι ιθύνοντες γνωρίζουν και μπορούν να επιβάλουν, το φαινόμενο των νέων νομοθετημάτων για διαπίστευση της αποτελεσματικότητας της ΣΕΚ είναι αναμενόμενο, όπως συμβαίνει και με το φαινόμενο των αυξανόμενων ρυθμίσεων για τις επαγγελματικές πιστοποιήσεις για λόγους προστασίας του καταναλωτή.

II. Πρωτοβουλίες επαγγελματικών ενώσεων για την πιστοποίηση της επαγγελματικής επάρκειας

Είναι άξια προσοχής η πληθώρα των πρωτοβουλιών επαγγελματικής πιστοποίησης, οι οποίες ενδεικτικά αναφέρθηκαν πιο πάνω. Στην πλειονότητά τους, οι πρωτοβουλίες αυτές χαρακτηρίζονται, αφενός μεν από το ότι απευθύνονται στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα, αφετέρου δε από τον περιορισμό τους στη γνωστή μορφή πιστοποίησης, δηλαδή την εξεταστική διαδικασία, με διαμόρφωση προδιαγραφών και εποπτεία της αξιολόγησης. Στην πλειονότητά τους επίσης, έχουν ως στόχο την προστασία του επαγγέλματος, ο οποίος όμως είναι άμεσα συνδεδεμένος με την προστασία του καταναλωτή.

Είναι επίσης σκόπιμο να σημειωθεί το γεγονός ότι η απαίτηση για προστασία του καταναλωτή αναπτύχθηκε στο γόνιμο έδαφος της αγγλοσαξονικής παράδοσης για αυτορρύθμιση. Σημειώνεται χαρακτηριστικά ότι η δραστηριότητα για παροχή επαγγελματικών τίτλων στον τραπεζικό τομέα του Ηνωμένου Βασιλείου είναι ηλικίας 100 ετών. Οι επαγγελματικές ενώσεις στην παράδοση αυτή εμφανίζονται ως το πιο διαδεδομένο μέσο των επαγγελματιών για να προσπαζόνται συλλογικά και συστηματικά τα συμφέροντά τους. Είναι δε φυσική η ιδιαίτερη ανάπτυξη της αυτορρύθμισης των επαγγελματιών στο χρηματοπιστωτικό τομέα των χωρών αυτών, επειδή πρόκειται για τον κλάδο, η αποτελεσματικότητα του οποίου προϋποθέτει την εμπιστοσύνη του συναλλακτικού κοινού.

Δεν είναι τυχαίος λοιπόν ο τεράστιος αριθμός επαγγελματικών τίτλων που προσφέρουν αμερικανικές επαγγελματικές οργανώσεις και επαγγελματικά ινστιτούτα.

Ενδεικτικά παραδείγματα αμερικανικών επαγγελματικών τίτλων είναι τα ακόλουθα:

Chartered Financial Analyst (CFA)	Accredited Estate Planner (AEP)
Certified Financial Planner (CFP)	Board Certified in Estate Planning (BCE)
Qualified Financial Planner (QFP)	Chartered Estate Planning Practitioner (CEPP)
Accredited Financial Counselor (AFC)	Chartered Trust and Estate Planner (CTEP)
Chartered Alternative Investment Analyst (CAIA)	Chartered Trust and Estate Advisor (CTEA)
Board Certified in Mutual Funds (BCM)	Accredited Investment Fiduciary (AIF)
Chartered Mutual Fund Counselor (CMFC)	Accredited Fiduciary Auditor (AIFA)
Chartered Investment Counselor (CIC)	Board Certified in Annuities (BCA)
Certified Investment Management Analyst (CIMA)	Certified Annuity Advisor (CAA)
Certified Investment Management Consultant (CIMC)	Certified Annuity Consultant (CAC)
Board Certified in Securities (BCS)	Certified Annuity Specialist (CAS)
Chartered Portfolio Manager (CPM)	Master Financial Professional (MFP)
Chartered Wealth Manager (CWM)	Personal Financial Specialist (PFS)
Financial Analyst Designate (FAD)	Registered Financial Associate
Accredited Asset Management Specialist (AAMS)	Registered Financial Consultant
Board Certified in Asset Allocation (BCAA)	Registered Financial Planner
Chartered Asset Manager (CAM)	Registered Financial Specialist
	Registered Plans Associate
	Wealth Management Specialist (WMS)

Θα ήταν σκόπιμο να σημειωθεί το γεγονός ότι η πληθώρα των επαγγελματικών τίτλων σχετίζεται και με το επικερδές της δραστηριότητας. Αυτός ο λόγος μάλιστα, σε συνδυασμό με την πληθώρα τους που προκαλεί σύγχυση όπως ήδη αναφέρθηκε, ενισχύει το αίτημα για παρεμβάσεις στην αγορά από κλαδικούς αντιπροσωπευτικούς φορείς. Όπως συμβαίνει με την αγορά των προϊόντων επαγγελματικής εκπαίδευσης, η προσφορά επαγγελματικών τίτλων παρουσιάζει αλματώδη άνοδο.

Ενδεικτική είναι και η ραγδαία αύξηση των επαγγελματικών φορέων που αναλαμβάνουν, ως διαπιστευμένοι για κάθε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη χορήγηση τίτλων από ευρωπαϊκού επιπέδου ενώσεις, όπως αυτές που αναφέρθηκαν στην πρώτη ενότητα του παρόντος κειμένου.

Όπως σημειώθηκε ήδη, οι επαγγελματικές οργανώσεις, εθνικές ή ευρωπαϊκές, περιορίζονται στην πιστοποίηση της επαγγελματικής επάρκειας. Ακόμα όμως και τα ισχυρότερα διεθνή επαγγελματικά σωματεία δεν εμφανίζονται με πρωτοβουλίες στη διαπίστευση της ποιότητας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Το κενό αυτό που σήμερα απαιτεί την πλήρωσή του, είτε θα προέρχεται από εποπτικές και κυβερνητικές αρχές με τη μορφή ρυθμιστικών παρεμβάσεων είτε από εθνικούς ή διακρατικούς φορείς εκπροσώπησης κλάδων.

III. Πιστοποίηση/Διαπίστευση:

Συγκριτικό πλεονέκτημα για τις επιχειρήσεις και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου

α) “Accreditation”

Η ανάγκη για αξιολόγηση της ποιότητας και καταλληλότητας φορέων, προγραμμάτων και εξεταστικών διαδικασιών (accreditation), συνδεδεμένη με την ανάγκη για αξιολόγηση της επαγγελματικής επάρκειας (certification) αφορά εξίσου τις αρμόδιες αρχές και τις επιχειρήσεις, ως προϋπόθεση των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Ενώ όμως από τη σκοπιά των εποπτικών και κυβερνητικών αρχών έχει μεγαλύτερη βαρύτητα η εξασφάλιση του επαγγελματικού τίτλου, από τη σκοπιά των επιχειρήσεων μεγαλύτερη σπουδαιότητα έχει η εξασφάλιση της ποιότητας/καταλληλότητας των εκπαιδευτικών προϊόντων επειδή είναι οι καταναλωτές τους.

Αναφέρθηκε ήδη ότι η σωστή επιλογή ενός εκπαιδευτικού προγράμματος στο χρηματοπιστωτικό τομέα εμποδίζεται από τον τεράστιο αριθμό και την υπερβολική διαφοροποίηση που χαρακτηρίζει την προσφορά τους. Παράλληλα, η αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης για τις τραπεζικές επιχειρήσεις δεν είναι απαραίτητη μόνο για τα τραπεζικά επαγγέλματα που σχετίζονται άμεσα με την προστασία του καταναλωτή. Είναι απαραίτητη για όλες τις μορφές εκπαίδευσης, σε όλα τα επίπεδα ιεραρχίας, επειδή συνδέεται και με την ανάγκη να κατακτούν και να διατηρούν την εμπιστοσύνη του συναλλακτικού κοινού. Επιχειρηματικό δηλαδή όφελος δεν είναι μόνο να προστατεύουν τους πελάτες τους, αλλά και να αποδεικνύουν σε όλους του καταναλωτές ότι μπορούν να το κάνουν. Και η απόδειξη αυτή είναι το κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό τους.

Για τους λόγους όμως που αναφέρθηκαν, η καταλληλότητα της εκπαίδευσης αποτελεί μονόδρομο για το στόχο αυτόν. Οι τράπεζες δεν έχουν άλλο τρόπο διασφάλισης της ποιότητας των υπηρεσιών τους και της φερεγγυότητάς τους από την ποιοτική και φερέγγυα Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση που προσφέρουν στο προσωπικό τους.

Εκτός αυτών των λόγων, η αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης είναι σημαντική για τον κλάδο, δεδομένου ότι το τραπεζικό επάγγελμα έχει ιδιαίτερες εκπαιδευτικές απαιτήσεις, από το επίπεδο των νεοεισερχομένων μέχρι τα υψηλά επίπεδα της ιεραρχίας. Επίσης, στο επάγγελμα αυτό οι γνώσεις χρειάζονται πιο συχνή ανανέωση απ' ό,τι συμβαίνει σε άλλους τομείς. Επιπλέον, όντας ένα επάγγελμα που διέπεται από μεγάλο όγκο κανονιστικών ρυθμίσεων, η συμμόρφωση στους κανόνες εξαρτάται από την εκπαίδευση του προσωπικού τους. Ακόμα, η επέκταση των τραπεζικών επιχειρήσεων σε χρηματιστηριακές δραστηριότητες συνεπάγεται τεράστιες ανάγκες σε εκπαίδευση. Κατ' εξοχήν δε στο χώρο αυτόν, η εκπαίδευση απαιτεί βέβαια αποτελέσματα και ως εκ τούτου απαιτούνται και αυστηρά προσδιορισμένα αποδεικτικά.

Με δυο λόγια, ο χρηματοπιστωτικός τομέας σήμερα έχει ανάγκη τη διαπιστωμένη ποιότητα (quality labels) για την εκπαίδευση που του απευθύνεται, προκειμένου να εξασφαλίζεται, τόσο η αποτελεσματικότητά της με τη μορφή του επαγγελματισμού, όσο και η απόδοση των μεγάλων ποσών που δαπανώνται γι' αυτήν.

β) “Certification”

Εδώ και πολλά χρόνια έχει γίνει παραδεκτό ότι οι δαπάνες των τραπεζικών επιχειρήσεων για την εκπαίδευση δεν αποτελούν κόστος αλλά επένδυση. Ακόμα όμως και σήμερα η έννοια αυτή παραμένει μάλλον «σλόγκαν» παρά πεποίθηση για διάφορους λόγους. Ένας από αυτούς είναι ότι το ζήτημα της εκπαίδευσης, για την πλειονότητα των τραπεζών, δεν έχει ενταχθεί στο ευρύτερο επιχειρησιακό πρόγραμμα και στη στρατηγική ανάπτυξής τους. Έτσι, το ζητούμενο του επαγγελματισμού παραμένει συνδεδεμένο με ξεπερασμένες έννοιες επαγγελματικής εκπαίδευσης και πιστοποίησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι, ακόμα και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία (European Banking Federation) δεν έχει άλλον τρόπο, εκ του καταστατικού της, να αντιμετωπίσει «τεχνοκρατικά» τα ζητήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης παρά συνδέοντάς τα με εργασιακά θέματα.

Πάντως, είναι αδιαμφισβήτητο ότι η προσαρμογή των τραπεζών στο νέο περιβάλλον απαιτεί την επένδυση στο ‘ανθρώπινο κεφάλαιο’ ως πραγματικού κεφαλαίου της επιχείρησης. Απαιτεί δηλαδή την ανάπτυξη των ‘ανθρώπινων πόρων’ μέσα από μια ουσιαστική διοίκησή τους (management), ενταγμένη στην επιχειρηματική στρατηγική. Το νέο περιβάλλον απαιτεί ακόμα το χειρισμό των επαγγελματικών πιστοποιητικών ως ανταγωνιστικού πλεονεκτήμα-

τος της επιχείρησης. Ας υπογραμμιστεί μάλιστα, ότι το νέο εργασιακό περιβάλλον –απασχολησιμότητας και κινητικότητας– απαιτεί και από τους εργαζόμενους να αντιμετωπίζουν τα επαγγελματικά πιστοποιητικά ως συγκριτικό τους πλεονέκτημα.

Ο λόγος για τον οποίο παραγνωρίζονται οι απαιτήσεις αυτές έχει να κάνει με την παρατηρούμενη σύγχυση νοημάτων μεταξύ ‘ανθρώπινων πόρων’ και ‘ανθρώπινου δυναμικού’. Είναι σύννηθος να χρησιμοποιείται ο όρος «ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων» και να εννοείται διαχείριση (administration) θεμάτων προσωπικού και κατάρτισης, αντί των στρατηγικών για τη δημιουργία και διατήρηση ανθρώπινου - διανοητικού (intellectual) κεφαλαίου.

Η επιχείρηση που πρέπει να καινοτομεί, να προσαρμόζεται, να διαθέτει στελέχη ικανά για πρωτοβουλίες και επιτυχείς συμβουλές, χρειάζεται ‘ανθρώπινους πόρους’, ‘ταλέντα’, δηλαδή «οι ικανότητες που πρέπει να διαθέτει το άτομο ώστε να παρέχει λύσεις στον πελάτη» (βλ. «Η Πρόκληση του Ανθρώπινου Κεφαλαίου», Δελτίο ΕΕΤ, τεύχος 43, σ. 100). Ανάπτυξη, επομένως, του λεγόμενου ‘ανθρώπινου κεφαλαίου’ δεν σημαίνει μόνο «αδιάλειπτη προσοχή στην ανάπτυξη και διατήρηση της γνώσης και των δεξιοτήτων του προσωπικού. Σημαίνει επίσης δημιουργία ισχυρού δεσμού ανάμεσα στις ικανότητες των εργαζομένων –το ταλέντο τους– και την ανταγωνιστικότητα των οργανισμών που τους απασχολούν» (στο ίδιο, σ. 106). Με τα λόγια του Άλαν Γκρίνσπαν, «οι εργαζόμενοι σήμερα δεν πρέπει να είναι εφοδιασμένοι μόνο με τεχνογνωσία, αλλά και με την ικανότητα να δημιουργούν, να αναλύουν και να μετασχηματίζουν τις πληροφορίες και να διατηρούν σχέσεις ουσιαστικής αλληλεπίδρασης με τους άλλους» (στο ίδιο, σ. 100).

Τελευταίως, γίνεται όλο και πιο πολύ λόγος για «κυνήγι ταλέντων», εξ αιτίας της στενότητας των ‘ανθρώπινων πόρων’, ενώ οι ειδικοί προτρέπουν «μην προσλαμβάνετε ποτέ για δεξιότητες και μην εκπαιδεύετε ποτέ για προσωπικότητα, κάντε ακριβώς το αντίθετο». Είναι δε αναμενόμενο ότι στις ρυθμίσεις για τα επαγγελματικά πιστοποιητικά οι απαιτήσεις για δεξιότητες συνοδεύονται από τις απαραίτητες ικανότητες, πολλές φορές μάλιστα και από τις κατάλληλες στάσεις. Σημειώνεται δε ότι, ενώ η διά βίου κατάρτιση αφορά το σύνολο του ‘ανθρώπινου δυναμικού’, η εκπαίδευση που συνοδεύεται από πιστοποιητικά γνώσεων και επαγγελματικής επάρκειας αφορά κατ’ εξοχήν τους ‘ανθρώπινους πόρους’.

Καταληκτικές σκέψεις

α) “Mobility”

Η σύγκριση ανάμεσα σε διαφορετικές εκπαιδεύσεις μεταξύ διαφορετικών επαγγελματικών συστημάτων, ακόμα και μεταξύ τραπεζών του ίδιου συστήματος, είναι σήμερα αδύνατη. Το πρόβλημα αυτό επιχειρεί να καλύψει η κοινοτική Οδηγία (2005/36/EK), καθιερώνοντας ένα νομικό πλαίσιο για την αμοιβαία αναγνώριση επαγγελματικών πιστοποιητικών, διπλωμάτων ή άλλων τίτλων (βλ. συνοπτική ανάλυση του ρυθμιστικού πλαισίου, στο Δελτίο ΕΕΤ, τεύχος 42, σ. 97-100). Τα κράτη-μέλη καλούνται να ορίσουν, το αργότερο μέχρι τις 20 Οκτωβρίου 2007, ποιες θα είναι οι αρμόδιες αρχές που θα λάβουν αποφάσεις σχετικά με τον ορισμό

- του αρμόδιου φορέα που θα δέχεται τις σχετικές αιτήσεις και θα λαμβάνει τις προβλεπόμενες στην Οδηγία αποφάσεις,
- του Συντονιστή, ο οποίος θα προωθεί την ομοιόμορφη εφαρμογή της Οδηγίας, και
- σημείων επαφής, όπου θα παρέχονται οι αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με το σύστημα αναγνώρισης και τα δικαιώματα που παρέχει η Οδηγία.

Ίσως η κινητικότητα των εργαζομένων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης να φαίνεται απόμακρη πρακτική, όχι όμως για το χρηματοπιστωτικό τομέα. Πάντως οι μετακινήσεις στελεχών και οι συνέπειες των εξαγορών και συγχωνεύσεων στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος συνεπάγονται ανάγκη για κοινά αποδεκτές προδιαγραφές ως προς τις ελάχιστες εκπαιδευτικές απαιτήσεις του κάθε αντικειμένου εργασίας. Δεδομένου μάλιστα ότι η ποσότητα και η διαφοροποίηση των επαγγελματικών τίτλων και πιστοποιητικών επαγγελματικής εκπαίδευσης στον τομέα αυτόν συνθέτουν μια τόσο περίπλοκη εικόνα, το ζητούμενο ενός κοινού πλαισίου κριτηρίων γίνεται ακόμα πιο αναγκαίο.

β) “Harmonization”

Αν μη τι άλλο, δεν μπορεί να παραβλέπεται η ένταξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην έννοια της κοινοτικής εναρμόνισης, η οποία είναι θεμελιώδης για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Εάν η επαγγελματική εκπαίδευση στις τράπεζες περιοριζόταν στην τεχνική κατάρτιση και επαγγελματική βελτίωση, όπως συμβαίνει με τους άλλους τομείς, δεν θα υπήρχε πρόβλημα ούτε με το να δαπανώνται ποσά για «κατανάλωση» εκπαιδευτικών υπηρεσιών ούτε με τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση. Στον τομέα αυτόν όμως, εκτός του ότι χρειάζεται πραγματική επένδυση για την επίτευξη του απαιτητικού επαγγελματισμού, είναι απαραίτητη η σύνδεση της εκπαίδευσης τόσο με τη συμμόρφωση στις κανονιστικές ρυθμίσεις λει-

τουργίας των τραπεζών όσο και με την προστασία του καταναλωτή. Μοιάζει λοιπόν αναγκαία η ένταξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης στο στόχο της εναρμόνισης.

Από την παρουσίαση των πρωτοβουλιών εκ μέρους των επαγγελματικών οργανώσεων του κλάδου για αυτορρύθμιση σε θέματα πιστοποίησης, αναδείχτηκε τόσο η σύγχυση που προκαλεί το μέγεθος της προσφοράς τίτλων όσο και ο περιορισμός της στην παραδοσιακή μορφή πιστοποίησης. Η νέα δραστηριότητα αυτορρύθμισης, επομένως, θα πρέπει επίσης να στοχεύει στη συστηματοποίηση των επαγγελματικών τίτλων. Θα πρέπει λοιπόν και η εναρμόνιση του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα σε θέματα επαγγελματικής εκπαίδευσης να περιλαμβάνει ένα κοινό πλαίσιο ελάχιστων επαγγελματικών και ποιοτικών κριτηρίων, τόσο αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όσο και σχετικά με τις προδιαγραφές της πιστοποίησης γνώσεων και ικανοτήτων. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα αντιμετωπιστούν ταυτόχρονα και οι ανάγκες για αμοιβαία αναγνώριση τίτλων.

Τόσο η συστηματοποίηση των υφιστάμενων επαγγελματικών τίτλων όσο και η διαμόρφωση ευρωπαϊκών κριτηρίων ποιότητας και μαθησιακών στόχων είναι εμφανές ότι αφορούν τους αντιπροσωπευτικούς επαγγελματικούς οργανισμούς του κλάδου. Αξίζει να σημειωθεί ότι η European Banking Federation στηρίζει πολιτικά την προσπάθεια του European Bank Training Network να διαμορφωθούν οι απαιτούμενες προδιαγραφές ποιότητας και καταλληλότητας στην πιστοποίηση και διαπίστευση της κλαδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δεδομένου ότι η αυτορρύθμιση αποτελεί μέσο έκφρασης της δεοντολογίας, με την οποία οι επαγγελματίες ενός κλάδου προασπίζονται και προβάλλουν συλλογικά τη φερεγγυότητα και την ποιότητα των υπηρεσιών τους, και με δεδομένη τη σχέση αυτού του στόχου με την εκπαίδευση του προσωπικού τους, τα μέλη των εθνικών τραπεζικών ενώσεων, και αυτές ως μέλη του ευρωπαϊκού αντιπροσωπευτικού τους οργάνου, έχουν λόγους να ενδιαφερθούν για μια τέτοια προσπάθεια.

Σημείωση

Στο παρόν κείμενο ο όρος επαγγελματική εκπαίδευση αντιστοιχεί στην έννοια της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης, σύμφωνα με το ν. 3369 (βλ. στη σελ. 46, τους σχετικούς ορισμούς), δηλαδή στην εκπαίδευση που απευθύνεται σε εργαζομένους. Επελέγη αντί του όρου «κατάρτιση» λόγω του ότι με τον όρο αυτόν νοείται η πρακτική μάθηση (training), η οποία δεν αντικατοπτρίζει τις μείζονες εκπαιδευτικές ανάγκες του χρηματοπιστωτικού τομέα.

**Ορισμοί αναφορικά με τη διά βίου μάθηση
σύμφωνα με το νόμο 3369 (ΦΕΚ 171, 6.7.2005)**

- **«Κατάρτιση»** είναι η εκπαίδευση που απευθύνεται στο ανθρώπινο δυναμικό των επιχειρήσεων, δηλαδή σε ήδη απασχολούμενους.
- **«Εκπαίδευση»** είναι κάθε μαθησιακή διαδικασία, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η εμπειρική μάθηση, που αποσκοπεί στην απόκτηση ή βελτίωση γενικών και επιστημονικών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, ως εφοδίων κυρίως για την πρόσβαση στην απασχόληση.
- **«Διά βίου κατάρτιση»** είναι το σύστημα που αποσκοπεί στην κατάρτιση ή/και επανακατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού.
- **«Διά βίου εκπαίδευση»** είναι η εμπειρική ή άλλη μάθηση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου.
- **«Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση»** είναι η συμπληρωματική κατάρτιση που εκσυγχρονίζει/αναβαθμίζει γνώσεις και δεξιότητες που αποκτήθηκαν από επαγγελματική εμπειρία ή άλλα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με στόχο κυρίως τη διασφάλιση της εργασίας και την επαγγελματική ανέλιξη.
- **«Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση»** είναι η κατάρτιση που έχει ως στόχο την παροχή βασικών επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε ειδικότητες ή και σε εξειδικεύσεις, για λόγους επαγγελματικής κινητικότητας και ένταξης ή επανένταξης στην αγορά εργασίας.

Financial literacy: η χρηματοπιστωτική εκπαίδευση υπό ευρεία έννοια

Το αίτημα για προστασία του καταναλωτή προσδίδει στην εκπαίδευση του χρηματοπιστωτικού τομέα μια ευρύτερη διάσταση, έτσι ώστε να μην περιορίζεται στους εργαζόμενους του κλάδου, αλλά να απευθύνεται και στους πελάτες των υπηρεσιών του. Για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι γνώσεις και ικανότητες των εργαζομένων, ακόμα και όταν η επαγγελματική τους επάρκεια είναι πιστοποιημένη, δεν αρκεί. Χρειάζεται ο κάθε πολίτης που συναλλάσσεται με τα πιστωτικά ιδρύματα να είναι εξοικειωμένος με τις υπηρεσίες τους, κατανοώντας τα προϊόντα τους, προκειμένου να επιλέγει με επίγνωση τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους τους.

Η προστασία του καταναλωτή, ως κοινός παρονομαστής της πιστοποιημένης επαγγελματικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης των πελατών στο πλαίσιο του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οδηγεί τους επαγγελματίες σε πρωτοβουλίες αυτορρύθμισης που αφορούν και τις δύο κατευθύνσεις. Όπως μάλιστα παρατηρήθηκε στην αυτορρύθμιση αναφορικά με την πιστοποίηση επαγγελματικής επάρκειας, πρωτοβουλίες για εκπαίδευση καταναλωτών εμφανίζονται κυρίως στα χρηματοπιστωτικά συστήματα που διέπονται από την αγγλοσαξονική κουλτούρα. Αυξανόμενες δραστηριότητες χρηματοπιστωτικής εκπαίδευσης παρατηρούνται στις ΗΠΑ από το 2002, ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο οι σχετικές πρωτοβουλίες εντείνονται όλο και περισσότερο.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσε κανείς να τολμήσει την πρόβλεψη ότι δεν θα αργήσουν να φανούν πρωτοβουλίες, αν λάβει υπόψη του την έμφαση που δίνεται στην προστασία του καταναλωτή στη στρατηγική του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα για το 2005-2010. Η σημασία των πρωτοβουλιών για financial literacy έχει υπογραμμιστεί και ρητά, όπως στη γνωστή ομιλία του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, Michel Pebereau, η οποία δημοσιεύτηκε στο Δελτίο της ΕΕΤ (τεύχος 42).

Διεθνές συνέδριο για το ρόλο των κεντρικών τραπεζών στην οικονομική και χρηματοπιστωτική εκπαίδευση των πολιτών

Στις 28 και 29 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε στη Βαρσοβία διεθνές συνέδριο σχετικά με το ρόλο των κεντρικών τραπεζών στην οικονομική και χρηματοπιστωτική εκπαίδευση των πολιτών. Το συνέδριο οργανώθηκε από την Κεντρική Τράπεζα της Πολωνίας, την Κεντρική Τράπεζα Ν. Υόρκης και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Στο συνέδριο μετείχαν στελέχη κεντρικών τραπεζών διαφόρων χωρών (ΗΠΑ, Ινδία, Μεξικό, Γερμανία), στελέχη Υπουργείων Οικονομικών καθώς και μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Η οικονομική εκπαίδευση των πολιτών αποτελεί σημαντικό παράγοντα ο οποίος καθορίζει το επίπεδο κατανόησης των πολιτών απέναντι στις αποφάσεις που καθημερινά λαμβάνονται στο πεδίο της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής, επηρεάζει τις προσδοκίες και συνακόλουθα τη συμπεριφορά των πολιτών απέναντι σε αποφάσεις δημόσιας πολιτικής αλλά και σε θέματα διαχείρισης των προσωπικών οικονομικών τους πόρων. Ως εκ τούτου ολοένα και περισσότερο αναγνωρίζεται η ανάγκη δραστηριοποίησης των κεντρικών τραπεζών στο πεδίο οικονομικής εκπαίδευσης, με στόχο την προσέγγιση διαφορετικών ομάδων του πληθυσμού.

Όπως προκύπτει από σχετικές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στις ΗΠΑ, σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού της χώρας, η οποία συνιστά μια από τις δυναμικότερες οικονομίες του κόσμου, δεν διαθέτει βασικές οικονομικές γνώσεις για μια όσο το δυνατό ορθολογικότερη λήψη προσωπικών οικονομικών αποφάσεων, πόσω μάλλον για την κατανόηση αποφάσεων οικονομικής πολιτικής. Το έλλειμμα γνώσεων πάνω σε θεμελιώδεις οικονομικές έννοιες εστιάζεται κυρίως στα άτομα νεαρής ηλικίας και στα μέλη των μειονοτήτων.

Ως εκ τούτου κρίθηκε αναγκαία η δραστηριοποίηση του Εθνικού Συμβουλίου Οικονομικής Εκπαίδευσης των ΗΠΑ καθώς και κεντρικών τραπεζών σε επίπεδο ομοσπονδιακών πολιτειών στο πεδίο της οικονομικής εκπαίδευσης.

Η προκρινόμενη στρατηγική προσέγγισης του κοινού εστιάστηκε στα ακόλουθα επίπεδα:

- Συνέργεια οικονομικών φορέων και υπηρεσιών με εκπαιδευτικούς θεσμούς με στόχο την παροχή βασικών οικονομικών γνώσεων σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος.
- Διαφοροποίηση του περιεχομένου των παρεχόμενων γνώσεων και των μέσων προσέγγισης ανάλογα με τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε επιμέρους πληθυσμιακής ομάδας.
- Συνεργασία των κεντρικών τραπεζών με άλλες οικονομικές υπηρεσίες και οργανισμούς για την όσο το δυνατόν ευρύτερη διάχυση οικονομικών γνώσεων στους πολίτες.
- Προγράμματα οικονομικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών και τις μεθόδους μετάδοσης των οικονομικών γνώσεων με εύληπτο και ευχάριστο για τους μαθητές τρόπο.

Η οικονομική εκπαίδευση των πολιτών αποτελεί έναν εκ των βασικών τομέων δράσης της Κεντρικής Τράπεζας της Πολωνίας. Από το 2004 λειτουργεί η πύλη οικονομικής εκπαίδευσης της τράπεζας στο διαδίκτυο (www.nbpportal.pl). Στην πύλη ο επισκέπτης μπορεί να βρει:

- Θέματα γενικής πληροφόρησης του κοινού.
- Συμβουλές σε απλά θέματα διαχείρισης προσωπικών οικονομικών πόρων (“wallet” education).
- Εφαρμογές ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning).
- Πηγές τεκμηρίωσης για οικονομικά και χρηματοπιστωτικά θέματα (on line βιβλιοθήκη, λεξικό οικονομικών εννοιών).
- Εκπαιδευτικά παιχνίδια.
- Νομισματική ιστορία και θέματα που αφορούν τους συλλέκτες.
- Κέντρο πληροφόρησης για τους εκπαιδευτικούς.

Η ιστοσελίδα οικονομικής εκπαίδευσης της τράπεζας διαφημίζεται στις δημοφιλέστερες γενικές πύλες του διαδικτύου (google, netscape). Ο αριθμός των χρηστών ανέρχεται σε 2,5 εκατομμύρια ετησίως με στόχο το διπλασιασμό των χρηστών μέσα στα επόμενα έτη.

Άλλο σημαντικό εργαλείο το οποίο έχει αναπτύξει η Κεντρική Τράπεζα της Πολωνίας είναι η πύλη οικονομικής τεκμηρίωσης και εκπαίδευσης (www.eerb.nbpportal.pl), η οποία απευθύνεται κυρίως σε στελέχη κεντρικών τραπεζών όλου του κόσμου με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών σε θέματα οικονομικής εκπαίδευσης.

Στην ιστοσελίδα, ο επισκέπτης που έχει εγγραφεί ως χρήστης της πύλης, μπορεί να βρει τις εξής κατηγορίες: Κέντρο πληροφόρησης, εκπαιδευτικά μέσα και κεντρικές τράπεζες.

Στα εκπαιδευτικά μέσα συμπεριλαμβάνονται εφαρμογές πολυμέσων, προγράμματα εκπαίδευσης ανάλογα με το κοινό στο οποίο απευθύνονται, εκδόσεις και ημερολόγιο με προγραμματιζόμενες εκδηλώσεις (συνέδρια, ημερίδες, ημέρες επίσκεψης για το κοινό).

Η ανάγκη οικονομικής εκπαίδευσης των πολιτών αναγνωρίστηκε ως ζήτημα που πρέπει να τεθεί ψηλά στην ημερήσια διάταξη των εμπλεκόμενων αξιωματούχων, δεδομένου ότι όσο καλύτερο είναι το επίπεδο πληροφόρησης και γνώσεων των πολιτών, τόσο λιγότερο θα διακατέχονται από ανασφάλεια απέναντι στις αποφάσεις που λαμβάνουν οι κεντρικές τράπεζες και άλλοι οικονομικοί θεσμοί, βελτιώνονται οι δυνατότητες ορθολογικότερης διαχείρισης των προσωπικών οικονομικών πόρων και παράλληλα περιορίζεται το ενδεχόμενο προσφυγής σε τάσεις προστατευτισμού των εθνικών οικονομιών.

Η μικρομεσαία επιχείρηση (στο εξής ΜΜΕ) αποτελεί τη «ραχοκοκαλιά» της ελληνικής οικονομίας, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην αύξηση του εθνικού προϊόντος και της απασχόλησης. Μάλιστα, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ για το 2005, το ποσοστό των ΜΜΕ ανέρχεται στο 90,38% (719.018 επιχειρήσεις) του συνόλου των ελληνικών επιχειρήσεων (795.556 επιχειρήσεις).

Χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και Βασιλεία II

Πρόγραμμα της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών
για την ενημέρωση και εκπαίδευση επιχειρηματιών και στελεχών

Στην Ελλάδα το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης των ΜΜΕ προέρχεται από τον τραπεζικό τομέα. Σε σχετική έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επισημαίνεται ότι το 84% των τραπεζών θεωρούν τη χρηματοδότηση των ΜΜΕ ως τομέα στρατηγικού χαρακτήρα για το μέλλον, ενώ ποσοστό άνω του 80% θεωρεί πως η ζήτηση δανείων από ΜΜΕ αναμένεται να αυξηθεί ιδιαίτερα.

Η εφαρμογή από 1.1.2007 του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων (γνωστότερου ως «Βασιλεία II») υποχρεώνει τις τράπεζες να πραγματοποιούν λεπτομερέστερη αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας κατά τη χορήγηση πιστώσεων και δανείων προς ΜΜΕ και δημιουργεί, κατά συνέπεια, αυξημένες ανάγκες για οργανωτικές προσαρμογές στις ίδιες τις ΜΜΕ.

Μάλιστα, στην έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επισημαίνεται ότι το 75% των ευρωπαϊκών τραπεζών θα απαιτούν στο μέλλον την έγκαιρη παροχή από τις ΜΜΕ όλο και περισσότερων πληροφοριών ποιοτικού χαρακτήρα, καθώς και οικονομικών στοιχείων με πιο οργανωμένη μορφή.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, στο πλαίσιο του κοινωνικού της ρόλου, ανέλαβε την πρωτοβουλία διαμόρφωσης ενός ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος για την άμεση και εμπειριστατωμένη ενημέρωση και εκπαίδευση των επιχειρηματιών και στελεχών των ΜΜΕ. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα σχεδιαστεί και θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με τα εμπορικά και βιοτεχνικά επιμελητήρια, καθώς και άλλους συλλογικούς φορείς.

Βασικός σκοπός του προγράμματος είναι η εξάλειψη των υφιστάμενων προβλημάτων στη διαδικασία αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου των ΜΜΕ και κατά συνέπεια η αύξηση και διευκόλυνση της πρόσβασής τους στην τραπεζική χρηματοδότηση. Ειδικότερα, επιμέρους στόχοι του προγράμματος είναι οι ΜΜΕ:

- να κατανοήσουν τις παραμέτρους οι οποίες επηρεάζουν την πιστοληπτική τους ικανότητα,
- να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα και δυναμικότερα την πιστοληπτική τους ικανότητα, και
- να παρέχουν έγκαιρη και πλήρους τεκμηρίωσης πληροφόρηση κατά τη χορήγηση δανείων.

Νέες πολιτικές στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

της **ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗ**
Στελέχους ΕΚΕΠΙΣ*

Επαγγελματικά περιγράμματα

Το ΕΚΕΠΙΣ την περίοδο αυτή και ύστερα από ένα μακρύ διάστημα σχεδιασμού και γόνιμων διαβουλεύσεων, δρομολογεί την υλοποίηση του τρίτου μεγάλου στόχου του που αφορά την πιστοποίηση των προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Βασική προϋπόθεση για την πιστοποίηση των προγραμμάτων αυτών –όπως έχει ήδη θεσπιστεί με την πρόσφατη Κοινή Υπουργική Απόφαση 110998/8.5.2006 για την πιστοποίηση των επαγγελματικών περιγραμμάτων– αποτελεί η άμεση σύνδεση του περιεχομένου τους με το αντίστοιχο επαγγελματικό περίγραμμα (job profile) του επαγγέλματος ή της ειδικότητας, στην οποία το πρόγραμμα απευθύνεται. Η ανάλυση του επαγγελματικού περιγράμματος, διαδικασία που επίσης κατοχυρώνεται θεσμικά στο πλαίσιο της παραπάνω ΚΥΑ, βασίζεται στη φιλοσοφία των επαγγελματικών προδιαγραφών.

Ο όρος «επαγγελματικές προδιαγραφές» (occupational standards) αναφέρεται στα από κοινού –από εργοδότες και εργαζομένους– προσδιοριζόμενα κρίσιμα σημεία/δείκτες εργασιακής απόδοσης, με βάση τα οποία η επίδοση ενός ατόμου στην εργασία του κρίνεται αποτελεσματική.

* MSc στις Εργασιακές Σχέσεις και τη Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα ενσωματώνει στο περιεχόμενό του τις επαγγελματικές προδιαγραφές, υπό τη μορφή μαθησιακών στόχων, θα καταλήγει στη χορήγηση τίτλου σπουδών, ο οποίος θα πιστοποιεί

- την ικανότητα του καταρτιζομένου να αποδίδει σε ένα φάσμα εργασιών/δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το συγκεκριμένο επάγγελμα,
- τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται για την αποτελεσματική απόδοση στην εργασία του.

Το μοντέλο των επαγγελματικών προδιαγραφών

Οι επαγγελματικές προδιαγραφές ή προδιαγραφές εργασιακής απόδοσης, ως πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, εμφανίζονται για πρώτη φορά στις Ηνωμένες Πολιτείες τη δεκαετία του 1970. Από το 1986 εφαρμόζονται στη Μεγάλη Βρετανία, με την καθιέρωση του Εθνικού Συστήματος Τίτλων Σπουδών (National Vocational Qualifications system - NVQs), και σχετικά πρόσφατα (2000) στην Ιρλανδία, με τη θέσπιση του Εθνικού Πλαισίου Τίτλων Σπουδών (National Qualifications Framework - NQF). Παράλληλα, η λογική των επαγγελματικών προδιαγραφών χαρακτηρίζει τα εκπαιδευτικά συστήματα και άλλων χωρών, όπως του Καναδά, της Αυστραλίας, της Νέας Ζηλανδίας, ενώ στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Γαλλία, η Δανία και η Σουηδία έχουν υιοθετήσει παρόμοια συστήματα σχεδιασμού της επαγγελματικής κατάρτισης, κυρίως σε επίπεδο βιομηχανικών κλάδων ή επιχειρήσεων.

Εν συντομία η ανάπτυξη του μοντέλου, το οποίο μπορεί να εφαρμοστεί σε επίπεδο κλάδου, επαγγέλματος ή ακόμη και θέσης εργασίας, περιλαμβάνει την ανάλυση αρχικά των δραστηριοτήτων (functions) που συνθέτουν το αντικείμενο εργασίας (προφίλ) ενός κλάδου ή επαγγέλματος αντίστοιχα. Στη συνέχεια εντοπίζονται με προσοχή, για κάθε δραστηριότητα, οι προδιαγραφές της απόδοσης ενός εργαζομένου, δηλαδή τι ακριβώς πρέπει να επιτύχει ο εργαζόμενος στο πλαίσιο της συγκεκριμένης δραστηριότητας ώστε να θεωρείται αποτελεσματικός. Οι προδιαγραφές αυτές αξιολογούνται και συμφωνούνται –ως προς το επιθυμητό επίπεδο απόδοσης– από εκπροσώπους των αντιπροσωπευτικών φορέων (εργοδοτών και εργαζομένων) του κλάδου ή του επαγγέλματος.

Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη του μοντέλου περιλαμβάνει επίσης την αντιστοίχιση, από αναγνωρισμένους φορείς πιστοποίησης, των προδιαγραφών με τις απαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες. Με άλλα λόγια τι θα πρέπει να ξέρουν (διαθέτουν) οι εργαζόμενοι ώστε να επιτύχουν τις προσδιορισμένες προδιαγραφές εργασιακής απόδοσης.

Οι επιπτώσεις στην εκπαίδευση

Στην Ελλάδα, μέχρι σήμερα οι εκπαιδευτικές πολιτικές αντιμετώπιζαν το ζήτημα της αποτελεσματικότητας και διασφάλισης της ποιότητας με ρυθμίσεις θεσμικού κυρίως χαρακτήρα, θέσπιση ενιαίων προδιαγραφών υλοποίησης, αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της εκπαίδευσης κ.λπ. Γενικότερα θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ο προβληματισμός γύρω από τα εκπαιδευτικά «πράγματα» στη χώρα μας συνδέεται πρωτίστως με τον τρόπο οργάνωσης και διαχείρισης του εκπαιδευτικού συστήματος και πολύ λιγότερο με το ίδιο το περιεχόμενο της εκπαίδευσης. Το καινοτόμο στοιχείο που το συγκεκριμένο μοντέλο εισάγει είναι η δυνατότητα σαφούς και εκ των προτέρων προσδιορισμού του αποτελέσματος που ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα επιδιώκει. Το γεγονός αυτό καθιστά, όπως υποστηρίζεται, «άμεσα» μετρήσιμη την αποτελεσματικότητα του περιεχομένου του (G. Jessup, 1991).

Στους περισσότερους τομείς απασχόλησης υπάρχει πάντα ένα αναγνωρισμένο σημείο/δείκτης εργασιακής απόδοσης (benchmark), το οποίο συνδέεται με την επίτευξη των προδιαγραφών της αποτελεσματικότητας. Για παράδειγμα, στη βιομηχανία το σημείο αυτό σχετίζεται με την τήρηση των προδιαγραφών του ελέγχου ποιότητας, ώστε να παραχθεί σωστά ένα προϊόν. Στον τομέα των υπηρεσιών ως προδιαγραφή (standard) εργασιακής απόδοσης μπορεί να θεωρηθεί η ανταπόκριση στις απαιτήσεις του πελάτη. Επίσης, αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στην εκπαίδευση, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις δεν υπάρχει δυνατότητα για δεύτερη καλύτερη εργασιακή απόδοση όσον αφορά την επίτευξη αυτών των προδιαγραφών.

Η μεταφορά του μοντέλου στον εκπαιδευτικό χώρο προσφέρει τη δυνατότητα εκ των προτέρων προσδιορισμού του επιδιωκόμενου αποτελέσματος (learning outcome) της εκπαίδευσης. Οι προδιαγραφές εργασιακής απόδοσης αναδεικνύονται στα σημεία εκείνα, με βάση τα οποία ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα μπορεί να αξιολογηθεί ως αποτελεσματικό ή όχι.

Η παραπάνω λογική βεβαίως έρχεται σε αντίθεση με τη μέχρι τώρα δομή του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας μας, αλλά και πολλών άλλων χωρών, τα οποία ορίζονται σε σχέση με τις μαθησιακές «εισροές» (inputs), υπό την έννοια του προκαθορισμού των προγραμμάτων σπουδών, του περιεχομένου των μαθημάτων, των προδιαγραφών υλοποίησης κ.λπ. Αντίστοιχα το είδος και το περιεχόμενο των προσόντων και δεξιοτήτων καθορίζονται με βάση το εκπαιδευτικό περιεχόμενο και όχι τις πραγματικές ανάγκες του κάθε επαγγέλματος.

Η μεταστροφή σε ένα σύστημα που καθορίζεται από τα αποτελέσματα (εκροές) έχει, όπως γίνεται αντιληπτό, θεμελιώδεις επιπτώσεις στο σχεδιασμό της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Όπως χαρακτηριστικά διατυπώνεται, «οι προδιαγραφές του αποτελέσματος ανοίγουν το κλειδί της εκπαίδευσης» (G. Jessup, 1991).

Ο προσδιορισμός των μαθησιακών στόχων με βάση τις επαγγελματικές προδιαγραφές επιτρέπει την ανάπτυξη ενός ευρύτατου φάσματος κριτηρίων (performance criteria) που μπορούν να υιοθετηθούν από οποιοδήποτε εκπαιδευτικό πρόγραμμα και ανεξαρτήτως του τρόπου υλοποίησής του. Τα κριτήρια/προδιαγραφές εργασιακής απόδοσης παρέχουν ουσιαστικά ένα ενοποιημένο εννοιολογικά πλαίσιο, στο οποίο διαφορετικές μορφές μάθησης (τυπική, μη τυπική, άτυπη μάθηση) μπορούν να ενταχθούν και να αξιολογηθούν.

Παρότι δε το συγκεκριμένο μοντέλο δέχεται σοβαρή κριτική κυρίως από τον ακαδημαϊκό χώρο και τους πολέμιους της «επαγγελματοποίησης» της εκπαίδευσης (Hyland, 1994) δύσκολα μπορεί να αρνηθεί κανείς τη συμβολή του στη διασφάλιση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης.

Ειδικότερα

- Ως προς την κεντρική του σύλληψη συνδέει άμεσα το περιεχόμενο της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη δυνατότητα νέων σχημάτων και μεθόδων αξιολόγησης συμβάλλει καθοριστικά στην ενίσχυση της αξιοπιστίας και αναγνωρισιμότητας των προγραμμάτων της.
- Ως προς το θεσμικό πλαίσιο, η απαραίτητη προϋπόθεση της τριμερούς συμμετοχής (κράτος-εργοδότες-εργαζόμενοι) δημιουργεί προϋποθέσεις ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου και θέτει τους κοινωνικούς εταίρους ενώπιον της ευθύνης τους στο ζήτημα της εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού.
- Ως προς τα επιμέρους στοιχεία που το διακρίνουν, όπως η δυνατότητα διαβάθμισης των γνώσεων και δεξιοτήτων (levels), η λογική των ανεξάρτητων εκπαιδευτικών ενοτήτων (modules) και της συγκέντρωσης βαθμολογικών μονάδων (credit accumulation), ευνοούν την ανάπτυξη βασικών χαρακτηριστικών της διά βίου μάθησης, όπως η εξατομικευμένη μάθηση, η αξιοποίηση της εργασιακής μάθησης (workplace learning), η ευρύτερη συμμετοχή ευαίσθητων κοινωνικά ομάδων.

Επίλογος

Είναι γεγονός ότι πολλές από τις πρακτικές που αναφέρθηκαν και θεωρούνται κρίσιμες για την επιτυχή ανάπτυξη του μοντέλου δεν είναι άγνωστες. Κάποιες μάλιστα εφαρμόστηκαν και συνεχίζουν να εφαρμόζονται, αποσπασματικά όμως και ασύνδετα, και κυρίως όχι στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου συστήματος.

Επίσης είναι κατανοητό ότι αρκετές από τις πρακτικές αυτές δεν θα μπορούσαν να προωθηθούν ανεξάρτητα και από μεμονωμένους οργανισμούς και φορείς εκπροσώπησης. Η επιτυ-

χής υλοποίηση του μοντέλου απαιτεί συνεργασία και θεσμικές αλλαγές σε εθνικό επίπεδο, τόσο όσον αφορά τις πολιτικές των εργασιακών σχέσεων όσο και εκείνες που καθορίζουν το πλαίσιο λειτουργίας των φορέων εκπαίδευσης και πιστοποίησης.

Η θεσμική κατοχύρωση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων στην ανάπτυξη των επαγγελματικών προδιαγραφών (ΚΥΑ 110998), αλλά και η εμπλοκή των κεντρικών φορέων που δραστηριοποιούνται στο συγκεκριμένο χώρο, αποτελούν ιδιαίτερα θετικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

Η μεταφορά όμως σε ένα σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που προσδιορίζεται από τις προδιαγραφές του αποτελέσματος και βασίζεται σε γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες, όπως αυτές προκύπτουν από την ανάλυση ενός επαγγελματικού περιγράμματος, απαιτεί κυρίως την ανάπτυξη και στη χώρα μας ενός Εθνικού Πλαισίου Πιστοποίησης Τίτλων Σπουδών.

Βιβλιογραφία

Jessup Gilbert, 1991: *“Outcomes: NVQs and the Emerging Model of Education and Training”*, The Palmer Press, London.

Hyland Terry, 1994: *“Competence, Education and NVQs – Dissenting Perspectives”*, Cassell Education.

National Advisory Group for Continuing Education and Lifelong Learning (NAGCELL 1997) *“Learning for the Twenty-First Century”*, Fryer Report.

Clifford J.P., 1994: *“Job Analysis: Why Do it and how Should it be done?”* in Public Personnel Management 23, no. 2 (Summer 1994), 321-340.

Mansfield Bob, 2000: *“Past Imperfect?”* Hammerton Associates Ltd.

“Policies, Actions and Procedures for Access, Transfer and Progression for Learners”, National Framework of Qualifications, 2003. National Qualifications Authority of Ireland.

Συνεδρίαση του Συμβουλίου Εμπειρογνομώνων (Council of Experts) του European Bank Training Network στην Αθήνα

Στις 15 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, στις εγκαταστάσεις της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, η πρώτη συνεδρίαση του Συμβουλίου Εμπειρογνομώνων (Council of Experts) του European Bank Training Network (EBTN), που είναι ο αρμόδιος φορέας για την ανάπτυξη της τραπεζικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη.

Στη συνάντηση αυτή το Συμβούλιο Εμπειρογνομώνων ανέδειξε ως προτεραιότητα την καθιέρωση του EBTN ως πανευρωπαϊκού φορέα διαπίστευσης της ποιότητας εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και χορήγησης πιστοποιητικών επαγγελματικής κατάρτισης.

Στο πλαίσιο αυτό προτάθηκε η δημιουργία μιας επιστημονικής επιτροπής, η οποία θα είναι αρμόδια να χορηγεί πιστοποιητικά εκπαιδευτικών προγραμμάτων και επαγγελματικής επάρκειας σύμφωνα με κοινά κριτήρια και ομοιόμορφες διαδικασίες για όλη την Ευρώπη. Υιοθετήθηκαν οι αρχές λειτουργίας της επιτροπής, τις οποίες παρουσίασε το μέλος του Συμβουλίου Εμπειρογνομώνων, Καθηγητής Ιωσήφ Χασσίδ. Ο Γενικός Γραμματέας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (ΕΤΟ) και μέλος του Συμβουλίου Εμπειρογνομώνων, κ. Guido Ravoet, υπογράμμισε τη βούληση της Ομοσπονδίας να στηρίξει πολιτικά το EBTN. Η συνεργασία των δύο οργανισμών θα πραγματοποιηθεί μέσα από την Επιτροπή Κοινωνικών Θεμάτων (Banking Committee for European Social Affairs) της ΕΤΟ, η οποία αποτελεί το βασικό συνομιλητή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τραπεζικό τομέα για κοινωνικά θέματα.

Ο Γενικός Γραμματέας της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, κ. Χρήστος Γκόρτσος, στηρίζει το εγχείρημα του EBTN να προσφέρει περισσότερες και καλύτερες ευκαιρίες εκπαίδευσης και ανάπτυξης στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα, αναλαμβάνοντας το ρόλο του συντονιστή του Συμβουλίου Εμπειρογνομώνων.

Νέα εποχή για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

ΤΟΥ **ΑΛΚΙΒΙΑΔΗ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**
Επιστημονικού Συνεργάτη ΕΕΤ

Στις 18-20 Σεπτεμβρίου 2006, πραγματοποιήθηκε στη Σιγκαπούρη η 61η ετήσια σύνοδος του Διοικητικού Συμβουλίου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας. Στις εργασίες της συνόδου συμμετείχαν πάνω από 23.000 εκπρόσωποι κρατών και οργανισμών από όλο τον κόσμο. Την Ελληνική Ένωση Τραπεζών εκπροσώπησε ο Γενικός Γραμματέας κ. Χρήστος Γκόρτσος.

Στο πλαίσιο της συνόδου, τα κράτη-μέλη του ΔΝΤ ενέκριναν, με την εντυπωσιακή πλειοψηφία του 90,6%, ψήφισμα, με το οποίο εκχωρείται αύξηση της ποσοστώσης των δικαιωμάτων ψήφου για μια ομάδα σαφώς υπο-εκπροσωπούμενων, μέχρι σήμερα, χωρών (Κίνα, Κορέα, Μεξικό και Τουρκία), αναγνωρίζοντας ουσιαστικά ότι το κέντρο βάρους της παγκόσμιας οικονομίας μετατίθεται πλέον από τις δυτικές οικονομίες (ΗΠΑ, Ευρωπαϊκή Ένωση) και Ιαπωνία προς τις αναδυόμενες αγορές. Αξίζει να σημειωθεί ότι, με τις προτεινόμενες αλλαγές, τα δικαιώματα ψήφου της Κίνας θα διευρυνθούν από 2,98% σε 3,719%.

Το ψήφισμα, το οποίο είχε εισηγηθεί η Εκτελεστική Επιτροπή προς το Διοικητικό Συμβούλιο, αποτελεί στην ουσία ένα «πακέτο» μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο της Μεσοπρόθεσμης Στρατηγικής του ΔΝΤ ("IMF Medium-Term Strategy"), οι οποίες στοχεύουν να αποτυπώσουν στα δικαιώματα ψήφου τη σχετική θέση κάθε κράτους στην παγκόσμια οικονομία. Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΝΤ αναθεωρεί σε τακτά χρονικά διαστήματα (συνήθως κάθε πέντε έτη) τις ποσοστώσεις στα δικαιώματα ψήφου των μελών του. Οποιοσδήποτε αλλαγές στις ποσοστώσεις απαιτούν ευρεία υποστήριξη, δεδομένου ότι πρέπει να εγκριθούν από μια πλειοψηφία 85% των κρατών-μελών. Η 12η τακτική αναθεώρηση ολοκληρώθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2003 χωρίς να ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση αύξησης των ποσοστώσεων. Η 13η αναθεώρηση πρόκειται να ολοκληρωθεί μέχρι τις 30 Ιανουαρίου 2008.

Επιπλέον, σύμφωνα με το ψήφισμα, η Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ θα πρέπει, μέχρι την επόμενη ετήσια σύνοδο του Διοικητικού Συμβουλίου, να έχει καταλήξει σε μια πρόταση αναφορικά με την αξιολόγηση της ορθής κατανομής των ποσοστώσεων των μελών. Αυτή η πρόταση θα πρέπει να αντανάκλα τις σχετικές θέσεις των μελών στην παγκόσμια οικονομία. Ο νέος τύπος ποσόστωσης θα παράσχει τη βάση για μια περαιτέρω επανισορρόπηση (rebalancing) των ποσοστώσεων, η οποία θα προκύψει μέχρι την ετήσια σύνοδο του Διοικητικού Συμβουλίου του 2008.

Η Εκτελεστική Επιτροπή καλείται επίσης να προτείνει τροποποίηση του καταστατικού του ΔΝΤ για να ορίσει το διπλασιασμό (τουλάχιστον) των βασικών ψήφων που κάθε μέλος κατέχει, ώστε να προστατευθεί η «φωνή» των χωρών χαμηλού εισοδήματος.

Παρά την προαναφερθείσα πλειοψηφία, 23 χώρες-μέλη, μεταξύ των οποίων η Ινδία, η Βραζιλία, η Αργεντινή, το Ιράν και η Αίγυπτος, καταψήφισαν τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις. Επιπλέον το νέο καθεστώς αναφορικά με την κατανομή των δικαιωμάτων ψήφου δεν βρήκε σύμφωνες τις αφρικανικές χώρες, καθώς με τις μεταρρυθμίσεις αυτές η φωνή τους εντός του Ταμείου αποδυναμώνεται περαιτέρω. Επισημαίνεται ότι, με το ισχύον σύστημα, 7 χώρες (ΗΠΑ, Ιαπωνία, Καναδάς, Γερμανία, Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία) θα συνεχίσουν να ασκούν αθροιστικά το 45% των δικαιωμάτων ψήφου.

Τέλος, αρκετές αντιρρήσεις συνάντησε το πρόγραμμα της Παγκόσμιας Τράπεζας για την πάταξη της διαφθοράς αναφορικά με τις χορηγούμενες πιστώσεις προς τις φτωχές χώρες. Αν και επί της αρχής υποστηρίχθηκε από τα κράτη-μέλη, ωστόσο εκφράστηκαν ανησυχίες μήπως η εφαρμογή του προγράμματος έχει ως αποτέλεσμα την επιβράδυνση της απρόσκοπτης ροής πιστώσεων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η Παγκόσμια Τράπεζα είχε, κατά το παρελθόν, δεχθεί σφοδρή κριτική για το γεγονός ότι ανέστειλε αναπτυξιακή βοήθεια συνολικού ύψους 500 εκατ. ευρώ σε χώρες που φέρεται πως είχαν ανάμειξη σε παράνομες δραστηριότητες και σε υποθέσεις διαφθοράς. Με τον τρόπο αυτό, θέτοντας πολύ υψηλές προδιαγραφές χορήγησης πιστώσεων, ανάγκαζε τις φτωχές χώρες να ιδιωτικοποιούν τις δημόσιες υπηρεσίες τους, ανοίγοντας έτσι τις αγορές τους στις επιδοτούμενες εξαγωγές από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ.

Αναφορικά με την παγκόσμια οικονομία, οι επικεφαλής ΔΝΤ και Παγκόσμιας Τράπεζας προέβλεψαν ταχύτερη ανάπτυξή της κατά 0,25% από τις εκτιμήσεις του Απριλίου. Συγκεκριμένα, το τρέχον έτος ο ρυθμός ανάπτυξης θα φθάσει το 5,1% και το 2007 το 4,9%. Παρ' όλα αυτά ένα στοιχείο που προκαλεί προβληματισμό αφορά τις ανισορροπίες στο παγκόσμιο σύστημα. Ο διευθύνων σύμβουλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, κ. Ροδρίγκο Ράτο εντόπισε την πηγή των προβλημάτων της παγκόσμιας οικονομίας στην αποτυχία των δια-

πραγματεύσεων για την απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου, τον εντεινόμενο προστατευτισμό των αγορών και τις σοβαρές οικονομικές ανισορροπίες σε διεθνή κλίμακα, στο επίκεντρο των οποίων βρίσκεται το ογκώδες δημοσιονομικό έλλειμμα των ΗΠΑ, το πλεόνασμα στο εμπορικό ισοζύγιο της Κίνας και τα πλεονάσματα των πετρελαιοπαραγωγών και ασιατικών χωρών, που έχουν προέλθει από τη σημαντική άνοδο στις τιμές του μαύρου χρυσού.

Πηγές για την 61η Σύνοδο του ΔΝΤ

- Communiqué of the International Monetary and Financial Committee of the Board of Governors of the International Monetary Fund, Press Release No. 06/203, September 17, 2006
- MF Board of Governors Approves Quota and Related Governance Reforms, Press Release No. 06/205, September 18, 2006
- Closing remarks by Rodrigo de Rato, Managing Director of the International Monetary Fund, at the Joint Annual Discussion, September 20, 2006
- Strengthening IMF Surveillance: What Have We Learned from Independent Evaluations? Remarks by Agustin Carstens, Deputy Managing Director International Monetary Fund, September 18, 2006
- President Wolfowitz's Closing Remarks at the Annual Meetings Plenary, September 20, 2006
- IMF Executive Board Recommends Quota and Related Governance Reforms, September 1, 2006

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ

www.hba.gr

Νέοι ρόλοι,
νέες δραστηριότητες,
νέα φιλοσοφία

Από τη φύση και τη λειτουργία του, ένας διαδικτυακός τόπος πρέπει να ενσωματώνει και να αποδίδει με ευκρίνεια και σαφήνεια το εταιρικό προφίλ και τις πληροφορίες που χαρακτηρίζουν το φορέα του. Στο πλαίσιο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη ότι η ιστοσελίδα της ΕΕΤ απευθύνεται τόσο σε τραπεζικούς, όσο και στο ευρύ κοινό, προχωρούμε στο σχεδιασμό και τη δημιουργία ενός νέου διαδικτυακού τόπου, με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της προβολής των ήδη διαθέσιμων αλλά και νέων στοιχείων που αφορούν το τραπεζικό σύστημα της χώρας μας.

Για την αξιοποίηση του μέγιστου των δυνατοτήτων του πλέον σύγχρονου επικοινωνιακού μέσου, ο νέος διαδικτυακός τόπος της ΕΕΤ αλλάζει δομή και τεχνολογία, αναπτυσσόμενος με βασικό γνώμονα την πληρότητα του περιεχομένου, την ευκολία στην περιήγηση, την ασφάλεια και τη σύγχρονη αισθητική. Η δομή της νέας ιστοσελίδας θα αποτελείται από τις εξής κύριες ενότητες:

- Η Ένωση
- Τομείς Δραστηριότητας
- Εκπαίδευση – ΕΤΙ
- Στατιστικά Στοιχεία
- Εκδόσεις
- Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- Ομιλίες – Παρουσιάσεις
- Χρήσιμες Διευθύνσεις

Στο νέο διαδικτυακό τόπο της ΕΕΤ ο επισκέπτης θα μπορεί να αντλήσει τις πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν, είτε η περιήγησή του οφείλεται σε επαγγελματικούς/ακαδημαϊκούς λόγους, είτε επιθυμεί απλώς να ενημερωθεί για τις δραστηριότητές μας.

Ιστορικά αρχεία τραπεζών

Επιμέλεια: **ΑΛΕΚΟΣ ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ**
Δημοσιογράφος

Τα αρχεία των τραπεζών μας αποτελούν πολύ σημαντικό εργαλείο για την έρευνα της ιστορίας της χώρας μας. Ξεπερνούν τα όρια της εξέλιξης του τραπεζικού μας συστήματος και διαπερνούν την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ιστορία του ελληνικού κράτους από την ίδρυσή του.

Τα τραπεζικά ιδρύματα, με δεδομένο ότι συνέβαλαν αποφασιστικά στις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις του τόπου μας, «κρύβουν» στα αρχεία τους σημαντικές πληροφορίες για πολιτικά γεγονότα και δράσεις, τόσο του κρατικού τομέα όσο και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Ισολογισμοί και απολογισμοί, πρακτικά διοικητικών συμβουλίων και γενικών συνελεύσεων, σύνθεση χαρτοφυλακίων, παρεμβάσεις σε θέματα οικονομικής πολιτικής, στατιστικές, έγγραφα, επιστολές, προσωπικές μαρτυρίες, μελέτες, απόψεις σημαντικών προσωπικοτήτων της πολιτικής και οικονομικής ζωής, εκδόσεις και σπάνιο φωτογραφικό υλικό, συνθέτουν, όχι μόνο την πορεία της κάθε τράπεζας ξεχωριστά, αλλά και ένα πανόραμα της σύγχρονης ιστορίας μας. Σημαντικά στοιχεία αφορούν και το μείζονα ελληνισμό, καθώς ορισμένες τράπεζες έχουν επεκτείνει τις δραστηριότητές τους και πέραν των εθνικών συνόρων.

Το πολύτιμο αυτό αρχειακό υλικό διαφυλάχθηκε με επιμέλεια και βρίσκεται στα Ιστορικά Αρχεία των τραπεζικών μας ιδρυμάτων. Η σημερινή υψηλή τεχνολογία επιτρέπει στις τράπεζες να προχωρούν με γοργά βήματα στην ψηφιοποίηση του αρχειακού τους υλικού, παράλληλα με την εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων ηλεκτρονικής διαχείρισης αρχείων, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα ταχείας πρόσβασης σε αυτό, όχι μόνο σε ειδικούς ερευνητές, αλλά και σε ευρύτερες ομάδες πληθυσμού, όπως μαθητές και φοιτητές. Ταυτόχρονα ορισμένες τράπεζες δημιουργούν ιστοσελίδες στο διαδίκτυο, στις οποίες παρουσιάζεται μέρος του Αρχείου τους, ενώ σημαντική είναι και η δραστηριότητά τους στον τομέα των εκδόσεων και στη διοργάνωση εκδηλώσεων για την προβολή του αρχειακού τους υλικού.

Τα ιστορικά αρχεία των τραπεζών συνεργάζονται μεταξύ τους, ενώ παράλληλα συμμετέχουν στις ευρωπαϊκές και διεθνείς οργανώσεις και ενώσεις Αρχείων, παρακολουθώντας τις τελευταίες εξελίξεις στους τομείς της αρχειονομίας, βιβλιοθηκονομίας, αλλά και των νέων πεδίων έρευνας της ιστορίας και της οικονομίας.

Τράπεζα της Ελλάδος

Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας της Ελλάδος ιδρύθηκε το 2003 ως υπηρεσιακή μονάδα του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης Διοικητικού και λειτουργεί από το 2005. Το αρχειακό υλικό προέρχεται από επιλογές τμημάτων των ανενεργών και των διηνεκών αρχείων της Τράπεζας, καθώς και από προσωπικά αρχεία Διοικητών. Οι εργασίες του ξεκίνησαν με την ταξινόμηση και περιγραφή του Αρχείου Ξενοφώντα Ζολώτα. Για το αρχείο αυτό, έχει ήδη συνταχθεί ψηφιακό ευρετήριο σε επίπεδο περιγραφής φακέλων και θα ακολουθήσει η σύνταξη αναλυτικού ευρετηρίου τεκμηρίων. Στις τρέχουσες εργασίες περιλαμβάνονται επίσης η ταξινόμηση και ευρετηρίαση των Πρακτικών των Συνεδριάσεων του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας και η ταξινόμηση των αρχείων των Διοικητών Γεώργιου Μαντζαβίνου, Εμμανουήλ Τσουδερού και Κυριάκου Βαρβαρέσσου.

Το Ιστορικό Αρχείο συμμετέχει στην European Association for Banking and Financial History, δεν συνεργάζεται όμως ακόμη με άλλα ιστορικά αρχεία και δεν εξυπηρετεί προς το παρόν εξωτερικούς ερευνητές. Μεσοπρόθεσμοι στόχοι του είναι η ψηφιοποίηση των εγγράφων, η ανάπτυξη των αρχειακών συλλογών, η έκδοση αρχειακών ευρετηρίων και η διάθεση αρχειακών και ιστορικών πληροφοριών σε ερευνητές και στο κοινό.

Για περισσότερες πληροφορίες: historarchive@bankofgreece.gr

Εθνική Τράπεζα

Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΙΑ/ΕΤΕ) δημιουργήθηκε για τη διάσωση και προβολή του ιστορικής σημασίας αρχειακού υλικού της Εθνικής Τράπεζας. Η Τράπεζα, από την ίδρυσή της το 1841, επέδειξε ιδιαίτερη φροντίδα για την τήρηση και διαφύλαξη των παραγόμενων υπηρεσιακών της εγγράφων.

Ήδη στο τέλος του 19ου αιώνα, το 1894, εκδίδεται ένα τυπωμένο ευρετήριο 280 σελίδων με τίτλο *Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Γενικά Αρχεία*, στο οποίο καταγράφεται το σύνολο του αρχειακού υλικού της που φυλασσόταν στο Κεντρικό Κατάστημα της οδού Αιόλου, ενώ το 1923 η Τράπεζα προχωρεί στην οικοδόμηση του πρώτου στην Ελλάδα κτηρίου (στην οδό Γ' Σεπτεμβρίου 146), που σχεδιάστηκε ειδικά για τη στέγαση των αρχείων της.

Το 1938 γίνεται ο πρώτος διαχωρισμός των αρχείων της Εθνικής σε γενικά και ιστορικά, παράλληλα συστήνεται ειδική επιτροπή για την αξιοποίησή τους στη συγγραφή της Ιστορίας της Εθνικής Τράπεζας, ενώψει του εορτασμού της εκατονταετηρίδας από την ίδρυσή της το 1941, που όμως λόγω του πολέμου δεν πραγματοποιήθηκε. Οι εργασίες του Γραφείου Ιστορίας και του Ιστορικού Αρχείου σταμάτησαν μετά τον πόλεμο. Το 1962, με πράξη του Διοικητή της Τράπεζας Δημ. Χέλμη, δραστηριοποιείται ξανά η υπηρεσία του Ιστορικού Αρχείου και μετά από μια διακοπή την περίοδο της δικτατορίας, το 1977, επί διοικήσεως Άγγ. Αγγελόπουλου αρχίζει η λειτουργία της σε νέες βάσεις, που συνεχίζεται έως σήμερα. Ταυτόχρονα, υπό τον υποδιοικητή Παν. Τζαννετάκη, λειτουργεί Επιτροπή Ιστορίας της Εθνικής Τράπεζας, η οποία σχεδιάζει και εποπτεύει ένα μεγάλο ερευνητικό και εκδοτικό πρόγραμμα (62 αναθέσεις και 40 δημοσιεύσεις). Το πρόγραμμα αυτό καλύπτει την περίοδο 1980-1993 και συνοδεύεται από ένα «σεμινάριο οικονομικής ιστορίας», το οποίο συνέβαλε αποφασιστικά στην καθιέρωση του γνωστικού αυτού αντικειμένου στη χώρα μας.

Η πρώτη σελίδα του δημοσιευμένου στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως νόμου «περί συστάσεως Εθνικής Τράπεζας», φύλλο αριθ. 6 της 30ής Μαρτίου 1841.

λογές που έχουν αποτελέσει τη βάση για εκθεσιακές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες για μαθητές σχολείων όλων των βαθμίδων, με προσέλευση 3.500 μαθητών κατά τη σχολική περίοδο του 2005.

Το αρχειακό υλικό που φυλάσσεται στο ανακαινισμένο κτήριο του ΙΑ/ΕΤΕ είναι στο μεγαλύτερο μέρος του το τμήμα των αρχείων της Εθνικής Τράπεζας της περιόδου 1841-1966. Καλύπτει όχι μόνο την πλούσια δράση και προσφορά της Εθνικής στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα, αλλά και το μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής ιστορίας της Νεότερης Ελλάδας. Πολιτική και οικονομική δράση, χρηματοπιστωτικό σύστημα, νομισματικά-συναλλαγματικά, εκδοτικό προνόμιο και τραπεζογραμμάτια, δημόσιος και ιδιωτικός δανεισμός, στρατηγικές των κεφαλαίων, επενδύσεις και επιχειρηματικότητα, αγροτική και βιομηχανική πίστη, ανταλλάξιμες προσφυγικές περιουσίες, κοινωνική δραστηριότητα και επιμορφωτικές-πολιτιστικές παρεμβάσεις της Τράπεζας είναι μερικές από τις θεματικές ενότητες του Αρχείου.

Η Εθνική ίδρυσε ή συμμετείχε στη δημιουργία πιστωτικών ιδρυμάτων όπως η Προνομιούχος Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας (1882-1899), η Τράπεζα Κρήτης (1899-1919), η Τράπεζα της Ανατολής (1904-1932), η Εθνική Κτηματική Τράπεζα (1927-1998), η Τράπεζα της Ελλάδος κ.λπ., απορροφώντας στη συνέχεια αρκετά από αυτά, ενώ παράλληλα συνέβαλε ουσιαστικά στη χρηματοδότηση των σημαντικότερων επιχειρηματικών προσπαθειών και των μεγάλων έργων υποδομής στην Ελλάδα από τα μέσα του 19ου αιώνα έως σήμερα. Στοιχεία της δραστηριότητας αυτής αποτυπώνονται στον αρχειακό της πλούτο.

Τα ιστορικά τεκμήρια του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας συμπληρώνονται επίσης από σειρά αρχείων άλλων φορέων που έχουν περιέλθει στην κυριότητά του, όπως της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (1929-1944), της Καπνοβιομηχανίας και Τράπεζας Β. Καραβασίλη (1915-1968), της Εταιρίας Χρωμάτων και Βερνικιών ΙΡΙΣ (1925-1970), της φημισμένης Εταιρίας Γραφικών Τεχνών Ασπιώτη-ΕΛΚΑ

Τον Ιανουάριο του 2003 εγκαινιάζεται από το Διοικητή Θεόδωρο Καρατζά το πλήρως ανακαινισμένο σε υποδομές και εξοπλισμό κτήριο του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας στην οδό Γ΄ Σεπτεμβρίου 146 και μετονομάζεται σε Μέγαρο Αλέξανδρος Διομήδης, προς τιμήν του Διοικητή της Εθνικής που επί της εποχής του κτίσθηκε το οικοδόμημα, σημαντικής προσωπικότητας που διετέλεσε Πρωθυπουργός, Υπουργός Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Εξωτερικών και πρώτος Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος.

Σήμερα η ανεξάρτητη Υποδιεύθυνση του Ιστορικού Αρχείου Εθνικής Τράπεζας, η οποία τελεί υπό την άμεση εποπτεία του Προέδρου και Διευθύνοντος Συμβούλου της Τράπεζας, δραστηριοποιείται σε αρχειακές, ερευνητικές, εκδοτικές και εκπαιδευτικές εργασίες, και πρωτοπορεί στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών στη διαχείριση και προβολή του αρχειακού υλικού. Από το έτος 2000 η Υποδιεύθυνση του Ιστορικού Αρχείου έχει και την ευθύνη της φύλαξης και αξιοποίησης όλων των συλλογών της Τράπεζας, πλην της καλλιτεχνικής, συλ-

Η πρόσοψη του Μεγάλου Διομήδη επί της οδού 3ης Σεπτεμβρίου 146 όπου στεγάζεται το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας (ΙΑ/ΕΤΕ). Το νεοκλασικό κτήριο κατασκευάστηκε από την Τράπεζα τη δεκαετία του 1920, επί διοικήσεως Αλέξανδρου Διομήδη, για να στεγάσει τα υπηρεσιακά αρχεία του ιδρύματος και για το σκοπό αυτό κυρίως χρησιμοποιήθηκε επί 75 χρόνια. Από το 2002, μετά τη στερέωση, μετασκευή και ανάπλασή του από τις Τεχνικές Υπηρεσίες της Τράπεζας, αποτελεί την έδρα του ΙΑ/ΕΤΕ.

του αρχειακού πλούτου της Τράπεζας έχει κινητοποιήσει στελέχη εν ενεργεία και συνταξιούχους, καθώς και ιδιώτες να προσφέρουν στο Ιστορικό Αρχείο αξιόλογα αρχειακά και συλλεκτικά τεκμήρια που βρίσκονταν στην κατοχή τους.

Σημαντικές είναι και οι υπόλοιπες δράσεις του ΙΑ/ΕΤΕ, όπως τα ερευνητικά προγράμματα, οι εκδόσεις και οι οργανωμένες εκθέσεις του.

Τα ερευνητικά προγράμματα

Η Εθνική Τράπεζα, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, χρηματοδότησε τρεις κύκλους ερευνητικών προγραμμάτων, που διεξήχθησαν από εξωτερικούς ερευνητές:

- Μια σειρά μονογραφιών που κάλυψαν πτυχές της οικονομικής ιστορίας της Ελλάδας του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα και κατέληξαν σε 36 δημοσιεύσεις.
- Ένα ευρύτατο ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο «Πηγές οικονομικής ιστορίας της Νεότερης Ελλάδας», που αφορούσε τη δημιουργία στατιστικών σειρών για έξι βασικούς τομείς της οικονομίας και κάλυπτε την περίοδο 1839-1940.
- Δύο συνθετικά ερευνητικά προγράμματα που αναφέρονται, το πρώτο στην «Ιστορία της Εθνικής Τράπεζας, 1841-1940» και το δεύτερο στην «Οικονομική ιστορία του νεότερου ελληνικού κράτους, 1830-1940».

ΑΕ (1884-1986), καθώς και σημαντικών στελεχών της Τράπεζας. Έτσι τα κάθε μορφής αρχεία που απόκεινται στο ΙΑ/ΕΤΕ καλύπτουν χρονολογικά την περίοδο από την ίδρυση σχεδόν του νεοελληνικού κράτους, αφού κυρίως στο πλούσιο τεκμηριωτικό υλικό της Εθνικής Τράπεζας, του πρώτου πιστωτικού ιδρύματος της χώρας, που διαδραμάτισε και εξακολουθεί να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην οικονομία του τόπου, έχει αποτυπωθεί το σύνολο της οικονομικής ιστορίας του νεότερου ελληνικού κράτους, αλλά και σημαντικές πτυχές της πολιτικής, πολιτισμικής και κοινωνικής μας ιστορίας.

Το ΙΑ/ΕΤΕ διαθέτει επίσης μια εξειδικευμένη βιβλιοθήκη 30.000 τόμων περίπου, μεταξύ των οποίων και τα σημαντικότερα φύλλα του ημερήσιου και περιοδικού τύπου, προϋπολογισμούς-απολογισμούς του κράτους, πρακτικά νομοθετικών σωμάτων, πλήρη σειρά από φύλλα Εφημερίδος της Κυβερνήσεως κ.λπ. Η φροντίδα και η προβολή, κατά τα τελευταία χρόνια,

Άποψη του Μόνιμου Εκθετηρίου του ΙΑ/ΕΤΕ.

από τον πρωθυπουργό κ. Κώστα Καραμανλή μεγάλη περιοδική έκθεση με τίτλο: «Ιστορία του ελληνικού χαρτονομίσματος, 1822-2002» η οποία λειτουργεί ακόμη.

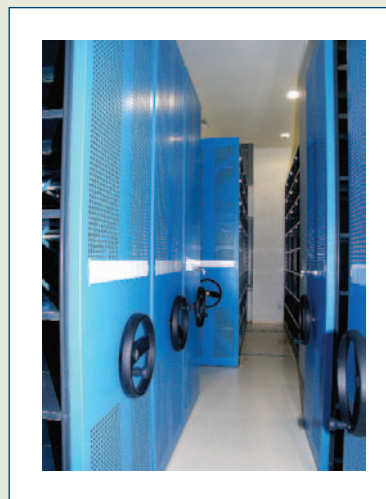
Μέσω των εκθέσεων δίνεται η δυνατότητα, τόσο στους ερευνητές όσο και στο ευρύτερο κοινό, να έρθουν σε επαφή με τα πρωτότυπα τεκμήρια και τις μοναδικές συλλογές του ΙΑ/ΕΤΕ (νομισματική, συσκευών γραφείου, εκτυπωτικών μηχανών κ.ά.). Τους εκθεσιακούς χώρους επισκέπτονται κάθε χρόνο, εκτός από τους μαθητές σχολείων, πλήθος άλλων μεμονωμένων επισκεπτών ή συμμετεχόντων σε οργανωμένες ξεναγήσεις.

Ένα μεγάλο μέρος του πρωτογενούς υλικού του ΙΑ/ΕΤΕ έχει μικροφωτογραφηθεί, μέθοδος που εξακολουθεί να είναι η πλέον ενδεδειγμένη στην παγκόσμια αρχειακή κοινότητα για την ασφαλή διατήρηση του περιεχομένου των αρχείων στο διηνεκές. Τα τελευταία χρόνια γίνεται συστηματική προσπάθεια παράλληλης ψηφιοποίησης του υλικού με σύγχρονα υβριδικά μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας που μπορούν να κάνουν μικροφωτογράφιση και ψηφιοποίηση συγχρόνως. Τα πρωτότυπα αρχεία και οι αναπαραγωγές τους φυλάσσονται σε συνθήκες σταθερής θερμοκρασίας και υγρασίας, προστατεύονται δε από μηχανισμούς ανίχνευσης διαρροής υδάτων και ανίχνευσης-κατάσβεσης πυρκαγιάς με ειδικό αέριο φιλικό προς το περιβάλλον.

Οι δύο μεγάλοι τομείς του πεδίου αρμοδιότητας του ΙΑ/ΕΤΕ είναι η συλλογή, διαφύλαξη και αξιοποίηση κάθε τεκμηρίου με όποια μορφή και αν παρουσιάζεται (αντικείμενο, χειρόγραφο, έντυπο τεκμήριο, ηχητική ή οπτική μαρτυρία) σχετικού με τη διαχρονική δράση της Τράπεζας, καθώς και η προσφορά επιστημονικών και πολιτιστικών αγαθών προς όφελος της κοινωνίας. Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής επιδιώκει να είναι μια ζωντανή πηγή πληροφόρησης και ενεργητικής υποστήριξης κάθε είδους ερευνητικών δραστηριοτήτων. Επιτρέπει την πρόσβαση του κοινού στα αρχεία του, που σήμερα καλύπτουν την περίοδο από το 1841 μέχρι το

Οι εκδόσεις του ΙΑ/ΕΤΕ ξεκίνησαν το 1980 με την έκδοση του Γενικού Ευρετηρίου του Ιστορικού Αρχείου και περιλαμβάνουν τις ενότητες Μελέτες Οικονομικής Ιστορίας, Πηγές Οικονομικής Ιστορίας, Επεξεργασμένα Στοιχεία Οικονομικής Ιστορίας, Ευρετήρια, Αναστατικές Εκδόσεις, Λευκώματα, καθώς και μεμονωμένες εκδόσεις. Έχουν κυκλοφορήσει συνολικά πάνω από σαράντα βιβλία.

Στο ισόγειο του Μεγάλου Διομήδη λειτουργούν εκθεσιακοί χώροι που φιλοξενούν το μόνιμο εκθετήριο, αφιερωμένο στην ιστορική διαδρομή της Εθνικής Τράπεζας, και περιοδικές εκθέσεις. Το 2006 εγκαινιάστηκε

Άποψη των αρχειοστασίων του ΙΑ/ΕΤΕ με τις κυλιόμενες αρχειοθήκες, όπου το πρωτογενές υλικό φυλάσσεται με συστήματα πυρανίχνευσης-πυρόσβεσης και σε συνθήκες ελεγχόμενης σταθερής θερμοκρασίας και σχετικής υγρασίας.

1966, καθώς και σε πρωτότυπα ή αντίγραφα αρχείων άλλων φορέων και προσωπικοτήτων που έχουν περιέλθει στην κυριότητα του. Οι εγκαταστάσεις ηλεκτρονικής διαχείρισης του *Συστήματος Ιστορικών και Αρχειακών Πληροφοριών* για την εξυπηρέτηση των ερευνητών παρέχουν άμεση και πλήρη δυνατότητα πρόσβασης στο υλικό και άριστες συνθήκες εργασίας: ηλεκτρονικό ευρετήριο, μικροφωτογραφημένα και ψηφιοποιημένα αρχεία, χρήση μηχανολογικού εξοπλισμού σχεδιασμένου πάνω στα διεθνή πρότυπα, δυνατότητα παροχής αντιγράφων για προσωπική και μόνο χρήση από τον ερευνητή. Οι χώροι υποδοχής των ερευνητών φιλοξενούν κάθε χρόνο περισσότερους από πεντακόσιους ερευνητές. Στο άμεσο μέλλον το κοινό θα έχει τη δυνατότητα να συμβουλευεται το ηλεκτρονικό ευρετήριο μέσω διαδικτύου.

Στον προγραμματισμό του ΙΑ/ΕΤΕ εντάσσονται:

- Οι πάγιες, καθημερινές εργασίες αξιολόγησης, επιλογής-εκκαθάρισης, ταξινόμησης, περιγραφής και μικροφωτογράφησης-ψηφιοποίησης του μη επεξεργασμένου αρχειακού υλικού και η κατάχωσή του στο ηλεκτρονικό *Σύστημα Ιστορικών-Αρχειακών Πληροφοριών* του ΙΑ/ΕΤΕ.
- Η πιλοτική λειτουργία του Εργαστηρίου Παθολογίας Αρχειακού Υλικού, το οποίο τέθηκε σε λειτουργία για πρώτη φορά σε χώρο του Αρχείου το 2005, με σκοπό την αποκατάσταση του υλικού που χρήζει συντήρησης.
- Η άμεση λειτουργία του δίγλωσσου (ελληνικά-αγγλικά) διαδικτυακού κόμβου του ΙΑ/ΕΤΕ.
- Η ολοκλήρωση της προετοιμασίας της έκθεσης εκτυπωτικών εργασιών ασφαλείας και τυπογραφικών μηχανών σε εκθεσιακό χώρο του ΙΑ/ΕΤΕ και παρουσίασής της στο κοινό.
- Η συνέχιση και παραπέρα ανάπτυξη του ερευνητικού και εκδοτικού προγράμματος. Η επόμενη δημοσίευση μέσα στο 2006 θα είναι το έργο του καθηγητή του Οικονομικού Πανεπιστημίου, Γ. Παγουλάτου, *Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 1940-2000*.

Το ΙΑ/ΕΤΕ έχει πρωτοστατήσει σε συνεργασίες με αντίστοιχα ελληνικά και ξένα ιδρύματα. Από το 1994 μάλιστα έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και παροχής τεχνογνωσίας, το οποίο συνεχίζεται μέχρι σήμερα και έχει τέσσερις διαφορετικούς άξονες:

- Τη συμμετοχή στελεχών του στην ευαισθητοποίηση υπαλλήλων τραπεζών στη διαχείριση των τραπεζικών αρχείων και στη διάσωση, διαχείριση και αξιοποίηση του ιστορικής σημασίας αρχειακού υλικού τους στο πλαίσιο εκπαιδευτικών προγραμμάτων που οργανώνει η Εθνική Τράπεζα αλλά και η Ελληνική Ένωση Τραπεζών.
- Τη συμμετοχή των στελεχών του, ως εκπαιδευτών, σε προγράμματα για πτυχιούχους και άνεργους εκπαιδευτικών κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης των Ανωτάτων και Ανωτέρων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, με αντικείμενο την οργάνωση και διαχείριση αρχείων.
- Την εκπαίδευση των φοιτητών της Σχολής Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου στο πλαίσιο της δέμηνης πρακτικής τους άσκησης, και των σπουδαστών των Σχολών Βιβλιοθηκονομίας, Δημόσιας Διοίκησης, Φωτογραφίας και Συντήρησης των ΤΕΙ στο πλαίσιο της εξάμηνης πρακτικής άσκησης τους, στις εργασίες διαχείρισης οργάνωσης βιβλιοθήκης, εκκαθάρισης, ταξινόμησης, περιγραφής, μικροφωτογράφησης, ψηφιοποίησης και εξυπηρέτησης του κοινού. Επίσης εκπαιδεύει στις αρχειονομικές εργασίες και στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας ενός Ιστορικού Αρχείου υπαλλήλους άλλων τραπεζών που σκοπεύουν να ιδρύσουν Ιστορικό Αρχείο.
- Την οργάνωση συναντήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, είτε για θέματα οικονομικής ιστορίας ή για την επιστημονική ενημέρωση των στελεχών των ιστορικών αρχείων της χώρας μας και την ανταλλαγή εμπειριών με τους ξένους συναδέλφους.

Τέλος, το ΙΑ/ΕΤΕ συμμετέχει ενεργά σε επιστημονικές και κλαδικές ενώσεις και εταιρείες, όπως το Institute for Business History e.V., η European Association for Banking and Financial History e.V., το Institute for Corporate Culture Affairs, το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων (International Council on Archives), η Ελληνική Αρχειακή Εταιρία κ.ά.

Alpha Bank

Το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank άρχισε να λειτουργεί το Μάρτιο του 2000, μετά από προετοιμασία δύο ετών. Υπάγεται στη Γραμματεία του Διοικητικού Συμβουλίου και έχει ως αποστολή την πρόσκτηση, ταξινόμηση και διαφύλαξη του αρχειακού υλικού που ενέχει διηλεκτική τεκμηριωτική αξία για τον Όμιλο της Alpha Bank, σε συνάφεια με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρονται για τη συγκρότηση και συντήρηση ενιαίας εταιρικής νοοτροπίας. Σκοπός του δεν είναι μόνο η διατήρηση της εταιρικής ταυτότητας και της ιστορικής μνήμης του Ομίλου και η εξυπηρέτηση των αναγκών της Διοικήσεως και των μονάδων της Τραπέζης, αλλά και η εξασφάλιση προσβάσεως σε όσους ενδιαφέρονται για την ιστορία των τραπεζών και γενικότερα την οικονομική ιστορία της χώρας μας. Στους στόχους του συγκαταλέγεται και η λειτουργία του ως κέντρο έρευνας ιστοριογραφικού και οικονομικού χαρακτήρα. Με αυτή την προοπτική έχει δραστηριοποιηθεί στη διεξαγωγή έρευνας σχετικά με την ιστορία των τραπεζών, καθώς και στη διοργάνωση επιστημονικών συναντήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Το Ιστορικό Αρχείο έχει προχωρήσει στη χάραξη αρχειακής πολιτικής που επιτρέπει την πρόσκτηση και διατήρηση όλων εκείνων των τεκμηρίων που κρίνεται ότι αξίζει να διατηρηθούν για λόγους διοικητικούς, οικονομικούς, ιστορικούς, νομικούς ή καθαρά χρηστικούς. Πρόκειται για τεκμήρια εικοσαετίας τουλάχιστον, που έχουν απολέσει την υπηρεσιακή τους χρησιμότητα και τα οποία «παράγονται» κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων των διαφόρων επιχειρήσεων του Ομίλου της Alpha Bank.

Η εκπόνηση των αρχειονομικών εργασιών συντελείται μέσω οργανωμένης υποδομής που προσφέρει τη δυνατότητα εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων αρχειοθέτησεως, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα οργάνωσης ιστορικού αρχείου, σε ιδανικά διαμορφωμένους χώρους φυλάξεως του αρχειακού υλικού. Η διαχείριση των αρχείων δεν περιορίζεται στις παραδοσιακές εργασίες εκκαθαρίσεως και ταξινομήσεως του υλικού, αλλά επεκτείνεται και στην τήρηση ηλεκτρονικού συστήματος πληροφορήσεως, που απεικονίζει όλο το εύρος των στοιχείων που καθορίζουν το γενικό και ειδικό πληροφοριακό περιεχόμενο και την αρχειονομική δομή των τεκμηρίων. Αυτό το σύστημα πληροφορήσεως επιτρέπει τη δημιουργία ηλεκτρονικού ευρετηρίου περιεχομένων –αυτή τη στιγμή βρίσκεται εγγεγραμμένο αρχειακό υλικό μέχρι το 1980– το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα πολλαπλών μορφών ανακλήσεως.

Το Ιστορικό Αρχείο κατέχει συγκεντρωμένο υλικό φακέλων και κατάστιχων, των οποίων το ποσοτικό μέγεθος υπερβαίνει τα 1.000 τρέχοντα μέτρα και αγκαλιάζει όλες τις δραστηριότητες των τραπεζών που προηγήθηκαν της δημιουργίας του Ομίλου της Alpha Bank και οι οποίες συνέβαλαν στην εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος¹. Επίσης, ένα μέρος του απεικονίζει την επιχειρηματική δράση των θυγατρικών τους εταιρειών, οι οποίες, ιδιαίτερα τις δύο τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, καλύπτουν σταδιακά ολόκληρο το φάσμα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

Μέσα από τα διασωθέντα ιστορικά τεκμήρια αναδεικνύεται μία πλούσια επιχειρηματική δραστηριότητα, η οποία είναι συνυφασμένη με μία ιστορική διαδρομή που αγγίζει τα 175 χρόνια παρουσίας στα δρώμενα του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας. Το υλικό αυτό είναι ενταγμένο σε μεγάλες αρχειακές ενότητες με σημείο αναφοράς ακριβώς τις τράπεζες από τις οποίες προήλθε το υλικό, ενώ ανάλογα με την ιδιομορφία της κάθε ενότητας έχει χωρισθεί σε σειρές, υποσειρές, φακέλους και τέλος σε υποφακέλους. Με βάση το διαχωρισμό αυτόν, οι πηγές προελεύσεως των τεκμηρίων προέρχονται από τις πιο κάτω αρχειακές ενότητες: Αρχείο Alpha Τραπέζης Πίστεως (το οποίο διαιρείται σε Αρχείο Τραπέζης Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως, Αρχείο Τραπέζης Εμπορικής Πίστεως, Αρχείο Τραπέζης Πίστεως, Αρχείο Alpha Τραπέζης Πίστεως), Αρχείο Ιονικής και Λαϊκής Τραπέζης, Αρχείο Ιονικής Τραπέζης, Αρχείο Λαϊκής Τραπέζης, Αρχείο Τραπέζης Καλαμών, Αρχείο Alpha Bank London, Αρχείο Alpha Bank, Αρχείο Οικογενείας Κωστοπούλου.

Ξεχωριστή θέση κατέχει το Αρχείο της Οικογενείας Κωστοπούλου, το οποίο είναι άρρηκτα συνυφασμένο με την ιστορική εξέλιξη τόσο της Τραπέζης Καλαμών όσο και της Ελληνικής Τραπέζης Εμπορικής Πίστεως, η οποία μετεξελίχθηκε σε Alpha Τράπεζα Πίστεως. Περιλαμβάνει έγγραφα από την οικονομική δραστηριότητα της Οικογενείας, που το εύρος τους ποικίλλει από το κατάστιχο απογραφής του Εμπορικού Καταστήματος Ι. Φ. Κωστοπούλου μέχρι την τραπεζική και οικονομική αλληλογραφία των Σπύρου, Σταύρου και κ. Γιάννη Σ. Κωστοπούλου σχετικά με την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της Τραπέζης.

Το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank έχει προχωρήσει σε μία ειδική συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη του Βρετανικού Πανεπιστημίου London School of Economics, όπου φυλάσσεται ένα μεγάλο μέρος από την αρχειακή παρακαταθήκη της Ionian Bank Limited, που καλύπτει την περίοδο από την ίδρυσή της το 1839 έως και το 1970. Στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας έχει αναληφθεί προσπάθεια για τη διατήρηση, ταξινόμηση και ψηφιοποίηση ολόκληρου του υλικού που βρίσκεται στο Λονδίνο, με την πρόθεση επίσης να καταστεί ευκολότερη η πρόσβαση σε όσους ερευνητές ανά τον κόσμο θα επιθυμούσαν να το προσεγγίσουν. Προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο των ερευνητών, έχει εκδοθεί από το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank ένας αναλυτικός κατάλογος, ο οποίος μέσα από το διάγραμμα ταξινόμησης και με λεπτομερή περιγραφή παρουσιάζει το σύνολο του διασωθέντος υλικού.

¹ Ο Εμπορικός Οίκος Ι. Φ. Κωστοπούλου σε συνεργασία με τη Λαϊκή Τράπεζα δημιουργούν το 1916 την Τράπεζα Ι. Φ. Κωστοπούλου, η οποία δύο χρόνια αργότερα θα δώσει τη θέση της στην Τράπεζα Καλαμών. Το 1924 η Τράπεζα Καλαμών συγχωνεύεται με το Τραπεζικό Τμήμα του Οίκου Ι. Φ. Κωστοπούλου και δημιουργείται η Τράπεζα Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως, η οποία μετά από σειρά αλλαγών στην επωνυμία της θα ονομάζεται από το 1994 Alpha Τράπεζα Πίστεως. Το 1999 η Alpha Τράπεζα Πίστεως απορρόφησε την Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα, η οποία προήλθε από τη συγχώνευση της Ιονικής Τραπέζης με τη Λαϊκή Τράπεζα το 1958.

Όψη αρχειοστασίου της Alpha Bank.

Το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank απαρτίζεται από διαφορετικά υποστρώματα υλικού. Εκτός από τα γραπτά τεκμήρια-έγγραφα και τα σταχωμένα κατάστιχα, τα οποία καταλαμβάνουν και τη μεγαλύτερη έκταση, υπάρχει επίσης αξιόλογο εικονογραφικό υλικό, ενώ έχουν διασωθεί σημαντικά οπτικοακουστικά τεκμήρια, τα οποία αφορούν κυρίως ηχητικές εγγραφές των Γενικών Συνελεύσεων των μετόχων.

Από την αρχή της συστάσεώς του, το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank προχώρησε στη δημιουργία συστήματος ηλεκτρονικής διαχείρισεως τεκμηρίων, με σκοπό να προστατεύσει τα πρωτότυπα έγγραφα από τη φθορά που επιφέρει η συνεχής χρήση τους, καθώς επίσης και να επιτρέψει την ταχύτατη και άμεση ανάκτηση και διαβίβαση της πληροφορίας που περιλαμβάνουν. Μέχρι στιγμής έχουν ψηφιοποιηθεί και ταξινομηθεί ηλεκτρονικά 60.000 τεκμήρια, στα οποία απεικονίζονται μερικές από τις πολυτιμότερες αρχαια-

κές συλλογές της Τραπέζης. Επίσης για τη βελτιστοποίηση της διαδικασίας διαχείρισεως των ψηφιακών εγγράφων και τη μακροχρόνια διατήρησή τους, το Ιστορικό Αρχείο προχώρησε στην αναβάθμιση της υφιστάμενης εκδόσεως του συστήματος Ηλεκτρονικής Διαχείρισεως Εγγράφων.

Η ερευνητική δραστηριότητα του Ιστορικού Αρχείου εκτείνεται σε ευρύτερους τομείς με τους οποίους είναι συνδεδεμένη η μελέτη των τραπεζικών οργανισμών. Για την ενθάρρυνση και καλλιέργεια του επιστημονικού διαλόγου γύρω από θέματα οικονομικής ιστορίας, συνεργάζεται στενά με πανεπιστημιακά ιδρύματα όπως το Πανεπιστήμιο Αθηνών και με διεθνείς φορείς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση Τραπεζικής Ιστορίας (European Association for Banking History). Αποτέλεσμα αυτών των συνεργασιών ήταν η πραγματοποίηση επιστημονικών συνεδρίων και η διοργάνωση εκδηλώσεων ακαδημαϊκού χαρακτήρα διεθνούς εμβέλειας, στις οποίες σημαντικοί Έλληνες και ξένοι επιστήμονες παρουσίασαν τα αποτελέσματα των ερευνών τους. Μεταξύ των επιστημονικών εκδηλώσεων που έχει διοργανώσει το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank περιλαμβάνονται:

- The Creators and the Creation of Banking Enterprises in Europe from 18th to 20th centuries. Κέρκυρα, 2001
- Banking Historiography, Past and Present. Κέρκυρα, 2003
- The Human Factor in Banking; Entrepreneurs, Managers, Organization and Personnel. Σε συνεργασία με την European Association for Banking History, Αθήνα, 2004
- Η ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας κατά τον 19ο αιώνα (1830-1914). Ύδρα, 2004
- The Economic Development of South-Eastern Europe in the 19th century. Κέρκυρα, 2006

Επίσης, στην προσπάθεια για μία διαπολιτισμική προσέγγιση ιστορικών ζητημάτων, το Ιστορικό Αρχείο συνεργάστηκε με το Ottoman Bank Museum και το Πανεπιστήμιο του Bogazici για τη διοργάνωση ενός διημερούς σεμιναρίου στην Κωνσταντινούπολη, με θέμα “Economy and Society on both sides of the Aegean, 19th-20th centuries”, στο οποίο συμμετείχαν Έλληνες και Τούρκοι επιστήμονες.

Για το επόμενο έτος, το Ιστορικό Αρχείο έχει αναλάβει τη διοργάνωση συνεδρίου που θα πραγματοποιηθεί τον Ιούνιο του 2007 στο Ναύπλιο.

Οι ερευνητικές και συνεδριακές δραστηριότητες του Ιστορικού Αρχείου εντάχθηκαν σε ένα εκδοτικό πρόγραμμα, το οποίο καλύπτεται από τα ακόλουθα βιβλία:

- The Creators and the Creation of Banking Enterprises in Europe from 18th to 20th centuries, επιμέλεια Κ. Κωστής, Αθήνα 2002
- Papers of the Ionian Bank Limited, επιμέλεια Zoë Browne, Αθήνα 2005
- Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας κατά τον 19ο αιώνα (1830-1914), επιμέλεια Κ. Κωστής και Σ. Πετμεζάς, Αθήνα 2006
- The Ionian Bank. An Imperial Institution. Phil Cottrel, Αθήνα (υπό έκδοση)
- Banking Historiography, Past and Present, επιμέλεια Ο. Feiertag & Ι. Μίνογλου-Πεπελάση, Αθήνα (υπό έκδοση)

Το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank έχει ανοιχτές τις συλλογές του στο κοινό με την προϋπόθεση ότι έχει παρέλθει τουλάχιστον μία τριακονταετία από την ημερομηνία δημιουργίας των τεκμηρίων. Τα αρχεία είναι διαθέσιμα στην έρευνα σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, η οποία προβλέπει την τήρηση ενός χρονολογικού κανόνα που αφορά την τριακονταετία (το 2006 διατίθεται στην έρευνα το αρχειακό υλικό έως και το 1976). Από τον πιο πάνω κανόνα εξαιρούνται κάποιες αρχειακές συλλογές για τις οποίες η Διοίκηση, με γνώμονα την εξασφάλιση των συμφερόντων της Τραπέζης και την εφαρμογή του νόμου για την προστασία των προσωπικών και ευαίσθητων δεδομένων, αποφάσισε να μείνουν κλειστές στο ερευνητικό κοινό.

Το αναγνωστήριο λειτουργεί στο Κεντρικό Κτήριο της Alpha Bank, Σταδίου 40, από Δευτέρα έως και Παρασκευή, 9:00-13:00. Οι αναγνώστες θα πρέπει να υποβάλουν σχετική αίτηση, στην οποία εκτός από τα στοιχεία της ταυτότητάς τους πρέπει να αναφέρουν και το αντικείμενο της έρευνάς τους. Κάθε αναγνώστης μπορεί να μελετά περιορισμένο όγκο αρχειακού υλικού ημερησίως, εκτός εάν πρόκειται για ψηφιοποιημένο υλικό.

Το Ιστορικό Αρχείο του Ομίλου της Alpha Bank στεγάζεται στο κτήριο της Σταδίου 40 (ηλεκτρονική διεύθυνση για πληροφορίες: harchives@alpha.gr και ιστοσελίδα www.alpha.gr).

Εμπορική Τράπεζα

Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας με την επωνυμία «Ιστορικό Αρχείο - Πολιτιστική Συμβολή της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος» ιδρύθηκε ως θυγατρική αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία το 2000 και ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2003. Σκοπός του είναι η έρευνα, επεξεργασία, ταξινόμηση, συντήρηση και διάσωση ιστορικών στοιχείων σχετικών με την Τράπεζα και τον Όμιλό της.

Το μέχρι σήμερα αρχειακό υλικό προέρχεται από τη Διοίκηση και τις Διευθύνσεις της Τράπεζας. Το κύριο σώμα του επεξεργασμένου αρχειακού υλικού, που αποτελείται από 6.500 φακέλους και αφορά το ανενεργό Αρχείο της Γενικής Διεύθυνσης (1907-1985), καθώς και 3.700 microfilms με αντίγραφα λογιστικών βιβλίων των καταστημάτων της Εμπορικής (1891-1981) είναι διαθέσιμα στην έρευνα. Οι ερευνητές έχουν πρόσβαση στο πρωτότυπο και ψηφιακό υλικό μέσω του έντυπου καταλόγου, ενώ προχωρεί η διαδικασία για να υπάρξει και η δυνατότητα πρόσβασης στη βάση δεδομένων του Αρχείου, μέσω ηλεκτρονικού συστήματος πληροφοριών.

Οι εργασίες ψηφιοποίησης του υλικού του Ιστορικού Αρχείου της Εμπορικής ξεκίνησαν το καλοκαίρι του 2005, ενώ η παραγωγή ψηφιακών αντιγράφων εστιάστηκε σε αρχικό επίπεδο επιλεκτικά σε αρχειακό υλικό που σχετίζεται με τον επικείμενο για το 2007 εορτασμό των 100 χρόνων από την ίδρυση της Τράπεζας και το υλικό που απαιτείται για την επετειακή έκδοση (ετήσιοι απολογισμοί, πρακτικά συνελεύσεων ΔΣ, φωτογραφικό υλικό). Ταυτόχρονα, ολοκληρώνεται ψηφιακή έκδοση του συνόλου των ετήσιων Απολογισμών (1908-2005), ενώ έχει ξεκινήσει και η διαδικασία δημιουργίας ιστοσελίδας του Αρχείου.

Σε εξέλιξη είναι και η ψηφιοποίηση σειράς περιοδικών εκδόσεων που βρίσκονται στη Βιβλιοθήκη της Εμπορικής Τράπεζας, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, στην οποία υπάγεται η Βιβλιοθήκη.

Στον τομέα των αρχειακών εργασιών βρίσκονται ήδη υπό επεξεργασία τμήματα αρχείων των Διευθύνσεων Προσωπικού, Δημοσίων Σχέσεων και Χρεογράφων.

Υπάρχει συνεργασία του Ιστορικού Αρχείου της Εμπορικής Τράπεζας με το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας.

Η συστηματική έρευνα τμημάτων του ήδη διαθέσιμου υλικού μπορεί να αναδείξει ζητήματα που αφορούν την ελληνική οικονομική και κοινωνική ιστορία. Οι Εκθέσεις Εργασιών των Υποκαταστημάτων (1922-1982) και τα Λογιστικά και Στατιστικά Στοιχεία της Τράπεζας (1926-1982) αποτελούν ενδεικτικές υποσειρές, η μελέτη των οποίων είναι δυνατό να τονίσει τόσο την οικονομική πορεία της Τράπεζας όσο και την οικονομική ιστορία σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Αντίστοιχα, άλλες εκτενείς υποσειρές, όπως οι Εγκύκλιοι (1928-1981), τα έγγραφα Επιτροπών (1923-1982) και τα έγγραφα των Διευθύνσεων Επιθεώρησης (1924-1983) και Προσωπικού (1920-1982), προβάλλουν την ιστορία και εξέλιξη της διοικητικής δομής της Εμπορικής Τράπεζας.

Αγροτική Τράπεζα

Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας αποτελεί Τμήμα της Διεύθυνσης Διοίκησης της ΑΤΕbank και στεγάζεται σε ένα παλαιό, πρώην βιομηχανικό κτήριο στον Ταύρο Αττικής (Δωρίδος 2). Η επανασύστασή του ξεκίνησε το 1985, η θεσμοθέτησή του όμως και η ουσιαστική του δραστηριοποίηση άρχισε στα μέσα της δεκαετίας του 90. Το υλικό που φιλοξενείται στις εγκαταστάσεις του χρονολογείται από την ίδρυση της Τράπεζας, το 1929, περιλαμβάνει όμως και ορισμένο υλικό προγενέστερων ετών που περιήλθε στην κατοχή της.

Το καταστατικό ίδρυσης της Τράπεζας, αρχεία Διοικητών, αποφάσεις διοίκησης, εγκύκλιοι, γενικές και ειδικές διαταγές, ισολογισμοί, απολογισμοί, παραστατικά και έγγραφα που προσδιορίζουν το αντικείμενο συγκεκριμένων Διευθύνσεων, αρχεία των συνεταιρισμών, της διαχείρισης του σχεδίου Μάρσαλ, καθώς και εκθέσεις πεπραγμένων συγκαταλέγονται μεταξύ του υλικού του Ιστορικού Αρχείου.

Το Ιστορικό Αρχείο της Αγροτικής Τράπεζας έχει επεξεργαστεί αρχειακό υλικό, που εκδόθηκε προ τριετίας, ενώ τώρα βρίσκεται στη διαδικασία έκδοσης του αρχείου του πρώτου με πλήρη (πενταετή) θητεία Διοικητή της, Κωνσταντίνου Γόντικα.

Προσβάσιμο για μελέτη είναι μεγάλο τμήμα του αρχείου των συνεταιρισμών, τμήμα του υλικού του Σχεδίου Μάρσαλ, απολογισμοί της Τράπεζας κ.λπ. Το υλικό που φθάνει στο Ιστορικό Αρχείο είναι εικοσαετίας και πλέον και προέρχεται από τις Κεντρικές Υπηρεσίες, τα καταστήματα και τις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου της ΑΤΕbank.

Η ηλεκτρονική αρχειοθέτηση και ψηφιοποίηση του υλικού βρίσκεται στη διαδικασία της έναρξης, ενώ με την πρόσφατη ένταξη του Ιστορικού Αρχείου της Αγροτικής στο οικείο πρόγραμμα της Κοινωνίας της Πληροφορίας η διαδικασία ψηφιοποίησης θα επιταχυνθεί.

Το Ιστορικό Αρχείο της Αγροτικής Τράπεζας συνεργάζεται με τα Ιστορικά Αρχεία των άλλων ελληνικών τραπεζών, την Ένωση Ιστορικών Αρχείων των Ευρωπαϊκών Τραπεζών, την Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, το Ελληνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.), καθώς και με άλλα συναφή Ιδρύματα, Βιβλιοθήκες, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο κ.λπ.

Στον πλούτο του υλικού του Ιστορικού Αρχείου διατηρούνται σημαντικά τεκμήρια του ρόλου της στην οικονομική ζωή της χώρας, όπως το Πρόγραμμα Επανεπικισμού της Μεθόριου στο πλαίσιο της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων, τη διαχείριση του Σχεδίου Μάρσαλ και το επισιτιστικό πρόγραμμα στη διάρκεια της Κατοχής.

Η πρόσβαση στο επεξεργασμένο υλικό, που είναι μικρό τμήμα του πλούσιου Αρχείου, την παρούσα χρονική περίοδο γίνεται με την επίσκεψη των ερευνητών στο χώρο του Ιστορικού Αρχείου της Τράπεζας, ενώ αρχειακό υλικό που θα είναι έτοιμο προς διάθεση θα περιληφθεί σύντομα στην ιστοσελίδα του Αρχείου στο διαδίκτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.atebank.gr

Τράπεζα Πειραιώς

Το έργο της διάσωσης και οργάνωσης των ιστορικών αρχείων της Τράπεζας Πειραιώς και του Ομίλου της εντάσσεται στους καταστατικούς σκοπούς του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (Π.Ι.Ο.Π).

Το πρώτο έμβλημα της Τράπεζας Πειραιώς.

Το Ίδρυμα λειτουργεί από το 1986 και αποτελεί τη συνέχεια του Πολιτιστικού Τεχνολογικού Ιδρύματος ΕΤΒΑ (ΠΤΙ.ΕΤΒΑ) μετά την εξαγορά και συγχώνευση της ΕΤΒΑbank από την Τράπεζα Πειραιώς. Στη διάρκεια της εικοσαετούς πορείας του, το Ίδρυμα έχει σημαντική παρουσία στην έρευνα και προβολή του πολιτισμού της χώρας μας, με την ίδρυση και λειτουργία θεματικών τεχνολογικών μουσείων, τις εκδόσεις, την οργάνωση ερευνητικών προγραμμάτων και επιστημονικών εκδηλώσεων και τα τελευταία χρόνια με την αξιοποίηση του ιστορικού αρχείου της Τράπεζας. Οι δραστηριότητες του Π.Ι.Ο.Π. εγγράφονται στο πλαίσιο της κοινωνικής ευθύνης και προσφοράς της Τράπεζας Πειραιώς στον πολιτισμό, την έρευνα και την παιδεία, και το σημα-

ντικό χορηγικό πρόγραμμα της Τράπεζας εξασφαλίζει, όχι μόνο την υλοποίηση του έργου του Ιδρύματος, αλλά και τη συνεχή διεύρυνση των στόχων του.

Οι πρώτες συστηματικές εργασίες για τη διάσωση όλων εκείνων των τεκμηρίων που συνθέτουν την ιστορική μνήμη της Τράπεζας ξεκίνησαν στα τέλη του 1997. Δύο χρόνια αργότερα συστάθηκε η Υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου, η οποία και εντάχθηκε στον οργανισμό του Ιδρύματος. Στόχος της Υπηρεσίας του Ιστορικού Αρχείου του Π.Ι.Ο.Π. είναι η συγκέντρωση, οργάνωση και διάθεση στην έρευνα του ιστορικού αρχειακού υλικού του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, καθώς και του αρχειακού υλικού φορέων ή ιδιωτών που συνδέθηκαν με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των τραπεζών και των εταιρειών του Ομίλου.

Στις συλλογές του αρχείου περιλαμβάνονται αρχεία Τραπεζών (Τράπεζας Πειραιώς, Τράπεζας Χίου, Ελληνικής Τράπεζας Βιομηχανικής Αναπτύξεως), αρχεία επιχειρήσεων (όπως του Ομίλου Σκαλιστήρη, της Πειραιϊκής Πατραϊκής, της Ελληνικής Βιομηχανίας Αλουμίνας κ.ά.), αλλά και αρχεία οργανισμών (Οργανισμού Τουριστικής Ανάπτυξης, Κεντρικής Επιτροπής Δανείων,

Αφίσα με το πρώτο σήμα της ΕΤΒΑ.

*Λιθογραφική πλάκα μετοχών
Τραπέζης Πειραιώς.*

Οργανισμού Χρηματοδότησεως Οικονομικής Αναπτύξεως, Οργανισμού Βιομηχανικής Αναπτύξεως), οι οποίοι λειτούργησαν ως σημαντικοί φορείς χρηματοδότησης της ανάπτυξης –βιομηχανικής, μεταλλευτικής, ναυτιλιακής, τουριστικής– της Ελλάδας, αλλά και ως κύριοι φορείς άσκησης της οικονομικής πολιτικής του κράτους κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

Στο πλαίσιο μιας ενεργούς πολιτικής προσκτήσεων για τη διάσωση αρχείων προς όφελος των μελλοντικών γενεών, οι συλλογές του Ιστορικού Αρχείου εμπλουτίζονται συνεχώς με νέες προσκτήσεις αρχειακού υλικού που τεκμηριώνουν και υποστηρίζουν πλέον το ευρύτερο πεδίο δραστηριοτήτων του Ιδρύματος για τη διάσωση, προβολή και έρευνα του τεχνολογικού πολιτισμού της χώρας. Ενδεικτικό παράδειγμα των προσπαθειών εμπλουτισμού του Ιστορικού Αρχείου αποτελεί η συλλογή Αναστάσιου και Στέφανου Κώνστα, η οποία περιλαμβάνει τις μελέτες τους στον τομέα της Ελαιουργικής Βιομηχανίας από το 1914 έως και το 2000. Περιλαμβάνει έγγραφα, σχέδια και φωτογραφίες που περιήλθε πρόσφατα στην Υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου της τράπεζας ύστερα από δωρεά του Δρ Χημικού Στέφανου Κώνστα. Η Συλλογή παρουσιάζεται στο Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου που δημιουργήθηκε και εγκαινιάστηκε το Σεπτέμβριο του 2006 από το Π.Ι.Ο.Π.

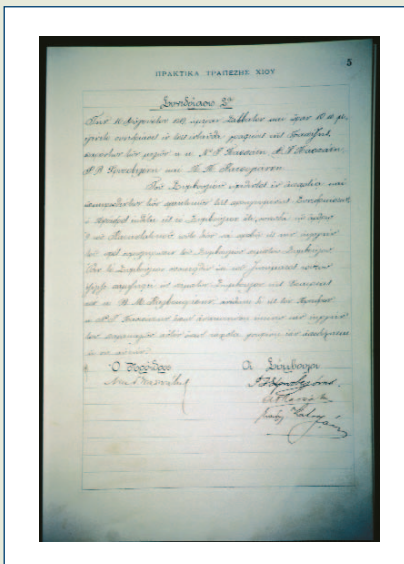
Η οργάνωση των αρχείων και συλλογών της Υπηρεσίας γίνεται σύμφωνα με τα διεθνή αρχειονομικά πρότυπα, και ήδη σημαντικό υλικό είναι ταξινομημένο και προσβάσιμο από τους ερευνητές. Εντός του 2006 θα ξεκινήσει και η ψηφιοποίηση ενός τμήματος του αρχειακού υλικού στο πλαίσιο του έργου «Ανάπτυξη, ανάδειξη και προβολή ολοκληρωμένων ψηφιακών ιστορικών αρχειακών συλλογών του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς», το οποίο εντάσσεται στο τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, Κοινωνία της Πληροφορίας. Κεντρικό αντικείμενο του έργου είναι η ψηφιοποίηση, επιστημονική τεκμηρίωση, ανάδειξη, προβολή και επικοινωνία αρχειακού υλικού (συνολικού όγκου 440.000 σελίδων) της Κεντρικής Επιτροπής Δανείων (ΚΕΔ), που λειτούργησε το διάστημα 1949-1954, και του Οργανισμού Χρηματοδότησεως Οικονομικής Αναπτύξεως (ΟΧΟΑ), που την αντικατέστησε και λειτούργησε έως την ίδρυση της ΕΤΒΑ το 1964.

Το ψηφιοποιημένο υλικό θα είναι προσβάσιμο από το ερευνητικό κοινό, ενώ τμήμα του (κατάλογοι, αλλά και τεκμήρια) θα μεταφραστούν σε δύο γλώσσες (αγγλική και γαλλική), προκειμένου να είναι προ-

σιτό μέσω διαδικτύου και στους μη ελληνομαθείς ερευνητές. Το αρχειακό αυτό υλικό είναι εξαιρετικής σημασίας για την έρευνα της οικονομικής ιστορίας της μεταπολεμικής Ελλάδας, καθώς η ΚΕΔ και ο ΟΧΟΑ ιδρύθηκαν στο πλαίσιο ειδικών συμβάσεων μεταξύ των αμερικανικών αποστολών και του ελληνικού κράτους, με την αρμοδιότητα της χορήγησης, διαχείρισης και παρακολούθησης των βιομηχανικών, μεταλλευτικών και γεωργικών δανείων που δόθηκαν μέσω των προγραμμάτων οικονομικής βοήθειας στην Ελλάδα (κυρίως της American Mission for Aid to Greece και του σχεδίου Marshall) για τη μεταπολεμική ανασυγκρότηση της χώρας. Στο πλαίσιο του προαναφερόμενου έργου προγραμματίζεται και η διοργάνωση μιας ημερίδας με θέμα την περίοδο της ανασυγκρότησης, καθώς και η έκδοση ενός λευκώματος.

Το Ιστορικό Αρχείο είναι ανοιχτό στους ερευνητές αλλά και στο ευρύτερο κοινό ύστερα από την έγκριση της σχετικής αίτησης που υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος προς το Ίδρυμα. Οι ερευνητές έχουν πρόσβαση στους καταλόγους και τα ευρετήρια του αρχείου και μπορούν να μελετούν τα έγγραφα, εφόσον δεν εμπίπτουν στους περιορισμούς που θέτει η νομοθεσία ή η θέληση του δωρητή (σε περίπτωση που το αρχείο προέρχεται από δωρεά) και εφόσον το υλικό είναι ταξινομημένο. Οι ερευνητές επίσης έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν φωτοτύπηση των εγγράφων, αν η κατάσταση του υλικού το επιτρέπει.

Παράλληλα, στους χώρους της Υπηρεσίας του Ιστορικού Αρχείου λειτουργεί και εξειδικευμένη βιβλιοθήκη σε θέματα οικονομικής ιστορίας, ιστορίας τραπεζών και επιχειρήσεων. Η βιβλιοθήκη είναι ανοιχτής πρόσβασης και ο κατάλογός της είναι ήδη προσπελάσιμος μέσω του διαδικτύου.

Βιβλίο Πρακτικών ΔΣ Τραπέζης Χίου.

Σημαντικό υλικό της βιβλιοθήκης προήλθε από τις βιβλιοθήκες των Οργανισμών Χρηματοδοτήσεως Οικονομικής Αναπτύξεως (ΟΧΟΑ), Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΟΒΑ) της ΕΤΒΑbank, αλλά και της Τράπεζας Χίου. Η βιβλιοθήκη περιλαμβάνει περισσότερους από 10.000 τίτλους ελληνικών και ξενόγλωσσων βιβλίων, περιοδικών και φυλλαδίων, και εμπλουτίζεται συνεχώς, με στόχο την πληρέστερη τεκμηρίωση του πρωτογενούς υλικού του αρχείου και τη στήριξη των ερευνητικών αιτημάτων των μελετητών.

Η Υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου του Π.Ι.Ο.Π. λειτουργεί ως κέντρο τεκμηρίωσης για τους ερευνητές που ενδιαφέρονται να μελετήσουν θέματα τραπεζικής, βιομηχανικής και οικονομικής ιστορίας του 20ού αιώνα. Η ιστορία της Τράπεζας Πειραιώς, της Τράπεζας Χίου, της ΕΤΒΑ, η ιστορία επιχειρήσεων και ο

ρόλος του τραπεζικού κεφαλαίου, η οικονομική ανασυγκρότηση της Ελλάδας, η ανάπτυξη και η κρίση στην οικονομία, η αποβιομηχάνιση της χώρας είναι μερικά από τα ζητήματα που τεκμηριώνονται μέσα από το εύρος των συλλογών και των αρχείων που διαχειρίζεται η Υπηρεσία.

Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας Πειραιώς συμμετέχει σε διοργανώσεις και συνέδρια σχετικά με την αρχειονομία και την ιστορία και παρακολουθεί τις εξελίξεις στους τομείς της αρχειονομίας, της βιβλιο-

θηκονομίας, αλλά και των νέων πεδίων έρευνας της ιστορίας και της οικονομίας. Συνεργάζεται στενά με άλλα αρχεία, και ιδιαίτερα με τα αρχεία των ελληνικών τραπεζών και επιχειρήσεων, καθώς και με φορείς για την προστασία της βιομηχανικής κληρονομιάς.

Η Υπηρεσία του Ιστορικού Αρχείου του Π.Ι.Ο.Π. που στελεχώνεται από εξειδικευμένο προσωπικό λειτουργεί για τους ερευνητές από Δευτέρα έως Παρασκευή από τις 10:00 έως τις 16:00 και βρίσκεται στη διεύθυνση Σαλαμίνας 72-74, 176 75 Καλλιθέα. Η ιστοσελίδα του Π.Ι.Ο.Π. είναι: www.piop.gr

European Association for Banking History

Δίαυλος επικοινωνίας και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των Ιστορικών Αρχείων των Τραπεζών σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί η Ευρωπαϊκή Ένωση Τραπεζικής Ιστορίας (European Association for Banking History e.V. - EABH). Πρόκειται για μη κερδοσκοπικό οργανισμό που ιδρύθηκε το 1990 και σήμερα έχει μέλη 80 περίπου τράπεζες από 25 ευρωπαϊκές χώρες.

Στα 16 χρόνια λειτουργίας της η EABH έχει καθιερωθεί ως σημαντικός διεθνής οργανισμός, με ουσιαστική συνεισφορά στον τομέα προώθησης θεμάτων που σχετίζονται με την οργάνωση ιστορικών αρχείων, αλλά και ευρύτερα με την τραπεζική ιστορία της Ευρώπης. Για την προσφορά της αυτή η EABH έχει τιμηθεί με το Βραβείο European Culture Prize.

Πρόσφατα η EABH προχώρησε σε διεύρυνση των δραστηριοτήτων της και μετονομάστηκε επίσημα σε Ευρωπαϊκή Ένωση Τραπεζικής και Οικονομικής Ιστορίας, προκειμένου να συμπεριληφθούν στο ερευνητικό της πεδίο και πτυχές της ευρύτερης οικονομικής ιστορίας. Στο πλαίσιο αυτό, εκτός από τράπεζες, έχουν τη δυνατότητα να γίνουν μέλη και χρηματοοικονομικοί οργανισμοί.

Στις δραστηριότητες της Ένωσης περιλαμβάνονται επίσης:

- η διοργάνωση διεθνών συνεδρίων και συμποσίων,
- η πραγματοποίηση εκδόσεων και
- η οργάνωση ενός ευρωπαϊκού δικτύου που θα διευκολύνει την επικοινωνία τραπεζικών, οικονομολόγων, στελεχών υπηρεσιών Αρχείου, διευθυντών μουσείων και πολιτιστικών ιδρυμάτων για την επίλυση και συζήτηση κοινών προβλημάτων και θεμάτων.

Σωτήρια τα ασφαλιστήρια προγράμματα για τους δανειολήπτες

Επιμέλεια: **ΕΦΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ**
Δημοσιογράφος

Ασπίδα προστασίας για το δανειολήπτη αποτελούν σήμερα τα ασφαλιστικά προγράμματα κατοικίας, καθώς λειτουργούν σαν «αλεξικέραυνο» απέναντι σε κάθε δυσάρεστο απρόοπτο, ακόμη και στην περίπτωση που μένει άνεργος.

Οι καλύψεις που προσφέρουν τα ασφαλιστικά προγράμματα κατοικίας εξασφαλίζουν το δανειολήπτη σε δύσκολες περιπτώσεις, όπως ο σεισμός ή η φωτιά. Όμως το βασικό ασφαλιστήριο συμβόλαιο μπορεί να προσφέρει επιπλέον προστασία για σειρά από απρόοπτα, όπως η πλημμύρα, η θραύση τζαμιών, η κλοπή.

Σημαντικό είναι επίσης ότι το τελευταίο διάστημα οι τράπεζες έχουν σχεδιάσει προϊόντα, με τα οποία επεκτείνουν την ασφαλιστική κάλυψη ακόμη και για την περίπτωση που ο δανειολήπτης μένει άνεργος. Ήδη στην τραπεζική αγορά υπάρχουν στεγαστικά δάνεια που συνοδεύονται από ασφαλιστικά προγράμματα προστασίας οφειλών, τα οποία εξασφαλίζουν ότι η δόση του στεγαστικού δανείου θα συνεχίσει να πληρώνεται:

- αν συμβεί στο δανειολήπτη κάποιο ατύχημα που δεν του επιτρέπει να είναι συνεπής στην αποπληρωμή των οφειλών του ή
- στην περίπτωση που μένει άνεργος για κάποιο χρονικό διάστημα.

Υποχρεωτικές καλύψεις

Σημειώνεται ότι η ασφάλιση πυρός-σεισμού είναι υποχρεωτική από το νόμο για όλα τα ακίνητα που αποκτώνται με τραπεζικό δανεισμό. Ο ιδιοκτήτης είναι ελεύθερος να επιλέξει ο ίδιος την ασφαλιστική του εταιρεία. Συνήθως όμως τα πακέτα που προσφέρουν οι τράπεζες, με τις οποίες συνάπτεται το στεγαστικό δάνειο, είναι πιο ελκυστικά και κοστίζουν λιγότερο.

Το ύψος του ασφαλιστρού καθορίζεται ανάλογα με την αξία του ακινήτου, αφού συνυπολογιστεί το ύψος του στεγαστικού δανείου και η ηλικία του δανειολήπτη. Σήμερα το κόστος της υποχρεωτικής ασφάλισης για την κάλυψη ακινήτου αξίας περίπου 100.000 € από φωτιά-σεισμό, διαμορφώνεται κατά μέσο όρο στα 300-350 ευρώ το χρόνο. Με μία επιπλέον επιβάρυνση (περίπου 20 ευρώ το μήνα) το συμβόλαιο μπορεί να επεκταθεί και να συμπεριλάβει και την ασφαλιστική κάλυψη του οικιακού εξοπλισμού (π.χ. ηλεκτρικές συσκευές, χαλιά, πίνακες, έργα τέχνης).

Αν ο δανειολήπτης επιλέξει την ασφαλιστική εταιρεία με την οποία συνεργάζεται η τράπεζα που θα τον δανειοδοτήσει, θα έχει σίγουρα καλύτερη τιμολόγηση και η εκτίμηση του ακινήτου θα είναι μέσα στις προδιαγραφές που θέτει το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Ωστόσο είναι ελεύθερος να επιλέξει την ασφαλιστική εταιρεία της αρεσκείας του.

Στην περίπτωση αυτή οι ειδικοί της αγοράς επισημαίνουν ότι, πριν ασφαλιστεί κανείς, καλό είναι να εξετάσει τόσο τη φήμη και την οικονομική και συναλλακτική συμπεριφορά της ασφαλιστικής εταιρείας που θα επιλέξει, όσο και την ευρωστία του αντασφαλιστή της.

Βασικές πληροφορίες που πρέπει επίσης να γνωρίζει ο ενδιαφερόμενος είναι οι εξής:

- Η διάρκεια των συμβολαίων ασφάλισης κατοικίας είναι συνήθως ετήσια. Τόσο το κτήριο, όσο και η οικοσκευή θα πρέπει να ασφαλιζονται στις πραγματικές τους αξίες, διότι αν ο ασφαλισμένος δηλώσει μικρότερη αξία, προκειμένου να πληρώσει μικρότερο ασφαλιστρο, θα θεωρηθεί υπασφαλισμένος και, σε περίπτωση ζημιάς, θα αποζημιωθεί μόνο για το δηλωμένο ποσό και θα αναγκαστεί να καλύψει ο ίδιος τυχόν διαφορά που θα προκύψει. Αν πάλι, από λάθος ή άγνοια ή ακόμη και με το σκεπτικό να πάρει αυξημένο ποσό αποζημίωσης, δηλώσει μεγαλύτερη αξία, θα θεωρηθεί υπερασφαλισμένος, με αποτέλεσμα να αποζημιωθεί μόνο για την πραγματική (και όχι τη μεγαλύτερη) ζημιά, ενώ δεν αποκλείεται η συμπεριφορά του αυτή, υπό προϋποθέσεις, να έχει νομικές συνέπειες.
- Όταν στην κατοικία διαμένει ο ίδιος ο ιδιοκτήτης, η ασφάλιση μπορεί να περιλαμβάνει τόσο το κτήριο, όσο και την οικοσκευή. Στην περίπτωση όμως που το σπίτι ενοικιάζεται, οι εταιρείες προσφέρουν προγράμματα ασφάλισης μόνο της κατοικίας και αντίστοιχα μόνο της οικοσκευής για τον ενοικιαστή.

- Η αξία του κτηρίου υπολογίζεται με βάση τη σημερινή κατασκευαστική του αξία και όχι την εμπορική ή την αντικειμενική, ενώ δεν περιλαμβάνεται η αξία γης, δηλαδή του οικοπέδου. Η αξία αυτή καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη το κόστος κατασκευής ανά τετραγωνικό μέτρο, πολλαπλασιαζόμενο με την επιφάνεια του σπιτιού. Στην περίπτωση της ασφάλισης της οικοσκευής, τα αντικείμενα που ασφαλίζονται πρέπει να αναφέρονται αναλυτικά σε μια γραπτή κατάσταση, με την αξία τους να αποδεικνύεται ή από τα τιμολόγια αγοράς τους ή από την εκτίμηση που θα κάνουν εκτιμητές της εταιρείας.

Οι καλύψεις του συμβολαίου

Ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός πριν από την υπογραφή του συμβολαίου σε ό,τι αφορά τις παροχές που αυτό θα περιλαμβάνει.

Πολλές φορές καλύψεις που φαινομενικά δεν χρειάζονταν αποδείχθηκαν σωτήριες. Το βασικό ασφαλιστήριο είναι αυτό του πυρός, το οποίο καλύπτει τόσο τις άμεσες ζημιές από τη φωτιά, όσο και τις έμμεσες (π.χ. αυτές που θα προκληθούν από τον καπνό ή τις προσπάθειες κατάσβεσης της πυρκαγιάς). Πέραν αυτού, στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο είναι δυνατό να προστεθούν και άλλοι κίνδυνοι, όπως κάλυψη από κλοπή, πλημμύρα, σεισμό, βραχυκύκλωμα, εκρήξεις κάθε είδους, τρομοκρατικές ενέργειες, πτώση αεροσκάφους κ.λπ. Κάθε επιπλέον κάλυψη βέβαια αυξάνει το κόστος.

Το κόστος

Η αξία του ακινήτου και της οικοσκευής, αλλά και το είδος και το πλήθος των καλύψεων είναι τα στοιχεία που καθορίζουν το τελικό κόστος του ασφαλιστηρίου συμβολαίου. Λόγω πάντως του ανταγωνισμού που επικρατεί στη συγκεκριμένη αγορά, τα ασφαλιστήρια κινούνται σε λογικά επίπεδα. Συγκεκριμένα, πληρώνοντας κανείς ένα ποσό της τάξεως των 400-500 ευρώ το χρόνο μπορεί να καλυφθεί για έναν αρκετά μεγάλο αριθμό κινδύνων. Το κόστος διαφέρει από εταιρεία σε εταιρεία, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις δεν αποκλείεται και η διαπραγμάτευσή του.

Συχνές ερωτήσεις

1. Ποια η διάρκεια της ασφάλισης;

Το ακίνητο πρέπει να είναι ασφαλισμένο για όλη τη διάρκεια του δανείου. Τα αντίστοιχα ασφαλιστήρια συμβόλαια είναι συνήθως ετήσιας διάρκειας. Στη λήξη κάθε ασφαλιστικής περιόδου απαιτείται ανανέωση με πληρωμή του αντίστοιχου κόστους.

2. Υπάρχει περιουσιακό στοιχείο που δεν ασφαρίζεται;

Ναι, το οικόπεδο στο οποίο έχει ανεγερθεί η κατοικία.

3. Τι πρέπει να κάνω σε περίπτωση ζημιάς;

Να ενημερώσετε τηλεφωνικά τον αρμόδιο τομέα ζημιών της εκάστοτε εταιρείας. Σε περίπτωση που ο ασφαλισμένος, ενώ μπορούσε να αναγγείλει αμέσως τη ζημιά, για κάποιο λόγο αμέλησε να το κάνει, διατρέχει τον κίνδυνο να εισπράξει μικρότερη αποζημίωση από εκείνη για την οποία είχε συμφωνήσει. Ο πραγματογνώμονας της εταιρείας, μπορεί π.χ. να υποστηρίξει ότι ο ασφαλισμένος δεν πήρε τα κατάλληλα μέτρα για να εμποδίσει την επέκταση της ζημιάς.

4. Πώς ανανεώνεται το συμβόλαιο;

Με έγγραφη ειδοποίηση-εντολή ανανέωσης προς την ασφαλιστική εταιρεία.

5. Υπάρχει δυνατότητα ασφάλισης από σεισμό (στην περίπτωση που το ακίνητο δεν αποκτήθηκε με τραπεζικό δανεισμό);

Ναι, αρκεί η οικοδομή να είναι αντισεισμική και να μην υπάρχουν ζημιές από προηγούμενο σεισμό.

Αν πρόκειται να πάρετε στεγαστικό δάνειο, ασφαλιστείτε!

Είναι ίσως το μόνο έξοδο, που ναι μεν επιβαρύνει το κόστος του δανεισμού, όμως εξασφαλίζει το δανειολήπτη και μπορεί να αποδειχθεί «σωτήριο» για την οικογένειά του, σε περίπτωση ατυχήματος ή ασθένειας που προκαλέσει μόνιμη ολική ή μερική ανικανότητα, ή σε περίπτωση θανάτου. Η ασφάλεια ζωής του πιστούχου, με δικαιούχο την τράπεζα που τον δανείζει δεν είναι υποχρεωτική. Είναι όμως μεγάλη εξασφάλιση αν συμβεί κάποιο δυσάρεστο απρόοπτο.

Το αντίστοιχο ασφάλιστρο που προτείνουν οι τράπεζες μέσω των εταιρειών που συνεργάζονται είναι χαμηλό, καθώς διαμορφώνεται στα 30-35 ευρώ το μήνα για δάνειο ύψους 100.000 ευρώ. Μάλιστα όπως αναφέρει χαρακτηριστικά στέλεχος μεγάλης τράπεζας «είναι

ανεύθυνο και εγκληματικό να πάρεις στεγαστικό δάνειο, χωρίς την ασφάλεια ζωής και να αφήσεις την οικογένειά σου ακάλυπτη». Όπως εξηγεί, είναι «στοιχειώδης εξασφάλιση η ασφάλεια ζωής για ένα λήπτη στεγαστικού δανείου», διότι σε περίπτωση θανάτου, η οικογένεια δεν έχει καμιά υποχρέωση απέναντι στην τράπεζα, καθώς το υπόλοιπο του δανείου εξοφλείται άμεσα από την ασφαλιστική εταιρεία.

Σήμερα στη χώρα μας είναι ελάχιστες οι τράπεζες που θεωρούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη δανειοδότηση του καταναλωτή την ασφάλεια ζωής. Ωστόσο έχει αρχίσει να ζητείται από πολλούς δανειολήπτες, οι οποίοι αντιλαμβάνονται την εξαιρετική χρησιμότητά της. Τα τραπεζικά στελέχη υπογραμμίζουν ότι σύντομα αναμένεται να ξεσπάσει μεγάλος ανταγωνισμός στις ασφαλιστικές καλύψεις, καθώς οι τράπεζες θα αξιοποιούν τις δικές τους ή συνεργαζόμενες μαζί τους ασφαλιστικές εταιρείες, προκειμένου να μειώσουν όσο το δυνατόν περισσότερο το κόστος, ώστε να προσφέρουν ολοκληρωμένο στεγαστικό πρόγραμμα –με πολλές ασφαλιστικές καλύψεις– χωρίς μεγάλη επιβάρυνση για το δανειολήπτη.

Ασφάλεια σε περίπτωση ανεργίας

Τα συγκεκριμένα προϊόντα προστατεύουν τους δανειολήπτες σε περίπτωση ανεργίας, καθώς ακόμη και αν χάσουν τη δουλειά τους, η ασφαλιστική εταιρεία θα καλύπτει την πληρωμή των δόσεων του στεγαστικού τους δανείου π.χ. για ένα εξάμηνο (υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι θα είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανέργων του ΟΑΕΔ). Στόχος των τραπεζών είναι το ασφαλιστρο αυτό να είναι χαμηλό και να μην υπερβαίνει τα 10-15 ευρώ το μήνα (για δάνειο 100.000- 120.000 ευρώ), ώστε να είναι ελκυστικό και προσιτό στον καταναλωτή.

Από τραπεζικά στελέχη επισημαίνεται ότι η αγορά είναι ώριμη να δεχτεί ένα τέτοιο προϊόν, αφού αναμφίβολα σήμερα το μεγαλύτερο άγχος των νοικοκυριών που έχουν πάρει στεγαστικό δάνειο είναι η έγκαιρη πληρωμή των δόσεών του. Τέλος θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το δάνειο που συνοδεύεται από ασφάλεια ζωής του δανειολήπτη έχει συχνά και καλύτερη τιμολόγηση.

MBA in Banking

Bank on this opportunity!

The MBA in Banking Program, under the auspices of the Hellenic Bank Association (HBA) is a part-time, two year program that combines the tight integration of an executive MBA with the comprehensive coverage of a full-time MBA. It offers the latest theoretical and applied developments in the banking industry worldwide and carries the seal of approval by the HBA, the official representative of credit institutions operating in Greece. The collaboration between ALBA and HBA assures that the MBA in Banking Program fulfills the professional requirements of the banking industry and directly meets the educational and professional needs of the participants.

Applications Deadline: January 19th, 2007

HELLENIC BANK
ASSOCIATION

Business *unusual*

Τραπεζικά Θέματα

από τη δραστηριότητα της ΕΕΤ

Επιμέλεια:
Χριστίνα Λιβαδά
Γιάννης Παλασάκης
Βασίλης Παναγιωτίδης
Κωνσταντίνος Τασάκος
Άλκης Αγγελακόπουλος

Λειτουργία και εποπτεία τραπεζών

Λειτουργία και εποπτεία κεφαλαιαγορών

Συστήματα πληρωμών

Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης
εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Α. Λειτουργία και εποπτεία τραπεζών

Προληπτική αξιολόγηση της απόκτησης και αύξησης συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο πιστωτικών ιδρυμάτων, επιχειρήσεων επενδύσεων και ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων

Σύμφωνα με έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία πραγματοποιήθηκε το 2005, το ισχύον πλαίσιο για τις ειδικές συμμετοχές φυσικών και νομικών προσώπων σε πιστωτικά ιδρύματα, στο οποίο δεν καθορίζονται ειδικά κριτήρια για την προληπτική αξιολόγηση της προτεινόμενης απόκτησης ή αύξησης συμμετοχής, ούτε διαδικασία για την εφαρμογή τους, έχει ως συνέπεια την έλλειψη ασφάλειας δικαίου, σαφήνειας και προβλεψιμότητας όσον αφορά τη διαδικασία αξιολόγησης και τα αποτελέσματά της. Με την έννοια αυτή αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στις διασυνοριακές εξαγορές και συγχωνεύσεις στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνέχεια σχετικής διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς δημοσίευσε το Σεπτέμβριο του 2006, πρόταση Οδηγίας όσον αφορά τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται και τα κριτήρια για την προληπτική αξιολόγηση της απόκτησης και αύξησης συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο πιστωτικών ιδρυμάτων, επιχειρήσεων επενδύσεων και ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων, με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας και της διαφάνειας της διαδικασίας έγκρισης από τις εποπτικές αρχές. Ειδικότερα, με την εν λόγω πρόταση:

- καθορίζεται ρητά η διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται από τις αρμόδιες αρχές, όταν αξιολογούν προληπτικά τις περιπτώσεις απόκτησης συμμετοχής,
- προστίθενται διατάξεις σχετικά με τη διαδικασία γνωστοποίησης από τις επιχειρήσεις και τις αρμόδιες αρχές και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων από τις τελευταίες,
- καθορίζονται βραχύτερες προθεσμίες λήψης αποφάσεων, και
- ορίζονται με σαφήνεια τα κριτήρια για την εποπτική αξιολόγηση.

Σχέδια Πράξεων Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔ/ΤΕ) για την ενσωμάτωση ορισμένων διατάξεων του νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων

Η διαδικασία ενσωμάτωσης στο ελληνικό δίκαιο των Οδηγιών 2006/48/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και 2006/49/ΕΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων έχει ξεκινήσει από το Μάιο του 2006. Έργο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής που έχει συσταθεί για το σκοπό αυτό αποτελεί η αντίστοιχη τροποποίηση του ν. 2076/1992, καθώς επίσης και της λοιπής σχετικής νομοθεσίας. Λόγω του μεγάλου όγκου της υπό ενσωμάτωση νομοθεσίας και του ιδιαίτερα τεχνικού χαρακτήρα πολλών από τις διατάξεις της, αποφασίστηκε η ενσωμάτωση στο νόμο των γενικών κανόνων και η έκδοση Πράξεων Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και Αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για την ενσωμάτωση των τεχνικών κανόνων.

Σε αυτό το πλαίσιο, το Σεπτέμβριο του 2006, η Τράπεζα της Ελλάδος δημοσίευσε προς διαβούλευση δύο Σχέδια Πράξεων Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Ειδικότερα, στο πρώτο σχέδιο ΠΔ/ΤΕ περιλαμβάνονται οι διατάξεις της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ αναφορικά με την εφαρμογή της Τυποποιημένης Προσέγγισης (standardized approach) υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων (Οδηγία 2006/48/ΕΚ, άρθρα 78-83 και Παράρτημα VI). Στο εν λόγω σχέδιο περιλαμβάνονται επίσης οι διατάξεις που αφορούν τις Τεχνικές Μείωσης Πιστωτικού Κινδύνου, τις οποίες επιτρέπεται να χρησιμοποιούν τα πιστωτικά ιδρύματα που υιοθετούν την Τυποποιημένη Προσέγγιση.

Στο δεύτερο σχέδιο ΠΔ/ΤΕ ενσωματώνονται οι διατάξεις της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ αναφορικά με τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του Λειτουργικού Κινδύνου (2006/48/ΕΚ, άρθρα 102-105 και Παράρτημα Χ).

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, εκτός από τη συμμετοχή της στην ως άνω νομοπαρασκευαστική επιτροπή, επεξεργάζεται τα σχέδια πράξεων και συμμετέχει ενεργά στη διαβούλευση που πραγματοποιείται σχετικά.

Το έργο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (Committee of European Banking Supervisors - CEBS) συστάθηκε με την Απόφαση 2004/5/ΕΚ της Επιτροπής και μέλη της αποτελούν:

- οι αρμόδιες εποπτικές αρχές των πιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών-μελών,
- οι εθνικές κεντρικές τράπεζες στις οποίες έχουν ανατεθεί συγκεκριμένες λειτουργικές αρμοδιότητες για την εποπτεία μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων παράλληλα με μια αρμόδια εποπτική αρχή, και
- οι κεντρικές τράπεζες οι οποίες δεν εμπλέκονται άμεσα στην εποπτεία μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων, περιλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Ο ρόλος της σύμφωνα με την ως άνω Απόφαση συνίσταται στο να:

- συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είτε ύστερα από αίτημά της είτε με δική της πρωτοβουλία ιδίως όσον αφορά την κατάρτιση σχεδίων εκτελεστικών μέτρων στον τομέα των τραπεζικών δραστηριοτήτων,
- συμβάλλει στη συνεπή εφαρμογή των Οδηγιών και στη σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών των κρατών-μελών σε ολόκληρη την Κοινότητα,
- προάγει την εποπτική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ εποπτικών αρχών.

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας έχει να επιδείξει εκτεταμένο έργο, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενσωμάτωση του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία στην ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά. Ειδικότερα, από το Δεκέμβριο του 2004 μέχρι σήμερα έχει δημοσιεύσει:

- Πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές σε συνέχεια σχετικών διαβουλεύσεων (υπό α),
- Έρευνες και γνωμοδοτήσεις προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (υπό β), και
- Κείμενα διαβούλευσης (υπό γ).

(α) Τα Πρότυπα και Κατευθυντήριες Γραμμές που έχει δημοσιεύσει η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας είναι κατά χρονολογική σειρά τα εξής:

- το Δεκέμβριο 2004 δημοσιεύτηκαν οι «Κατευθυντήριες γραμμές εποπτικών προσαρμογών στις συντασσόμενες σύμφωνα με τα ΔΛΠ οικονομικές καταστάσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας» (Guidelines on prudential filters for regulatory capital). Ακολούθησε, το Φεβρουάριο 2006, η δημοσίευση σχετικής έρευνας σχετικά με την επίπτωση της Εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας,
- το Νοέμβριο 2005 δημοσιεύτηκαν οι «Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με τις υποχρεώσεις γνωστοποίησης πληροφοριών από τις εποπτικές αρχές» (Guidelines on supervisory disclosure),
- το Δεκέμβριο 2005 εκδόθηκαν οι «Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με τη δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων» (Guidelines on financial reporting),
- τον Ιανουάριο του 2006 εκδόθηκαν οι «Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με την καθιέρωση ομοιόμορφου πλαισίου υποβολής αναφορών προς τις εποπτικές αρχές για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας» (Guidelines on common reporting),
- τον Ιανουάριο του 2006 δημοσιεύτηκαν επίσης οι «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εποπτική αναγνώριση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας» (Guidelines on the recognition of external credit assessment institutions),
- την ίδια χρονική περίοδο δημοσιεύτηκαν οι «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του δεύτερου πυλώνα του νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια» (Guidelines on the application of the supervisory review process under Pillar 2),
- ακολούθησε η δημοσίευση των «Κατευθυντήριων γραμμών αναφορικά με τη συνεργασία των εποπτικών αρχών των χωρών καταγωγής και υποδοχής» (Guidelines on supervisory cooperation for cross-border banking and investment firm groups), και τέλος
- τον Απρίλιο του 2006 δημοσιεύτηκαν οι «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εποπτική αναγνώριση της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο (IRB) και της εξελιγμένης μεθόδου για το λειτουργικό κίνδυνο (AMA)» (Guidelines on validation).

(β) Επιπλέον, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας έχει δημοσιεύσει τις εξής έρευνες και γνωμοδοτήσεις προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- το Μάιο 2005 δημοσιεύτηκε γνωμοδότηση αναφορικά με τις διασυνοριακές εξαγορές και συγχωνεύσεις (Advice on cross-border mergers and acquisitions),
- τον Ιούλιο 2005 εκδόθηκε γνωμοδότηση για την τροποποίηση της Οδηγίας για το ηλεκτρονικό χρήμα (Advice on e-money),
- ακολούθησε το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους η δημοσίευση γνωμοδότησης για την τροποποίηση της Οδηγίας για τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων (Advice on deposit guarantee schemes),
- το Μάιο και τον Αύγουστο 2006 δημοσιεύτηκαν δύο εκθέσεις αναφορικά με την εφαρμογή από τις εθνικές εποπτικές αρχές του πλαισίου για τα χρηματοδοτικά ανοίγματα (Current supervisory practices on large exposures) και τις τρέχουσες πρακτικές επί του θέματος από τα πιστωτικά ιδρύματα (Industry practices on large exposures), αντίστοιχα,

- τον Ιούνιο 2006 δημοσιεύτηκε έρευνα αναφορικά με τον ορισμό των ιδίων κεφαλαίων (Current rules on own funds and market trends in new capital instruments), θέμα επί του οποίου εκκρεμεί και η έκδοση σχετικής γνωμοδότησης,
- τέλος, εκκρεμεί η έκδοση γνωμοδότησης σχετικά με την εποπτική μεταχείριση των συναλλαγών επί εμπορευμάτων (Technical advice on commodities business).

(γ) Σε ό,τι αφορά, τέλος, τις τρέχουσες διαβουλεύσεις, αυτή την περίοδο συζητείται κείμενο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας αναφορικά με την προσομοίωση καταστάσεων κρίσης (stress testing), ενώ αναμένεται η έκδοση τελικού κειμένου αναφορικά με την ανάθεση δραστηριοτήτων σε εξωτερικούς συνεργάτες (Standards on outsourcing).

Το κριτήριο της ουσιαστικής χρησιμοποίησης της Μεθόδου Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (use test)

Σύμφωνα με το νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, τα πιστωτικά ιδρύματα θα μπορούν να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους με τη Μέθοδο Εσωτερικών Διαβαθμίσεων. Η χρήση της εν λόγω μεθόδου προϋποθέτει την προηγούμενη εποπτική αναγνώρισή της από την οικεία εποπτική αρχή. Κατά την εποπτική αναγνώριση της Μεθόδου Εσωτερικών Διαβαθμίσεων οι εποπτικές αρχές θα εξετάζουν μια σειρά προϋποθέσεων, η σημαντικότερη από τις οποίες είναι το κριτήριο της ουσιαστικής χρησιμοποίησης (use test).

Σύμφωνα με το άρθρο 84, παρ. 2 στοιχείο β' της Οδηγίας 2006/48/EK σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, με την οποία ενσωματώνεται στο κοινοτικό τραπεζικό δίκαιο το νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια της Επιτροπής της Βασιλείας, οι εσωτερικές αξιολογήσεις και οι εκτιμήσεις αθέτησης υποχρεώσεων και ζημιών που χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων και στα συναφή συστήματα και διαδικασίες, πρέπει να διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο τόσο στη διαχείριση κινδύνου και τη λήψη αποφάσεων, όσο και στην έγκριση πιστώσεων, στην κατανομή των εσωτερικών κεφαλαίων και στην εταιρική διακυβέρνηση του πιστωτικού ιδρύματος.

Λαμβάνοντας υπόψη τις αποκλίνουσες ερμηνείες από τις εποπτικές αρχές του κριτηρίου της ουσιαστικής χρησιμοποίησης (use test), η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε, το Σεπτέμβριο του 2006, κείμενο αρχών για την ερμηνεία του συγκεκριμένου κριτηρίου υιοθέτησης της Μεθόδου των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το έγγραφο διαβούλευσης II της Τράπεζας της Ελλάδος του Οκτωβρίου 2004, η Μέθοδος Εσωτερικών Διαβαθμίσεων θα πρέπει να χρησιμοποιείται στις κύριες διαδικασίες πιστοδοτικής πολιτικής και να αποτελεί τη βάση για τη λήψη σχετικών αποφάσεων (έγκριση πιστώσεων, θεσμοθέτηση ορίων, σχηματισμός προβλέψεων, τιμολόγηση).

Β. Λειτουργία και εποπτεία κεφαλαιαγορών

Αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID)

Στις 18 Ιουλίου 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών (CESR) έδωσε στη δημοσιότητα κείμενο εργασίας (CESR/06-413) αναφορικά με το Πρόγραμμα Δράσης, ως προς τα μέτρα που θα υιοθετηθεί στο επίπεδο 3 της διαδικασίας Lamfalussy στο πλαίσιο της Οδηγίας 2004/39/EK σχετικά με τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων.

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Δράσης της CESR, την εκπόνηση των εν λόγω μέτρων θα αναλάβει ειδική ομάδα εμπειρογνομόνων στο πλαίσιο της οποίας θα δημιουργηθεί δίκτυο ανταλλαγής απόψεων μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών.

Συνοπτικά, η CESR εντόπισε τέσσερις τομείς παρέμβασης στο επίπεδο 3 της διαδικασίας Lamfalussy:

- (i) τεχνικά θέματα σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των κανόνων που έχουν υιοθετηθεί στα επίπεδα 1 και 2 της διαδικασίας Lamfalussy που πρέπει να διευκρινιστούν *πριν* την εφαρμογή της Οδηγίας (στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν ενδεικτικά ο ορισμός των ρευστών μετοχών, οι υποχρεώσεις αναφοράς των συναλλαγών, ζητήματα αναφορικά με τη λειτουργία του «κοινοτικού διαβατηρίου»),
- (ii) άλλα θέματα, επίσης τεχνικού χαρακτήρα, που θα επιλυθούν *κατά* την εφαρμογή της Οδηγίας (στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν, μεταξύ άλλων, η ενδεχόμενη επέκταση των προ- και μετα- διαπραγματευτικών απαιτήσεων διαφάνειας σε άλλα χρηματοπιστωτικά μέσα εκτός των μετοχών, οι οποίες καλύπτονται από το ισχύον καθεστώς, και η εφαρμογή του άρθρου 27 της Οδηγίας 2004/39/EK για τους συστηματικούς εσωτερικοποιητές),
- (iii) θέματα που έχουν σκοπό την επίτευξη όσο το δυνατό μεγαλύτερης διατομεακής σύγκλισης (cross-sector convergence). Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν ενδεικτικά θέματα αναφορικά με την ανάθεση εργασιών σε τρίτα πρόσωπα, τυχόν επικαλύψεις αναφορικά με τις απαιτήσεις εσωτερικής διακυβέρνησης για τα πιστωτικά ιδρύματα που απορρέουν από την Οδηγία 2004/39/EK και την Οδηγία 2006/48/EK, τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων και τα συστήματα αποζημίωσης των επενδυτών, και
- (iv) άλλα θέματα.

Η CESR θα οργανώσει επίσης ατύπως *fora* αναφορικά με την πορεία της ενσωμάτωσης των κανόνων στο επίπεδο 1 και στο επίπεδο 2 της διαδικασίας Lamfalussy, με τη συμμετοχή εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η περίοδος διαβούλευσης επί του κειμένου εργασίας της CESR έκλεισε στις 11 Σεπτεμβρίου 2006.

Παράλληλα, στις 2 Σεπτεμβρίου 2006, δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τα εκτελεστικά μέτρα εφαρμογής του επιπέδου 2 της διαδικασίας Lamfalussy για την Οδηγία 2004/39/EK αναφορικά με τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων. Πρόκειται για την Οδηγία 2006/73/EK της Επιτροπής, για την εφαρμογή της Οδηγίας 2004/39/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τις οργανωτικές απαιτήσεις και τους όρους λειτουργίας των επιχειρήσεων επενδύσεων, καθώς και τους ορισμούς που ισχύουν για τους σκοπούς της εν λόγω Οδηγίας και τον Κανονισμό (ΕΚ) 1287/2006 της Επιτροπής, για την εφαρμογή της Οδηγίας 2004/39/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις υποχρεώσεις τήρησης αρχείων για τις επιχειρήσεις επενδύσεων, τη γνωστοποίηση συναλλαγών, τη διαφάνεια της αγοράς, την εισαγωγή χρηματοπιστωτικών μέσων προς διαπραγμάτευση, καθώς και τους ορισμούς που ισχύουν για τους σκοπούς της Οδηγίας αυτής.

Εξελίξεις στα θέματα εκκαθάρισης και διακανονισμού σε κινητές αξίες

(α) Κείμενα Εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Στις 23 Μαΐου 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε σχέδιο κειμένου εργασίας για την εκκαθάριση και το διακανονισμό σε κινητές αξίες, όπου διαπίστωνε ότι η αγορά που αφορά την εκτέλεση των συναλλαγών και την εκκαθάριση και το διακανονισμό τους σε διασυννοτικό επίπεδο δεν είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική, ενώ τα ειδικά χαρακτηριστικά και η δομή της ενδέχεται να εμποδίζουν τον ανταγωνισμό, καθώς τα επιμέρους συστήματα έχουν κυρίως εθνικό προσανατολισμό και σε ορισμένες περιπτώσεις οργανώνονται σε καθετοποιημένες μονάδες που χαρακτηρίζονται από μονοπωλιακές πρακτικές. Επιπλέον, οι ίδιοι οι φορείς της αγοράς δεν έχουν κοινή στάση και υπάρχουν αντικρουόμενα συμφέροντα σχετικά με τα δικαιώματα πρόσβασης στα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού, την υιοθέτηση μέτρων εταιρικής διακυβέρνησης, την επίτευξη συστημικής σταθερότητας και την προστασία των επενδυτών.

Επίσης, στις 24 Μαΐου 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ένα ακόμα κείμενο εργασίας για τον ανταγωνισμό στον τομέα της εκκαθάρισης και διακανονισμού, όπου διαπιστώνει ότι η χωρίς διακρίσεις πρόσβαση σε ελεύθερα επιλέξιμα συστήματα εκκαθάρισης είναι προαπαιτούμενο για τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, καθώς και ότι η παροχή υπηρεσιών κεντρικού αντισυμβαλλόμενου σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον είναι δυνατή εφόσον αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα σχετικά προβλήματα διαλειτουργικότητας. Και από αυτό το έγγραφο προκύπτει η επιφύλαξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις καθετοποιημένες μονάδες ως δυνητικά μορφώματα παρεμπόδισης της ελεύθερης πρόσβασης στα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού, ενώ διαπιστώνεται ότι ο συνδυασμός κανονιστικών μέτρων, πρωτοβουλιών των φορέων της αγοράς και εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού είναι ο ιδανικός συνδυασμός για την ολοκλήρωση της ενοποίησης της εν λόγω αγοράς.

(β) Δημιουργία από το Ευρωσύστημα ενιαίας πλατφόρμας για το διακανονισμό συναλλαγών επί κινητών αξιών σε χρήμα Κεντρικής Τράπεζας - TARGET 2 Securities

Στο πλαίσιο των συζητήσεων για τη μετάβαση από την κατακερματισμένη και εθνικά προσανατολισμένη αγορά σε ενιαία συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού, στις 7 Ιουλίου 2006 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ανακοίνωσε με δελτίο τύπου ότι εξετάζει τη δυνατότητα παροχής υπηρεσιών διακανονισμού συναλλαγών επί κινητών αξιών στην Ευρωζώνη σε χρήμα κεντρικής τράπεζας μέσω της ενιαίας πλατφόρμας του TARGET 2. Η υιοθέτηση του εν λόγω συστήματος, το οποίο θα ονομάζεται TARGET 2 Securities (T2S) και θα ανήκει στο Ευρωσύστημα που θα διαχειρίζεται τη λειτουργία του, στοχεύει στην επίτευξη σημαντικών οικονομιών κλίμακας για τους συμμετέχοντες μέσω της υψηλού επιπέδου αποτελεσματικότητας και της εναρμόνισης των τεχνικών παραμέτρων. Επιπλέον, θα βοηθήσει στη διασυνοριακή διαχείριση των εξασφαλίσεων, και εξ αυτού του λόγου, τη διαχείριση της ρευστότητας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του συστήματος αυτού, όπως προκύπτουν από την αρχική ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, είναι τα εξής:

- Το T2S θα καλύπτει μόνο τη λειτουργία του διακανονισμού, ενώ οι άλλες λειτουργίες που προσιδιάζουν στα κεντρικά αποθετήρια (π.χ. φύλαξη, τήρηση μητρώων, διαχείριση, εταιρικές πράξεις) θα παραμείνουν σε αυτά.
- Οι κινητές αξίες που θα διακανονίζονται θα είναι, καταρχήν, μετοχές και χρεόγραφα σε ευρώ.
- Δεν θα υπάρχει παράλληλη εκκαθάριση με τα συμμετέχοντα στο σύστημα κεντρικά αποθετήρια.
- Το σύστημα θα αναπτυχθεί σταδιακά και κατά προτεραιότητα θα υιοθετηθεί το μοντέλο της εκκαθάρισης σε πραγματικό χρόνο και σε ακαθάριστη βάση (RTGS).
- Τα κεντρικά αποθετήρια θα έχουν άμεση σύνδεση, ενώ οι συμμετέχοντες σε αυτά θα έχουν έμμεση σύνδεση με το T2S μέσω των κεντρικών αποθετηρίων.
- Θα υπάρξει πρόβλεψη για την ενεργή εμπλοκή των συμμετεχόντων στο σύστημα μέσω σχετικών επιτροπών.
- Το κόστος λειτουργίας θα καλύπτεται από τα συμμετέχοντα κεντρικά αποθετήρια και η τιμολογιακή πολιτική δεν θα διακρίνει μεταξύ τοπικών και διασυνοριακών συναλλαγών. Τα κεντρικά αποθετήρια θα εφαρμόζουν τη δική τους τιμολογιακή πολιτική για τις υπηρεσίες που προσφέρουν στους συμμετέχοντες σε αυτά.

Όπως προκύπτει από την αρχική ενημέρωση, υπάρχουν διάφορα εκκρεμή βασικά ζητήματα πολιτικών και οικονομικών επιλογών που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης, όπως ο υποχρεωτικός ή προαιρετικός χαρακτήρας του συστήματος, η αντιμετώπιση των τεχνικών κινδύνων και οι οικονομικές επιπτώσεις του διαχωρισμού της λειτουργίας του διακανονισμού από τις άλλες λειτουργίες και υπηρεσίες που παραδοσιακά προσφέρονται από τα κεντρικά αποθετήρια, το νομικό καθεστώς που θα διέπει το διακανονισμό μέσω T2S, το χρόνο οριστικοποίησης του διακανονισμού, καθώς και η διαφορετική εθνική αντιμετώπιση των σχετικών λογαριασμών.

Προς το σκοπό αυτό, στις 10 Αυγούστου 2006 η Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα κυκλοφόρησε μέσω των εθνικών κεντρικών τραπεζών ερωτηματολόγιο προς τους φορείς της αγοράς σχετικά με το T2S. Τα αποτελέσματα της αρχικής αυτής διαβούλευσης συζητήθηκαν σε τριμερή συνάντηση μεταξύ της Ευρωπαϊκής

Κεντρικής Τράπεζας, των συμμετεχόντων στην αγορά και των συστημάτων. Οι ελληνικές τράπεζες συμμετείχαν στην εν λόγω διαβούλευση μέσω της αποστολής απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο και της συμμετοχής σε συνάντηση που διοργάνωσε η Τράπεζα της Ελλάδος με τη συμμετοχή του Κ.Α.Α. στις 7 Σεπτεμβρίου 2006.

(γ) Κώδικας Δεοντολογίας

Ο Επίτροπος για την Εσωτερική Αγορά και τις Υπηρεσίες Charlie McReevy, σε ομιλία του στην Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 11 Ιουλίου 2006, επισήμανε ότι σε διάστημα δύο ετών η δομή της αγοράς των συναλλαγών επί κινητών αξιών, συμπεριλαμβανομένης της εκκαθάρισης και διακανονισμού, θα αλλάξει δραματικά λόγω συγχωνεύσεων και εξαγορών, σε συνδυασμό με την πλήρη εφαρμογή της Οδηγίας 2004/39/EK (MiFID) (η οποία συνεπάγεται το τέλος του μονοπωλίου των χρηματιστηρίων, την ελεύθερη πρόσβαση των επιχειρήσεων επενδύσεων σε συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού που βρίσκονται σε άλλο κράτος-μέλος και την υποχρέωση των φορέων διαχείρισης των ρυθμιζόμενων αγορών να παρέχουν στους συμμετέχοντες σε αυτά τη δυνατότητα επιλογής συστήματος διακανονισμού των συναλλαγών τους), την πρόοδο στην άρση των Εμποδίων Giannini και την υιοθέτηση του T2S.

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, ο κ. McReevy διαπίστωσε ότι η όποια ρυθμιστική παρέμβαση στο παρόν στάδιο θα μπορούσε να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην εξελισσόμενη διαδικασία αναδιοργάνωσης της αγοράς. Αναγνωρίζοντας, όμως, την άμεση ανάγκη ρύθμισης ουσιαστών ζητημάτων, κάλεσε την αγορά να υιοθετήσει έναν κώδικα δεοντολογίας για την εκκαθάριση και το διακανονισμό που θα στοχεύει στην επίτευξη των ακόλουθων αποτελεσμάτων εντός συγκεκριμένων χρονικών περιόδων:

- μέχρι το τέλος του 2006 θα πρέπει να υιοθετηθούν μέτρα που θα βελτιώσουν τη διαφάνεια στην τιμολόγηση των υπηρεσιών εκκαθάρισης και διακανονισμού,
- μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006 θα πρέπει να γίνει διάκριση των τιμών και του κόστους για την παροχή των βασικών υπηρεσιών εκκαθάρισης και διακανονισμού,
- επίσης, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2006 θα πρέπει να ολοκληρωθεί ο λογιστικός διαχωρισμός και η αντιμετώπιση των ανωτέρω υπηρεσιών,
- μέχρι τις 30 Ιουνίου 2007 θα πρέπει να επιτευχθεί συμφωνία για τη διασφάλιση του δικαιώματος δίκαιης, διαφανούς και χωρίς διακρίσεις πρόσβασης στα συστήματα, ώστε να τεθούν οι παράμετροι και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της διαλειτουργικότητας μεταξύ χρηματιστηρίων, κεντρικών αποθετηρίων και κεντρικών αντισυμβαλλομένων.

Σύμφωνα με τον κ. McReevy, ο κώδικας θα αφορά καταρχήν χρηματικές κινητές αξίες, ενώ σε εύθετο χρόνο και άλλα χρηματοπιστωτικά μέσα, όπως παράγωγα. Επίσης, η εφαρμογή του κώδικα θα ελέγχεται από ανεξάρτητες διαδικασίες ελέγχου. Η υιοθέτηση του κώδικα θα αφορά μόνο συστήματα (χρηματιστήρια, κεντρικά αποθετήρια, κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους) και οι τράπεζες θα εξαιρεθούν από την εφαρμογή του. Η 31η Οκτωβρίου 2006 έχει οριστεί ως η ημέρα πρόσκλησης για την υπογραφή του κώδικα.

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία είναι, καταρχήν, σύμφωνη με την υιοθέτηση του κώδικα δεοντολογίας σύμφωνα με τις προδιαγραφές που τέθηκαν από τον κ. McReevy. Ταυτόχρονα, εκπροσωπώντας τις τράπεζες ως συμμετέχουσες στα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού, ζήτησε την ενεργή εμπλοκή τους στη διαδικασία ελέγχου εφαρμογής του κώδικα, προσδιόρισε τι θεωρούν οι χρήστες ως διαφάνεια στην τιμολόγηση και εξέφρασε κάποιες επιφυλάξεις μελών της σχετικά με τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων από άποψη κόστους και μεταφοράς κινδύνου, αλλά και σε σχέση με τη σχεδιαζόμενη εφαρμογή του T2S.

(δ) Ανάλυση του Χρηματικού Σκέλους του Διακανονισμού από την Τράπεζα της Ελλάδος

Αναγνωρίζοντας ότι η χρήση «εμπορικού χρήματος» για το χρηματικό διακανονισμό των συναπτόμενων στην Αγορά Αξιών και στην Αγορά Παραγώγων του Χρηματιστηρίου Αθηνών συναλλαγών επί κινητών αξιών και παραγώγων ενδέχεται να μην ενισχύει την αναβάθμιση του Κ.Α.Α. και της Ε.Τ.Ε.Σ.Ε.Π., αλλά και της ελληνικής αγοράς γενικότερα, οι φορείς της αγοράς συμφώνησαν να αναληφθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος αυτή η αρμοδιότητα.

Η διενέργεια του χρηματικού σκέλους του διακανονισμού από την Τράπεζα της Ελλάδος παρέχει στο Κ.Α.Α. και την Ε.Τ.Ε.Σ.Ε.Π. τη δυνατότητα να ανταποκριθούν πιο αποτελεσματικά στα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα, τα οποία προβλέπουν τη χρήση από τα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού «χρήματος κεντρικής τράπεζας» προς το σκοπό της εξασφάλισης αξιόπιστου και οριστικού διακανονισμού των συναλλαγών που εκκαθαρίζουν.

Τα εμπλεκόμενα μέρη (Τ.τ.Ε., Χειριστές Σ.Α.Τ., Μέλη Ε.Τ.Ε.Σ.Ε.Π., Κ.Α.Α., Ε.Τ.Ε.Σ.Ε.Π.) συμφώνησαν όπως η Τράπεζα της Ελλάδος αναλάβει το ρόλο της Τράπεζας Χρηματικού Διακανονισμού σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, τηρώντας τους σχετικούς ειδικούς λογαριασμούς μέσω των οποίων θα διενεργούνται οι χρεωπιστώσεις συνεπεία του χρηματικού διακανονισμού. Κατά τη σύνταξη του παρόντος, το περιεχόμενο των σχετικών συμβάσεων είχε οριστικοποιηθεί και αναμενόταν η υπογραφή τους, ενώ το νέο λειτουργικό σύστημα, το οποίο παρέχει κατ' ελάχιστον τις ίδιες υπηρεσίες με το υφιστάμενο, βρισκόταν στο τελικό στάδιο δοκιμής εφαρμογής του.

Γ. Συστήματα πληρωμών

Θεσμικό πλαίσιο υπηρεσιών πληρωμών στην εσωτερική αγορά

Όπως είναι γνωστό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε, το Δεκέμβριο του 2005, πρόταση Οδηγίας για «τις υπηρεσίες πληρωμών στην Εσωτερική Αγορά». Στόχος της Επιτροπής είναι η υιοθέτηση της Οδηγίας από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μέχρι το τέλος του 2006 και η ενσωμάτωση των διατάξεών της στις εθνικές έννομες τάξεις μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2007.

Στις 12 Σεπτεμβρίου 2006 η Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Θεμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ECON) ψήφισε επί των προτεινόμενων τροποποιήσεων της πρότασης Οδηγίας σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών στην Εσωτερική Αγορά.

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία (FBE) και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (EPC), ως φορείς εκπροσώπησης του ευρωπαϊκού τραπεζικού κλάδου, εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την έγκριση τροποποιήσεων τις οποίες πρότειναν στο πλαίσιο της διαβούλευσης του περιεχομένου της πρότασης Οδηγίας. Οι σημαντικότερες τροποποιήσεις αφορούν, μεταξύ άλλων:

- την επέκταση του χρόνου ολοκλήρωσης μιας μεταφοράς πίστωσης από D+1 σε D+2,
- την απόλεια των υποχρεώσεων αναλυτικής πληροφόρησης της πελατείας των πιστωτικών ιδρυμάτων για πληρωμές εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- την απόλεια της αυξημένης ευθύνης των πιστωτικών ιδρυμάτων, και
- την επέκταση του χρόνου αποδοχής μιας εντολής πληρωμής από τα πιστωτικά ιδρύματα (από τις 14.00 στις 17.00 μ.μ.).

Στις αρχές Νοεμβρίου αναμένεται η ψήφιση του νέου κειμένου της πρότασης Οδηγίας από την Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενώ έως το τέλος Νοεμβρίου θα έχει ολοκληρωθεί η υπογραφή της Οδηγίας από το Συμβούλιο ECOFIN. Μετά την ολοκλήρωση της μετάφρασης, η Οδηγία θα δημοσιευτεί στην Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, διαδικασία που αναμένεται να ολοκληρωθεί έως τα τέλη του τρέχοντος έτους.

Η έγκαιρη και ομοιόμορφη ενσωμάτωση της Οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών-μελών αποτελεί βασικό παράγοντα επιτυχίας των σχημάτων κίνησης κεφαλαίων που αναπτύσσει το EPC (μεταφορές πιστώσεων και άμεσες χρεώσεις). Ειδικά στην περίπτωση του σχήματος για τις πανευρωπαϊκές άμεσες χρεώσεις είναι απαραίτητη η ασφάλεια δικαίου και η διαμόρφωση κοινών κανόνων προστασίας των καταναλωτών, δεδομένου ότι μέχρι σήμερα το συγκεκριμένο μέσο πληρωμής παρέχεται μόνο σε εθνικό επίπεδο και διέπεται αποκλειστικά από εθνικούς κανόνες.

Οριοθέτηση και υλοποίηση του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA) με πρωτοβουλίες της αγοράς

Στα τέλη Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους θα απομένουν 66 εβδομάδες μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2008, οπότε και τα εγκατεστημένα στον SEPA (κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης + Νορβηγία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Ελβετία) πιστωτικά ιδρύματα θα αρχίσουν να παρέχουν στην πελατεία τους προϊόντα κίνησης κεφαλαίων (μεταφορές πιστώσεων και άμεσες χρεώσεις) και κάρτες πληρωμής, συμβατά με τις λειτουργικές και τεχνικές προδιαγραφές που έχει επεξεργαστεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (EPC).

Σε αυτό το πλαίσιο η Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (EPC) ενέκρινε, στα τέλη Σεπτεμβρίου, τα παρακάτω κείμενα εκδίδοντας και σχετικά ψηφίσματα:

- SEPA Credit Transfer Scheme Rulebook version 2.1.
- SEPA Direct Debit Scheme Rulebook version 2.1.
- Implementation Guidelines Version 2.1. and the SEPA Data Model Version 2.1. Supporting the SEPA Credit Transfer and Direct Debit Schemes Version 2.1.
- SEPA IBAN Strategy version 1.0.

Οι επικαιροποιημένες εκδόσεις των τεχνικών κανόνων (Rulebooks, version 2.1.) για τις μεταφορές πιστώσεων και τις άμεσες χρεώσεις δεν περιλαμβάνουν ουσιαστικές αλλαγές έναντι των προηγούμενων εκδόσεων (version 2.0.), οι οποίες είχαν δημοσιευτεί το Μάρτιο 2006. Σκοπός της επικαιροποίησής τους ήταν ιδίως η προσθήκη ενός κεφαλαίου για την αποτύπωση των κινδύνων για τους συμμετέχοντες στα σχήματα.

Επίσης, τα ψηφίσματα και τα σχετικά συνοδευτικά κείμενα που αφορούν τις τεχνικές προδιαγραφές (SEPA Data Model και Implementation Guidelines), προσαρμόστηκαν στις απαιτήσεις των επικαιροποιημένων Rulebooks για τις μεταφορές πιστώσεων και τις άμεσες χρεώσεις.

Τέλος, όπως είναι γνωστό, η χρήση του IBAN του δικαιούχου και του BIC της τράπεζάς του αποτελεί προϋπόθεση για τη διενέργεια μιας μεταφοράς πίστωσης και άμεσης χρέωσης σε περιβάλλον SEPA. Σε αυτό το πλαίσιο, μετά από σχετική εθνική διαβούλευση κατά τη διάρκεια του Αυγούστου 2006, αποφασίστηκε η μεσοπρόθεσμη στρατηγική του τραπεζικού κλάδου για την αποκλειστική χρήση του IBAN και BIC στα διατραπεζικά μηνύματα κίνησης κεφαλαίων και την προσκόμισή τους από την πελατεία των τραπεζών.

Κατά τη διάρκεια της Ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών το Σεπτέμβριο αποφασίστηκαν επίσης τα εξής:

- **Άμεσες Χρεώσεις (Direct Debits):** Οι λειτουργικές και τεχνικές προδιαγραφές των άμεσων χρεώσεων θα συμπληρωθούν, εφόσον εγκριθεί σχετική εισήγηση της αρμόδιας Ομάδας Εργασίας του EPC το Δεκέμβριο, με ουσιαστικές επιπρόσθετες λειτουργίες, όπως:
 1. άμεσες χρεώσεις μεταξύ επιχειρήσεων (B2B),
 2. χρήση ηλεκτρονικών υπογραφών για την υπογραφή της ανάθεσης άμεσης χρέωσης από τον οφειλέτη προς τον οργανισμό, και
 3. προσκόμιση της ανάθεσης άμεσης χρέωσης από τον οφειλέτη στην τράπεζα συνεργασίας του.

- **Χρήση του IBAN και BIC για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων:** Από την 1η Ιανουαρίου 2007, σύμφωνα με ψήφισμα της Ολομέλειας του EPC το 2005, γίνεται υποχρεωτική η χρήση IBAN και BIC σε όλες τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ, εντός του ΕΟΧ και ανεξαρτήτως ποσού. Σε περίπτωση που η διασυνοριακή μεταφορά πίστωσης δεν θα συνοδεύεται από IBAN και BIC η δικαιούχος τράπεζα έχει το δικαίωμα (εκτός εάν υπάρξει ειδικότερη διμερής συμφωνία) είτε να απορρίψει είτε να επιστρέψει την εντολή μεταφοράς πίστωσης, παρακρατώντας τυχόν έξοδά της.
- **Κάρτες Πληρωμών SEPA:** Αποφασίστηκε η διαδικασία που θα ακολουθηθεί για την τυποποίηση των καρτών, των τερματικών και των ATM στο περιβάλλον SEPA. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού υπήρξε εθνική διαβούλευση για το εν λόγω θέμα, το οποίο κρίνεται εξαιρετικά σημαντικό για την επίτευξη της απαιτούμενης διαλειτουργικότητας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, ειδικά για τις χρεωστικές κάρτες. Οι θέσεις του ελληνικού τραπεζικού συστήματος στο πλαίσιο της εν λόγω διαβούλευσης, επικεντρώθηκαν στα εξής δύο βασικά θέματα: (α) χρήση ελληνικών αλφαβητικών χαρακτήρων, και (β) πρόβλεψη της αποδοχής και μεταφοράς της όποιας απαιτούμενης πληροφορίας για διενέργεια αγορών με άτοκες δόσεις (Interest-free installments).

Δ. Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Θέσπιση μέτρων εφαρμογής της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Στις αρχές Αυγούστου 2006 δημοσιεύτηκε η Οδηγία 2006/70/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά:

- τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου»,
- τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, και
- την εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση.

Η ενσωμάτωση των διατάξεων της Οδηγίας, σύμφωνα με το άρθρο 5, θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί με τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές πράξεις των κρατών-μελών έως την 15η Δεκεμβρίου 2007, ημερομηνία ταυτόσημη με αυτήν της ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ.

Πληροφορίες σχετικά με τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών – Πρώτη ανάγνωση της πρότασης Κανονισμού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Στις αρχές Ιουλίου 2006 υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το σχέδιο έκθεσης της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τον Κανονισμό σχετικά με τις πληροφορίες που συνοδεύουν τον πληρωτή κατά τη μεταφορά χρηματικών ποσών.

Στο εν λόγω σχέδιο έκθεσης περιλαμβάνονται συνολικά 61 τροπολογίες επί της αρχικής πρότασης Κανονισμού (COM (2005) 343 τελικό, 26.7.2005), υιοθετώντας πολλές από τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών και της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας.

Μέχρι τις αρχές Δεκεμβρίου 2006 αναμένεται η δημοσίευση του Κανονισμού στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αφού προηγουμένως εγκριθεί από το Συμβούλιο ECOFIN και την Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έως την 15η Νοεμβρίου 2006. Η ημερομηνία έναρξης εφαρμογής των διατάξεων του Κανονισμού θα είναι η 1η Ιανουαρίου 2007, ενώ θα προβλεφθεί μεταβατική περίοδος, μέχρι την 1η Δεκεμβρίου 2007, πριν την οποία δεν θα μπορούν να επιβληθούν κυρώσεις στα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς λόγω μη συμμόρφωσής τους με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον Κανονισμό.

Πρόσωπα και οντότητες επί των οποίων έχουν εφαρμογή διατάξεις για την επιβολή συγκεκριμένων περιοριστικών μέτρων

Κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου του 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε 4 Κανονισμούς, με τους οποίους τροποποιείται και συμπληρώνεται ο κατάλογος προσώπων και οντοτήτων επί των οποίων έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του Κανονισμού του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΚ) 881/2002 για την επιβολή συγκεκριμένων περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων που συνδέονται με τον Οσάμα Μπιν Λάντεν, το δίκτυο της Αλ Κάιντα και τους Ταλιμπάν. Οι εν λόγω Κανονισμοί της Επιτροπής είναι οι ακόλουθοι:

- (ΕΚ) 1189/2006 της 3ης Αυγούστου 2006,
- (ΕΚ) 1217/2006 της 10ης Αυγούστου,
- (ΕΚ) 1228/2006 της 14ης Αυγούστου 2006, και
- (ΕΚ) 1286/2006 της 29ης Αυγούστου 2006.

Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ

Με την Υπουργική Απόφαση 23310/Β.976/5.6.2006 (ΦΕΚ 837 Β/6.7.06) συστάθηκε Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για την ενσωμάτωση στο εθνικό μας δίκαιο της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Κατά τη διάρκεια του Ιουλίου ξεκίνησαν οι συνεδριάσεις της Επιτροπής στην οποία συμμετέχει η ΕΕΤ. Η διάρκεια του έργου της Επιτροπής προσδιορίστηκε έως την 31η Δεκεμβρίου 2006.

Αντικατάσταση της Εγκυκλίου Διοίκησης υπ' αριθμ. 16/2004 της Τράπεζας της Ελλάδος

Κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου του τρέχοντος έτους πραγματοποιήθηκαν δύο κύκλοι διαβούλευσης μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος, της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών και των τραπεζών-μελών της ΕΕΤ σε σχέση με το σχέδιο Απόφασης της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της Εγκυκλίου Διοίκησης υπ' αριθμ. 16/2004.

Έως τα τέλη Οκτωβρίου 2006 αναμένεται η δημοσίευση της Απόφασης, διεξοδική παρουσίαση της οποίας θα γίνει στο επόμενο τεύχος του Δελτίου της ΕΕΤ.

Βιβλιοπαρουσίαση

Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές

Παρουσίαση: Κωνσταντίνος Στεφάνου
Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου,
Σύμβουλος ΕΤΙ

Ελληνική Πανεπιστημιακή Ένωση Ευρωπαϊκών
Σπουδών (ΕΠΕΕΣ),

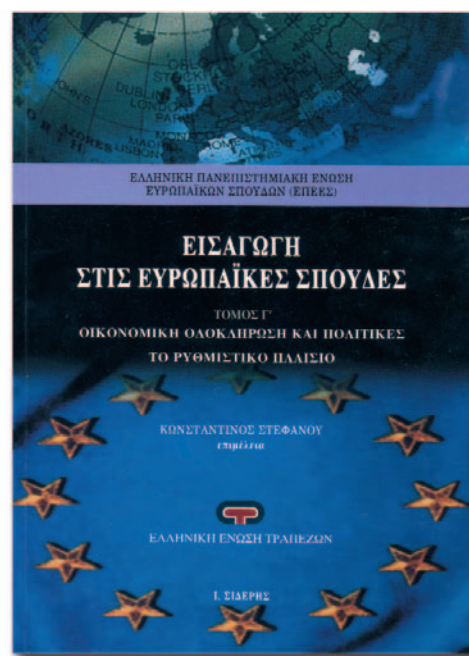
Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές,

τόμος Γ΄,

Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές.

Το Ρυθμιστικό Πλαίσιο,

Αθήνα, ΕΕΤ & Ι. Σιδέρης, 2006, 711 σελ.

Οι ραγδαίες εξελίξεις στον ευρωπαϊκό χώρο κατέστησαν αναγκαία την επικαιροποίηση του δίτομου συγγράμματος *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές* που πρωτοεκδόθηκε το 2001. Η νέα έκδοση περιλαμβάνει έναν τρίτο τόμο με υπότιτλο «Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές. Το Ρυθμιστικό Πλαίσιο». Ο νέος τόμος, που αντιστοιχεί στο λεγόμενο «ουσιαστικό δίκαιο της ΕΕ», δεν περιορίζεται στο σχολιασμό των διατάξεων των συνθηκών που θεμελιώνουν τις κοινοτικές πολιτικές, αλλά περιλαμβάνει τη συστηματική ανάλυση του παράγωγου κοινοτικού δικαίου που αντιστοιχεί σε κάθε πολιτική, καθώς και τη μέχρι σήμερα εμπειρία της εφαρμογής του. Η ανάλυση των πολιτικών πραγματοποιείται από πανεπιστημιακούς και καταξιωμένους επιστήμονες με ειδίκευση στις αντίστοιχες πολιτικές, οι οποίοι αναδεικνύουν την ανα-

γκαιότητα των ρυθμίσεων, τη φύση της κοινοτικής αρμοδιότητας, τις κεντρικές επιλογές του κοινοτικού νομοθέτη, καθώς και τις αλλαγές που συντελούνται τα τελευταία χρόνια στο ρυθμιστικό πλαίσιο των αντίστοιχων πολιτικών.

Συνολικά οι παρουσιαζόμενες πολιτικές δείχνουν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση επηρεάζει ολόκληρο σχεδόν το φάσμα των κρατικών λειτουργιών, μέσω ρυθμιστικών παρεμβάσεων ή υποστηρικτικών δράσεων. Βασική όμως επιδίωξη της Ένωσης είναι το ρυθμιστικό πλαίσιο να συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας και να μην αποτελεί τροχοπέδη στην επιχειρηματικότητα. Το πνεύμα αυτό αποτυπώνεται πρωτίστως στο ρυθμιστικό πλαίσιο της ενιαίας αγοράς που εξετάζεται στο **πρώτο μέρος** του έργου.

Ο **Γ. Καρύδης** παρουσιάζει τις θεμελιώδεις ελευθερίες που συνεπάγονται την κατάργηση των εμποδίων στην κυκλοφορία αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Χάρη στη νομολογία του ΔΕΚ καταπολεμήθηκαν αποτελεσματικά οι συγκαλυμμένοι περιορισμοί και διακρίσεις. Ακολουθούν δύο συνεισφορές για την πολιτική ανταγωνισμού. Ο **Α. Πλιάκος** αναφέρεται στον έλεγχο της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων και ειδικότερα στην αντιμετώπιση των συμπράξεων, της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης, των συγκεντρώσεων με τη μορφή εξαγορών ή συγχωνεύσεων, καθώς και στη μεταχείριση των δημοσίων επιχειρήσεων –οι τελευταίες υπάγονται καταρχήν στο δίκαιο του ανταγωνισμού, αλλά μπορούν να εξαιρεθούν όταν αυτό είναι απαραίτητο για την εκπλήρωση της αποστολής τους. Την ευθύνη εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού είχε κατ' αποκλειστικότητα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά πρόσφατα ανατέθηκαν εξουσίες στις εθνικές αρχές προστασίας του ανταγωνισμού. Ο **Χ. Συνοδινός** αναφέρεται στον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων και ειδικότερα στην αρχή του ασυμβίβαστου και τις εξαιρέσεις, στους διαδικαστικούς κανόνες αναφορικά με την κοινοποίηση, τον έλεγχο και την ανάκτηση των κρατικών ενισχύσεων και τέλος στην ένδικη προστασία, η οποία περιλαμβάνει και τη δυνατότητα τριτακοπής των εγκριτικών αποφάσεων της Επιτροπής από θιγόμενους ανταγωνιστές. Ο **Χ. Ταγαράς** παρουσιάζει το ευρωπαϊκό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων, το οποίο εμφανίζει αυτονομία σε σχέση με τις κοινοτικές ελευθερίες και αναθεωρήθηκε ριζικά με δύο οδηγίες που εκδόθηκαν το 2004. Ο ίδιος αναφέρεται εκτενώς στη νομολογιακή επεξεργασία της έννοιας των οργανισμών δημοσίου δικαίου, καθώς και της έννοιας της «συμπεριφοράς από οικονομικής απόψεως» προσφοράς.

Η υλοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων και υπηρεσιών οδήγησε στην κατάργηση των εθνικών διακρίσεων, καθώς και διάφορων αδικαιολόγητων περιορισμών στην άσκηση οικονομικών

δραστηριοτήτων (φαινόμενο deregulation). Παράλληλα όμως, στους τομείς των ρυθμισμένων δραστηριοτήτων ή ρυθμισμένους τομείς (regulated sectors), η απελευθέρωση συνοδεύτηκε από τη θέσπιση κοινοτικών προδιαγραφών (φαινόμενο re-regulation), οι οποίες, σε αρκετές περιπτώσεις, επιδιώκουν την πλήρη και όχι τη μερική εναρμόνιση των εθνικών ρυθμίσεων. Ειδικότερα, στο χρηματοπιστωτικό τομέα, όπως επισημαίνει ο **Χ. Γκόρτσος**, η απελευθέρωση συνοδεύτηκε από τη σταδιακή ανάδυση οκτώ ρυθμιστικών συνόλων που αποτελούν πλέον αυτοτελείς κλάδους του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού δικαίου:

- α) το ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο,
- β) το ευρωπαϊκό δίκαιο κεφαλαιαγοράς,
- γ) το ευρωπαϊκό ασφαλιστικό δίκαιο,
- δ) το ευρωπαϊκό δίκαιο συμπληρωματικής εποπτείας των χρηματοπιστωτικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων,
- ε) το ευρωπαϊκό δίκαιο συστημάτων πληρωμών,
- στ) το ευρωπαϊκό δίκαιο προστασίας καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών,
- ζ) το ευρωπαϊκό δίκαιο καταπολέμησης του οικονομικού εγκλήματος,
- η) το ευρωπαϊκό λογιστικό δίκαιο των πιστωτικών ιδρυμάτων. Από την εξαντλητική παράθεση των πράξεων του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού δικαίου προκύπτει ότι οι τράπεζες, στα πλαίσια των υποχρεώσεων κανονιστικής συμμόρφωσης (regulatory compliance), υπόκεινται, όχι μόνο στο στενά νοούμενο τραπεζικό δίκαιο, αλλά και σε πληθώρα ρυθμίσεων των λοιπών κλάδων του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού δικαίου.

Το **δεύτερο μέρος** του έργου αναφέρεται στο ρυθμιστικό πλαίσιο των οικονομικών πολιτικών. Ο **Χ. Γκόρτσος**, στη δεύτερη συνεισφορά του, εξετάζει το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο της ΟΝΕ, όπως αυτό προήλθε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, τα συνημμένα πρωτόκολλα και τους κανονισμούς του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Αρχικά εξετάζονται τα συστατικά στοιχεία της ΟΝΕ και η οικονομική ένωση, με έμφαση στο

συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και τη δημοσιονομική πειθαρχία των κρατών-μελών. Ακολουθεί η παρουσίαση της νομισματικής ένωσης, με ιδιαίτερη αναφορά στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), τους φορείς του και τα καθήκοντά του στα πεδία της νομισματικής και της συναλλαγματικής πολιτικής, καθώς και το ιδιαίτερα ακανθώδες ζήτημα της ανεξαρτησίας και λογοδοσίας των κεντρικών τραπεζών-μελών του ΕΣΚΤ.

Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ επιχειρήθηκε ο «εξανθρωπισμός» της ολοκλήρωσης, σε απάντηση της μονεταριστικής/νεο-φιλελεύθερης προκατάληψης της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Προστέθηκαν έτσι στην ιδρυτική συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατάξεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα (που εξετάζονται από τον Π. Στάγκο στον πρώτο τόμο του συγγράμματος), καθώς και διατάξεις για το συντονισμό των πολιτικών απασχόλησης που οδήγησαν στη θέσπιση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση, η οποία εξετάζεται από την **Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου** μαζί με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας για τη μετάβαση στην «κοινωνία της γνώσης». Στα πεδία αυτά η ΕΚ πειραματίστηκε με τη λεγόμενη «ανοικτή μέθοδο συντονισμού» η οποία ανέδειξε σημαντικά «ελλείμματα υλοποίησης». Στη συνέχεια ο **Κ. Στεφάνου** εξετάζει το νέο μηχανισμό στήριξης του γεωργικού εισοδήματος, ο οποίος αποσυνδέει τη στήριξη από την παραγωγή και καθιερώνει μια κοινωνικού χαρακτήρα ενίσχυση. Ακολουθεί η συνεισφορά των **Ν. Μαραβέγια** και **Γ. Ανδρέου** για τα διαρθρωτικά ταμεία, που αναφέρεται ιδίως στη σταδιακή συμπλήρωση του κανονιστικού τους πλαισίου. Το δεύτερο μέρος ολοκληρώνεται με τρεις τομεακές πολιτικές που αφορούν αντίστοιχα τις μεταφορές, την ενεργειακή πολιτική και την πολιτική ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες παρουσιάζονται αντίστοιχα από τις κυρίες **Η. Χριστοδούλου-Βαρότση**, **Μ. Παπαντώνη** και **Θ. Εμίρη**. Το κοινό σημείο αυτών των πολιτικών είναι ότι οι ρυθμίσεις τους συνδέονται με την εγκαθίδρυση της ενιαίας αγοράς, αλλά και με την προβληματική των

δημοσίων υπηρεσιών (services publics) και υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος. Από την πλευρά της, η πολιτική μεταφορών περιλαμβάνει και ρυθμίσεις για τα θέματα των λιμένων, των αερολιμένων και την ασφάλεια των μεταφορών.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, για την αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών ελευθεριών και την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς κατέστη αναγκαία η εναρμόνιση πολυάριθμων εθνικών ρυθμίσεων μέσω κοινοτικών οδηγιών. Στο **τρίτο μέρος** του έργου εξετάζονται ορισμένες πολιτικές που αρχικά αναδείχθηκαν ως συμπληρώματα της ενιαίας αγοράς αλλά στη συνέχεια απέκτησαν την αυτοτέλειά τους, διασφαλίζοντας ιδίως ατομικά δικαιώματα ή/και την ποιότητα ζωής. Οι δύο πρώτες συνεισφορές αναφέρονται στην προστασία των καταναλωτών. Ο **Κ. Στεφάνου**, στη δεύτερη συνεισφορά του, εξετάζει την προστασία της υγείας και ασφάλειας του καταναλωτή. Οι σχετικές απαιτήσεις ορίζονται με κοινοτικές οδηγίες, στη περίπτωση της ασφάλειας των προϊόντων ενσωματώνονται στα ευρωπαϊκά πρότυπα που καταρτίζουν οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί τυποποίησης. Τα φάρμακα υπόκεινται σε ειδικές εγκριτικές διαδικασίες, περιλαμβανομένης και της ευρωπαϊκής η οποία βασίζεται στη γνώμη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων, ενώ η ελευθέρωση γενετικά μεταλλαγμένων οργανισμών βασίζεται στη γνώμη της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων. Η **Χ. Λιβαδά** εξετάζει την προστασία των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή, με έμφαση στις οριζόντιου χαρακτήρα οδηγίες για τις καταχρηστικές ρήτρες συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές και τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, επισημαίνοντας παράλληλα τα προβλήματα που δημιουργούνται με την εφαρμογή των αρχών της ελάχιστης και της μερικής εναρμόνισης. Η **Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου**, στη δεύτερη συνεισφορά της, εξετάζει την εξέλιξη της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, επισημαίνοντας τις δυσκολίες υιοθέτησης κοινοτικών ρυθμίσεων, τόσο σε επίπεδο κρατών (Συμβούλιο) όσο

και σε επίπεδο κοινωνικών εταίρων. Παρά ταύτα, το κεκτημένο εμφανίζεται σημαντικό, ιδίως αν, στις χαλαρές ρυθμίσεις για τις εργασιακές σχέσεις, προστεθούν οι ρυθμίσεις για την ισότητα, καθώς και αυτές για την κοινωνική ασφάλιση των διακινουμένων πολιτών, οι οποίες θεμελιώνονται σε άλλες νομικές βάσεις. Ακολουθούν δύο συνεισφορές για την προστασία του περιβάλλοντος. Ο **Θ. Παναγόπουλος** εξετάζει το πλαίσιο άσκησης της πολιτικής όπως διαγράφεται στη συνθήκη και στο 6ο πρόγραμμα (2002-2012) αναφορικά με την πολιτική και τη δράση για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη, καθώς και το ρόλο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος στη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών. Ο **Π. Γρηγορίου** εξετάζει το κοινοτικό κεκτημένο, προβαίνοντας πρώτα σε ορισμένες επισημάνσεις αναφορικά με την εφαρμογή των ρυθμίσεων. Ειδικότερα, επισημαίνει ότι υφίσταται μια ευρωπαϊκή πολιτική περιβάλλοντος πολλών ταχυτήτων και ότι στην περίπτωση της Ελλάδας υπάρχει σημαντική εμπλοκή τόσο των εθνικών δικαστηρίων όσο και του ΔΕΚ αναφορικά με παραλείψεις εφαρμογής των κοινοτικών ρυθμίσεων. Ακολουθεί η κατάταξη του κοινοτικού κεκτημένου και η αποτύπωσή του σε εκτενή πίνακα.

Οι ανάγκες ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς αποτέλεσαν το έναυσμα για τη διαμόρφωση ρυθμίσεων αναφορικά με τη διανοητική ιδιοκτησία και την πολιτιστική δημιουργία. Ο **Λ. Κοτσίρης** ανα-

φέρεται στην προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας που περιλαμβάνει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Η εναρμόνιση των εθνικών ρυθμίσεων έχει προχωρήσει για το σύνολο σχεδόν των δικαιωμάτων, ενώ σε τρεις περιπτώσεις έχουν θεσμοθετηθεί αυτοτελή κοινοτικά δικαιώματα που ισχύουν σε όλη την κοινοτική επικράτεια: πρόκειται για τα κοινοτικά σήματα, τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα και τις γεωγραφικές ενδείξεις και ονομασίες προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων. Το έργο ολοκληρώνεται με τις συνεισφορές του **Δ. Παπαγιάννη** για τον πολιτισμό και την πολιτιστική πολιτική και της **Ε. Σαχηκίδου** για την πολιτική της ΕΕ για τα ΜΜΕ. Ο πρώτος υπογραμμίζει τις δυσκολίες διαφύλαξης της πολιτισμικής πολυμορφίας παρά τις επιταγές της συνθήκης, ενώ η δεύτερη τις προκλήσεις που απορρέουν από την τεχνική πρόοδο, σε σχέση ιδίως με την αναθεώρηση της οδηγίας για την «τηλεόραση χωρίς σύνορα».

Η παραπάνω επισκόπηση δίνει μια μικρή γεύση του εκδοτικού εγχειρήματος. Ο τόμος καλύπτει με πληρότητα το διαρκώς εξελισσόμενο ρυθμιστικό πλαίσιο των κοινοτικών πολιτικών, επισημαίνοντας τις προκλήσεις και τα διλήμματα για το νομοθέτη. Ταυτόχρονα, στο τέλος κάθε ενότητας, παρέχεται η απαραίτητη πληροφόρηση για την αναζήτηση των πρωτογενών πηγών, καθώς και η βασική βιβλιογραφία.

Το δίκαιο της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων (Τόμος Β')

Χρήστος Βλ. Γκόρτσος

Επικ. Καθηγητής Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γενικός Γραμματέας, Ελληνική Ένωση Τραπεζών

Το πρώτο βιβλίο της σειράς εκπαιδευτικών εγχειριδίων του ΕΤΙ αναφέρεται στις διατάξεις του ελληνικού ρυθμιστικού πλαισίου για τη διαχείριση των κινδύνων αγοράς και στον υπολογισμό των ιδίων κεφαλαίων σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο και τη χρήση εσωτερικών υποδειγμάτων. Το εγχειρίδιο προβλέπεται να είναι τρίτομο. Η έκδοση πρώτα του β' τόμου οφείλεται στο γεγονός ότι οι συγκεκριμένες διατάξεις εκτιμάται ότι θα παραμείνουν αμετάβλητες κατά το μεγαλύτερο μέρος τους.

Διαχείριση του κινδύνου επιτοκίων

Κώστας Γαλιάτσος

Υπεύθυνος Εκπαιδευτικού Προγράμματος, Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο

Το βιβλίο αναφέρεται στη διαχείριση του κινδύνου επιτοκίων, ενός από τους βασικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Το βιβλίο διαρθρώνεται σε τέσσερα μέρη: Στο πρώτο παρουσιάζονται οι κίνδυνοι αγοράς και η ξεχωριστή θέση που κατέχει ο κίνδυνος επιτοκίων ανάμεσά τους. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η αντιμετώπιση του κινδύνου επιτοκίων μέσω της αναδιάρθρωσης του χαρτοφυλακίου. Το τρίτο μέρος αφιερώνεται στην αντιμετώπιση του κινδύνου επιτοκίων με τη χρήση παράγωγων προϊόντων. Στο τέταρτο μέρος παρουσιάζεται η γενική μεθοδολογία της αντιμετώπισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων.

Τα βιβλία διατίθενται από το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο.

Περισσότερες πληροφορίες: Τηλ.: 210-3386433 και web site: www.hba.gr

Νέα στοιχεία επικοινωνίας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Αμερικής 21Α, 106 72 Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 210.3386.500, Fax: 210.3615.324
e-mail: hba@hba.gr, website: www.hba.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μασσαλίας 1, 106 80 Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 210.3386.400, Fax: 210.3646.122
e-mail: eti@hba.gr, website: www.hba.gr

Δημοσίευση άρθρων

Το Δελτίο της ΕΕΤ δέχεται πρωτότυπα άρθρα που πραγματεύονται επίκαιρα ζητήματα του τραπεζικού τομέα και δεν έχουν δημοσιευτεί (ούτε τελούν υπό δημοσίευση) σε άλλα περιοδικά. Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται με e-mail, σε μορφή Word. Η βιβλιογραφία, αν υπάρχει, παρατίθεται μόνο με τη μορφή υποσημειώσεων. Τα άρθρα δεν επιτρέπεται κατά κανόνα να υπερβαίνουν τις 2.000 λέξεις.

Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί από την Επιστημονική Επιτροπή. Οι αρνητικές αποφάσεις δεν αιτιολογούνται. Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με την κα Α. Μανιάτη, τηλ.: 210-3386412, fax: 210-3646122, e-mail: amaniati@hba.gr